

Poštarska plaćena u gotovom

SKOK

ŠUMARSKI LIST

SADRŽAJ:

...
...
...
...
...
...

BROJ

.....

1946

Ovaj trobroj стоји 30 Din.

SKOKO

ŠUMARSKI LIST

GODIŠTE 70.

JANUAR—JUNI

GODINA 1946.

Ing. BOGOMIL ČOP (Zagreb):

NA NOVOM PUTU

(На новом путу)

Pred nama je godišnjica* pobjede naših naroda nad okupatorom i domaćim izdajicama. Za nas je to ujedno i smotra napora, uspjeha i neuspjeha našeg šumarstva u minuloj godini. Ta je godišnjica tim značajnija, što pada u vrijeme, kad se po prvi put u našoj prošlosti šumarstvo našlo povezano s narodom, s njegovom istinski demokratskom narodnom vlašću. Nije prošla ni puna godina dana, kako naše šumarstvo tražeći nove puteve u izmijenjenim uslovima, gomilajući iskustva, učeći se na greškama, lomi prepreke i kroči k boljoj budućnosti. Iskustva, koja smo kroz to vrijeme stekli, kao i iskustva iz bivše Jugoslavije bit će važan oslonac za daljnju izgradnju i organizaciju šumarstva u okviru naše narodne vlasti.

O tome, kakve su bile perspektive razvoja šumarstva u bivšoj Jugoslaviji, najbolje govore gole činjenice. Pod pritiskom kapitalističke drvne industrije, šume su se nemilosrdno sjekle, bez obzira na potrajinost i narodne potrebe. Posljedica je, da je drvna glavnica šuma u Hrvatskoj od 1918. do 1941. pala za približno 35%. Stvarno je stanje, na žalost, još gore nego što se može izraziti tim poraznim procentom, jer su se posjekle najvrednije i najdostupnije šume, čije je iskorišćivanje tražilo male investicije, a osiguravalo velike profite, dok su velike površine naših šuma, zrelih za sječu, a udaljenih od komunikacija prepuštene propadanju.

Zbog nesredenih ekonomskih prilika, teškog materijalnog stanja našeg seljaštva, razornog utjecaja privatne trgovine i špekulacije drvom, te zbog neorganiziranog snabdjevanja pučanstva i industrije drvom razmahale su se u bivšoj Jugoslaviji silne šumske štete i devastacija šuma.

Usprkos velikim naporima i stručnom nastojanju oko pošumljivanja, uspjesi su bili slabi. U isto vrijeme, dok su se trošile velike svote za pošumljivanje Krša, u ostalim krajevima zemlje, nerazumnim sječama postojećih šuma, vršena je devastacija i smanjivanje šumske površine.

Gospodarske osnove bile su manjkave ili ih uopće nije bilo. Nisu bili rijetki slučajevi, da su te osnove bile samo maska za opravdanje pretjeranih sječa i zahvatanja u osnovnudrvnu glavnici.

Šumarstvo bivše Jugoslavije bilo je općenito zauzeto mjerama stručne naravi, gubilo se u administrativnom rješavanju problema, vršila se formalna kontrola i »hvatale sitne ribe«, dok se na krupne stvari ili nije imalo utjecaja ili se žmurečke prelazilo preko njih. U isto vrijeme, dok su

* Napisano početkom maja 1946.

se šumarski stručnjaci pozivali na odgovornost radi jednog nepravilno uoznacenog i posjećenog stabla, propušтало se na drugoj strani, da se nemilice uništavaju najvrednije i najljepše hrastove sastojine. Dok se kod nižih činovnika tražila krajnja korektnost u službi, u vrhovima državnog aparata poprimila je korupcija goleme razmjere.

Te činjenice ni u koliko nije mogla izmijeniti okolnost, što je veliki broj šumarskih stručnjaka dizao glas protiv nerazumnih sjeća, protiv uništavanja narodnog dobra, protiv korupcije i zloupotreba. Kapitalistička drvna industrija s protunarodnim državnim aparatom bili su jači od svih stručnih uvjерavanja. To je dokaz, da se naše šumarstvo u prošlosti nije moglo spasavati administrativno-stručnim mjerama, već je jedini izlaz bio: organizirana borba sa snagama napretka protiv temelja jednog dotrajalog društvenog sistema. Zato su potpuno neosnovana i nerealna shvatanja onih, koji se — praveći poredbe s teškoćama, s kojima se danas šumarstvo bori — pozivaju na »zlatnu prošlost« šumarstva u bivšoj Jugoslaviji. Po protunarodnoj liniji, u koju je šumarstvo bilo ukopčano, po svojim posljedicama i po svojoj tendenciji razvitka, ta »zlatna prošlost« nije značila napredak, već upravo naglu degradaciju šumarstva.

Nema sumnje, da je šumarstvo srozano još dublje za vrijeme okupacije. Mnogobrojne čiste sjeće i devastacija šuma, koje nisu poštovale ni šumom oskudnu Dalmaciju, izručivanje šuma, bez obzira na potrajanost, na milost i nemilost okupatoru — kako je to na pr. bilo sa šumama Gorskog Kotara i Like, koje su po t. zv. zagrebačkom sporazumu, a uz sudjelovanje nekih naših stručnjaka, predane na iskorišćavanje fašističkoj Italiji — ostat će kao sramotna uspomena, a ujedno opomena budućim pokoljenjima, kako se ne smije raditi.

Sve je to imalo za posljedicu jedno teško naslijede, koje je oslobođenjem zemlje primila u šumarstvu naša narodna vlast. Dodamo li tome, da je broj šumarskog i lugarskog osoblja smanjen, da se znatan broj teško snalazi u uslovima organizacije narodne vlasti, da je naša zemlja ekonomski uništena, a domovi popaljeni, da smo ostali lišeni najosnovnijeg inventara, da su nam mnoge evidencije i gospodarske osnove spaljene, da su potrebe veće od prirasta naših šuma, da je jaz između naroda s jedne i šumarstva s druge strane još uvek vrlo dubok, onda se očito vidi, da je zatečena situacija bila teža nego ikad u prošlosti našeg šumarstva. Potrebno je to naglasiti, da bi se shvatio značaj napora, koje je učinila i čini naša narodna vlast na obnovi šumarstva, a ujedno da bi se dobila perspektiva o njegovom budućem razvoju.

Ta situacija nametnula nam je i rješavanje novih, komplikiranijih zadataća, i to u tempu, na kakav šumarstvo u prošlosti nije naviklo. Ostvarenje proizvodnog plana za god. 1946., koji treba da obuhvati organizirano iskorišćivanje oko 4—5 miliona kubnih metara, a od čega direktno zavisi obnova naše zemlje, tim je teže, što su sredstva, s kojima raspolažemo u pogledu ljudi, materijala i stoke, oskudnija nego je to bilo prije. Zato je za izvršenje tog plana potreban maksimalan organizirani napor i potpuno lično angažiranje svih onih, koji rade u šumarstvu i na eksploataciji šuma.

Usprkos činjenici, da su tokom prošlosti iskorišćene ogromne i najvrednije drvene mase, pa makar da su za to postojali potrebni uslovi, mi danas nemamo gotovo nikakovih upotrebljivijih podataka o onome, što imamo i čime raspolažemo u šumskom gospodarstvu. Inventariza-

cija naših šuma, i to brza i postojećim prilikama prilagođena inventarizacija, to je jedan od bitnih uslova, da bi se prešlo na plansko gospodarenje. Dosadanji rezultati ni iz daleka ne zadovoljavaju, pa je u tom pogledu potrebno naći metode rada, koje bi svakoj šumariji omogućile, da na tom važnom zadatku radi planski.

Naše šume iskorišćivane su u prošlosti bez jednog smislenog plana. Korišćene su do temelja šume, koje su bile bliže komunikacijama i koje su odbacivale velike profite. Glavne drvne mase, zrele za sjeću, danas su daleko od komunikacija. Mi ih moramo privesti potrošnji i zgradnjom šumske puteva i željeznica. Bez brzog i planskog otvaranja tih šuma nemoguće je da se osigura izvršenje proizvodnog plana u budućnosti.

Problem šumskih šteta, naslijeden iz prošlosti, tišti nas još uvijek kao teška mora. Treba stoga da pronademo način, kako ćemo organizirati pravilnu opskrbu pučanstva drvom, naročito onih krajeva, gdje drva ima premalo, kako ćemo racionalizirati potrošnju drva u svakom i najzabitnijem domaćinstvu, bilo planskom stednjom ili zamjenom drva za druge proizvode, te s tim u vezi razmahati odgovarajuću i smisljenu propagandu boreći se uporno protiv jednostranih i štetnih shvaćanja, da se problem šumskih šteta može riješiti sankcijama. Bez najaktivnijeg zalaganja i povezivanja tih pitanja u jednu cjelinu ne može biti uspješne borbe protiv šumske štete.

Na pošumljivanje naših ogoljelih površina gledalo se u prošlosti kao na problem, koji se može riješiti čisto stručnim mjerama. Zato su i rezultati bili takvi, da su se naše goleti uvećavale umjesto da se smanjuju. U vezi toga potrebna je potpuna preorientacija u načinu rada na pošumljivanju i dužnost je šumarstva, da se u rješavanju tog pitanja, koristeći dosadanje značajne uspjehe putem masovnog dobrovoljnog rada, osloni potpuno na saradnju i pomoć na rodnih vlasti, masovnih organizacija i čitavog naroda. Kod toga treba voditi naročito brigu, da se u krajevima, gdje vlada velika oskudica na ogrjevu, unašaju vrste drva, koje će nam svojim brzim prirašćivanjem što prije osigurati potrebne drvne mase.

Iskorišćivanju sporednih šumskih proizvoda poklanjalo se premalo pažnje. Ogromne količine ljekovitog bilja, gljiva i šumskih plodova svake godine propadaju, ma da bi njihovo organizovano skupljanje značilo velik doprinos za našu privredu i blagostanje naroda. Šumarstvo, a prije svega stručnjaci na terenu, morat će ozbiljno razmislići i praktički poraditi na tom, kako da putem organizovanja zadruga i zauzimanjem masovnih organizacija i takve šumske proizvode osiguraju za našu privredu.

Glad za zemljom sve ozbiljnije postavlja pred nas zahtjev za smanjivanje šumskih površina na relativnom šumskom tlu u Posavini i Podravini. S obzirom na to, da je proizvodna snaga naših šuma i sada manja nego što se stvarno sječe, rješenju tog pitanja treba pristupiti s jednim smisljenim planom, kako za našu zemlju ne bi nastale suvišne štete. Šumarski stručnjaci na terenu treba da taj problem dobro prouče i izrade planove, kako će buduće izgubljene površine na relativnom šumskom tlu na vrijeme nadoknaditi organiziranim pošumljivanjem golih površina u brdskim predjelima.

Evidencija o proizvodnji i raspodjeli šumskih proizvoda još je uvijek manjkava i bez pravog sistema. Mi još ni iz daleka nismo načeli pitanje, koliko proizvodi i troši privatni i zadružni sektor,

a trebat će još mnogo rada, da se iz državnog sektora dobiju pouzdani podaci. Na nama je, da to organizujemo što prije, kako bi budući plan imao što realniju osnovu.

U svim privrednim granama više se govori o sniženju proizvodnih troškova, o sniženju cijena proizvoda, nego u šumarstvu. To je pitanje za nas od prvorazrednog značenja, ne samo zato, što se time pojednostavljuje život, nego i zbog toga, što cemo samo uz smješene proizvodne troškove biti sposobni da drvnim proizvodima konkuriramo na međunarodnom tržištu. Bez najozbiljnijeg studija i praktičnog nastojanja u prvome redu šumarskih stručnjaka o tome, kako cemo podići intenzitet gospodarenja i povećati proizvodnju ne samo po količini već i po kvaliteti, neće biti na tom polju uspjeha.

Šumarstvo danas neobično teško tišti problem nižeg stručnog kadra. U nekim okruzima imamo svega 20% ljudara s lugarskim ispitom. Dakako, da to ima los odraz na održavanje stručnih poslova na terenu, a i materijalne štete rade toga su znatne. Pred nama je jedna od najprečih zadaća, da u interesu službe što prije izdignemo dobar lugarski kadar. Otvorene jednogodišnje lugarske škole u Debeljicama i Vinkovcima i predviđeni lugarski kursevi neće biti dovoljni, da bi se u kratko vrijeme likvidirala slabost tog kadra. Zato je od prijeke potrebe, da upravitelji šumarija putem predavanja i konferencijskih zauzimanja i stalnog kontakta poduzmu sve, da se kadar ljudara što više izdigne.

Nema sumnje, da su zadaci, koji se danas postavljaju pred šumarstvo, daleko ozbiljniji i teži nego što su bili ikad u prošlosti. No usprkos oskudici na sredstvima i stručnom osoblju danas postoje uslovi da se ti zadaci ispunе. To je moguće iz razloga, jer je iz osnova izmijenjena struktura države, odnos prema narodnoj imovini, prema šumi. Mjesto protunarodnog državnog aparata mi imamo danas našu narodnu vlast, koja odražava potrebe širokih narodnih slojeva; mjesto anarhične kapitalističke privrede mi sve više prelazimo na planarsko gospodarenje. Naše šume ne mogu biti više objekat privatne pljačke pojedinaca, one su namijenjene da služe općim narodnim potrebama. Nema sumnje, da će te osnovne promjene u materijalnim odnosima izvršiti silan utjecaj i na promjenu odnosa naroda prema šumi, na promjenu preživjjenih shvaćanja. Za razliku od stanja u višoj Jugoslaviji naš narod i narodna vlast postaju životno zainteresirani na opstanku i unapređenju šumarstva, iz stanja netrpeljivosti oni se pretvaraju u najboljeg prijatelja i zaštitnika šume.

Da bi u potpunosti izvršili navedene zadatke, nama su iznad svega potrebni ljudi, koji će ne samo shvatiti suštinu promjena u vlasti i ekonomskim odnosima, sto su se u nas zbili, nego koji će imati volje, poleta, sposobnosti i smjelosti da se založe potpuno na njihovom izvršenju. Nama su potrebni ljudi, koji će svemu tome radu dati život, koji će znati da se snadu u komplikiranim i teškim uslovima današnjice, koji će znati upotrebiti metode rada i naći organizacione forme, pomoću kojih ćemo praktično i brzo riješiti sve zadatke, koji budu pred nas postavljeni. Drug Kardelj kaže: »Mi hoćemo imati u upravnom aparatu države, i to u svim njegovim granama, ljudi, koji misle svojom glavom, koji razvijaju inicijativu, koji rade stvaralački i misle o svom poslu težeći stalno za tim da ga poboljšaju, kako bi na taj način pomogli svome narodu i njegovim nadljudskim naporima da obnovi svoju zemlju i da osigura sretan život narodnim masama. Mi tražimo od službenika da gle-

daju na državu kao na svoju kuću u kojoj i aktivno i inicijativno rade na njenom usavršavanju isto kao što svijestan čovjek radi za svoj dom.

Da li će naši zadaci biti dobro i u cijelosti izvršeni, ovisit će to u velikom dijelu od našeg stručnog šumarskog i lugarskog osoblja. Ovom prilikom moramo primijetiti, da je naš stručni aparat u velikoj mjeri pun starih navika i shvaćanja, često bez dovoljne inicijative i bez razvijenog osjećaja lične odgovornosti, u većini slučajeva sklon da radi po šablonama, koje su važile za sasma druge okolnosti, da rješava zadatke kancelarijski, a ne praktičnim i ličnim zalaganjem. Ima još uviiek ljudi, koji u našoj narednoj vlasti ne shvaćaju ono bitno, ne vide, da je upravo narodna vlast onaj faktor, koji može da preobrazi šumarstvo, te da je u njenom krilu, t. j. uz aktivnu pomoć narodne vlasti i čitavog naroda jedino moguće zaista stručan rad i istinski napredak našeg šumarstva. Mnogi naši stručnjaci nemaju ispravan sud o stvaralačkoj moći našeg naroda, te puštaju iz vida činjenicu, da je naš narod, koji je u borbi protiv okupatora organizovano rješavao najteže gospodarske probleme, sposoban da organizuje mirnu izgradnju, da unapređuje šumarstvo. Ne smijemo zaboraviti, da je samo narod u oružanoj borbi protiv fašizma spasio naše šume od posvemašnjeg uništenja po okupatoru.

Mi imamo iz narodno-oslobodilačke borbe i poslijeratne izgradnje stotine divnih primjera besprimjernog zalaganja naših naroda kako u borbi tako i u radu. Od toga ima ne mali broj primjera, gdje je narod pružio ogromnu pomoć obnovi šumarstva. Rezultati, koji su tokom prvomajskog takmičenja postignuti na pošumljivanju u Istri, Dalmaciji, okrugu Osijek, Brod i Bielovar najbolje govore, kako treba rješavati šumarske probleme. Kao nikad prije u prošlosti, masovnim dobrovoljnim radom, bez ikakvih troškova, posađeno je nekoliko miliuna biljaka, a u nekim okruzima, gdje su se šumarski stručnjaci znali dobro povezati s narodom, dobrovoljni rad pretvorio se u pravi sistem masovnog rada na pošumljivanju goleti.

No masovni rad nije pokazao pozitivne rezultate samo na pošumljivanju. On se s uspjehom koristi na gradnji i popravku šumskih putova, sieći i iznošenju drva, na čišćenju i prorjeđivanju šuma, te na suzbijanju šumskih šteta. Prošle jeseni masovni rad na sieći i iznošenju drva uvelike je olakšao opskrbu naših gradova drvom. U nekim krajevima, gdje su prije rata šumske štete bile redovita pojava, zauzimanjem naroda sada su one potpuno likvidirane.

Iskoristiti svu ogromnu pomoć, koju nam može dati narod, a bez koje zapravo nema uspjeha u našem radu, ne možemo, a da prethodno ne likvidiramo stara shvaćanja i star način rada, te preorientiramo naše stručno osoblje u prave narodne ljude, koji će živjeti i aktivno saradivati ne samo na čisto šumarskom, već na svakom problemu svog mesta, ali koji će prije svega biti organizatori i inicijatori masovnog rada na unapređenju šumarstva. Bez toga bi šumar i dalje ostao narodu tuđ, a posljedice takvog stava odražavale bi se nepovoljno na šumi.

Kakve su zadaće Šumarskog lista u ovoj situaciji? Razumije se, da one ne mogu biti izvan zadataka, koji su postavljeni pred šumarstvo uopće. Za Šumarski list nema i ne može biti važnije i stručnije zadaće nego što je rad na uklapanju šumarstva u obnovu naše zemlje.

U prošlosti Šumarski list bio je suviše odvojen od stvarnosti, nije u pravoj mjeri odražavao probleme terena i svakidanjeg praktičnog rada, bavio se uglavnom teoretskim raspravama i suzio svoje djelovanje na jedan uži, akademski krug saradnika. Umjesto da mobiliše što širi krug saradnika, on je svojim načinom prilaženja pojedinim pitanjima, izborom tema, svojim teoretiziranjem sve više sužavao sektor svog djelovanja.

U novoj situaciji, s izmijenjenim društvenim sistemom i ekonomskim odnosima, s novom organizacijom narodne vlasti i privrede stari način rada Šumarskog lista ne bi mogao zadovoljiti. Novi zadaei, koji se danas postavljaju pred Šumarstvo, nameću nužno i nov način rješavanja problema. Težište svog rada Šumarski list treba da prebaci na praktična pitanja šumarstva, te da na rješavanju svakodnevnih naoko sitnih, ali za unapredivanje privrede veoma važnih zadataka mobiliše ne samo naše Šumarske inženjere nego i ljudi iz naroda, koji svojim ugledom, zalaganjem i iskustvom mogu pomoći unapredjenju šumarstva. Šumarski list treba da se u današnjim uslovima najozbiljnije pozabavi praktičnim pitanjima iz područja organizacije i racionalizacije proizvodnje i raspodjele, eškploracije i potrošnje drva, pošumljivanja i inventarizacije šuma, suzbijanja šumskega šteta i bolesti dravlja, propagande šumarstva, stručne nastave i uopće odgoja novih kadrova. Crpeći iskustva iz praktičnog života svake i najudaljenije šumarije, on treba da bude inicijator za pronađenje novih metoda rada i raznašać postignutih iskustava iz jednog kraja u drugi. Uzimajući na praktične primjere svakodnevne prakse, iznoseći uspjehe, neuspjehe i greške u našem radu, on treba da u novom duhu preodgaja naš stručni kađar, da ga nauči praktično raditi i koristiti pomoći narodnih masa za unapredivanje šumarstva.

Teška je i odgovorna dužnost, koja se danas postavlja pred Šumarski list. Dakako, da je za njeno izvršivanje bezuvjetno potrebno svesrdno zauzimanje i pomoći svih naših stručnjaka. Uspješno ispunjenje te dužnosti značit će ne samo najveći prilog obnovi zemlje nego i važan prilog afirmaciji našeg šumarstva.

Содерјание: Автор говорит о тенденции развития лесоводства во время бывшего противнародного режима, о тяжелых обстоятельствах, которые застала Нар. Реп. Хватска после освобождения страны, о важнейших задачах предстоящих лесоводству в настоящее время и о мерах, которые нужно было бы предпринять с целью выполнения этих задач.

PRVI KONGRES INŽENJERA I TEHNIČARA FNR JUGOSLAVIJE

*(The 1st Congress of Engineers in Federative National Republic
Yugoslavia)*

Korjenite promjene u društvenoj i ekonomskoj strukturi naše zemlje stvorile su sve potrebne preduvjete za prijelaz iz anarhičko-kapitalističkog gospodarstva u plansko gospodarenje narodnom imovinom.

U toj općoj narodnoj djelatnosti osobito značajni i veliki zadaci stavljaju se pred tehničku inteligenciju naših naroda, od kojih se s pravom očekuju veliki i nesebični napor u radu na obnovi i daljnoj izgradnji zemlje.

Novi oblici organiziranja planskog rada na svim sektorima narodne privrede zahtijevaju punu koordinaciju svih struka, a dosljedno tome i koordinaciju svih stručnjaka.

Uvidajući tu prirodno nužnu posljedicu razvoja naše privrede, tehničari i inženjeri FNRJ odlučili su, da se sastanu na jedan zajednički radni dogovor radi razmatranja svih važnijih pitanja i problema, radi zajedničkog uskladivanja gledišta i t. d., te tome radnom sastanku dali formu radnog tijela pod imenom I. kongres inženjera i tehničara FNRJ.

Za nas šumare taj je kongres od naročitog značaja, jer smo na njemu prvi put istupili u zajednici sa svim ostalim privrednim strukama i granačama, te tom prilikom istakli značaj i veliku važnost šumarstva i šumske privrede u općem državnom privrednom planu zemlje.

Kongres je održan od 5.—7. maja 1946. god. u Zagrebu.

Usput se spominje, da je uz kongres održana i interesantna izložba fotografija i grafikona iz svih grana narodne privrede.

Šumarski dio te izložbe prikazivao je razvoj šumske privrede u njeni tri karakteristična stadija:

- a) Stanje zatečeno neposredno nakon oslobođenja;
- b) Sadašnje stanje, iz kojega je bio vidljiv veliki elan širokih radnih masa u obnovi (veliki odio besplatnih dobrovoljnih radova na obnovi šumarstva);
- c) Perspektive budućnosti — na bazi referata DIT-a Bosne i Hercegovine.

Rad kongresa sastojao se u slijedećem:

1. Svečani dio kongresa: Govor predsjednika Centralnog kongresnog odbora, biranje počasnog predsjedništva, govor predsjednika Državne planske komisije druga A. Hebranga, govori ostalih prisutnih ministara, predstavnika sindikata, predstavnika Jugoslavenske armije, domaćih i stranih gostiju, kao i predstavnika Gradskog narodnog odbora u Zagrebu.

2. Radni dio kongresa:

- a) Izbor predsjedništva radnih odbora, zapisničara, verifikacionog odbora;
- b) Referati o problemima i neposrednim zadacima tehničke djelatnosti u zemlji;

- c) Odvojeni rad po radnim odborima raznih sekcija privrednih grana, i to: industrije, građevinarstva, poljoprivrede, transporta i šumarstva;
- d) Referati o stručnim kadrovima i stručnoj stampi sa diskusijama;
- e) Rezolucija kongresa sa konkretnim zadacima Saveza DIT-ova FNRJ za narednu godinu;
- f) Osnivačka skupština Saveza DIT-ova FNRJ s prijedlogom pravila i izborom uprave Saveza.

Iz ovoga vrlo opsežnog rada iznijet ćemo najbitnije momente, koji su za nas šumare od naročitog značaja, a to su:

- a) Referat Saveznog ministra industrije i rudarstva i predsjednika Državne planske komisije druga A. Hebranga;
- b) Izvještaj i zaključci Radnog odbora za šumarstvo;
- c) Rezolucija I. kongresa inženjera i tehničara FNRJ.

a) Referat Saveznog ministra industrije i rudarstva i predsjednika Državne planske komisije druga A. Hebranga.

U sažetom i dokumentarnom prikazu razvoja privrede u staroj i novoj Jugoslaviji govornik je ocrtao smjernice budućeg planskog rada i izložio novu ulogu tehničke inteligencije u izgradnji naše privrede. Danas, kad je privreda u službi naroda, rad pojedinih tehničara, naučnog radnika i istraživača nije njegova privatna stvar ili stvar pojedine društvene klase ili pojedinaca, nego stvar općeg narodnog značaja. Tehnička inteligencija, kao vodeći i rukovodstveni kadar naše privrede, treba da shvati tu svoju višu i časniju zadaću i ulogu u našoj današnjoj stvarnosti, te zato treba da masovno i neposredno pristupi izvršavanju svih postavljenih zadataka.

Ovaj se poziv tiče svih inženjera i tehničara kako onih aktivista iz dana narodno-oslobodilačke borbe, tako i ostalih, koji su odmah nakon oslobođenja prišli na rad i stavili se sasvim u službu narodu, ili su se u prvoj fazi nakon oslobođenja čitave domovine nalazili u stavu promatrača ili još možda i danas stoje po strani.

Treba lomiti stari konzervativni duh, koji je neplodan, i stvarati nove oblike rada, otkrivati nove izvore privrednog blagostanja i savršenije mogućnosti rada. Za taj i takav rad nije dovoljno samo knjiško znanje, nego to znanje treba obogaćivati i nadopunjavati vlastitim praktičkim iskustvima stečenim pri rješavanju raznih konkretnih zadataka.

Odnos između radnika i tehničke inteligencije mora biti drugarski, tj. inženjeri i tehničari moraju da izmijene i korigiraju svoj stav prema radnicima, a radnici moraju raskinuti sa starim naziranjima i gledanjima na rad tehničkih stručnjaka i intelektualnih radnika, koji sve svoje intelektualne snage i fizičke sposobnosti pošteno ulažu u izgradnju zemlje, da bi zajedničkim naporima stvorili uslove za ljepšu budućnost, kao i da bi i na djelu osnovali čvrst i nerazoriv savez radnika, seljaka i narodne inteligencije.

Nama su potrebni dobri rukovodioци i upravitelji poduzeća i pogona, koji ne će pokleknuti pred poteškoćama, te papirnatim i šablonskim rješenjima rukovoditi procesima proizvodnje i distribucije proizvoda.

Ukazujući, da će uskoro doći vrijeme, kad će se raditi pod daleko povoljnijim uslovima, drug Hebrang izriče svoj poziv tehničkoj inteligenciji riječima: »Oslonite se, drugovi, na radni polet masa i na postigнуте uspjehe! Idite smjeliće naprijed, pomognite svojim otkrićima i pro-

nalascima, novim metodama i usavršavanjem organizacije rada, da radimo brže, bolje i produktivnije!»

b) Izvještaj i zaključci Radnog odbora za šumarstvo.*)

Radni odbor šumarskih stručnjaka FNRJ osvrćući se kritički na do-sadašnji rad, kao i na iskustva stečena radom na obnovi šumarstva, proučivši ekonomski i ostale tekuće probleme konstatirao je slijedeće:

1. Obnova zemlje i plansko izgradivanje narodne privrede nedjeljivo su vezani za šumsku privrodu. Šume su čuvari vodenih izvora i regulatori vodenog režima, dakle, zaštitnice hidroelektričkih snaga u zemlji. Bez drva kao sirovine nema obnove, a ni jačanja industrije, transporta, građevinarstva i poljoprivrede. Stoga je povezivanje svih stručnjaka navedenih privrednih grana od velike važnosti za plansku izgradnju zemlje.

2. Nenarodna politika bivše Jugoslavije, kao i borbarsko uništavanje naših šuma od strane okupatora, doveli su — pored dubokih poremećenja bioloških uslova za život šume — i do velike ekonomski neuravnoteženosti šumskog gospodarstva. Potrebno je stoga brzim i efikasnim mjerama, što prije, uspostaviti ekonomsku ravnotežu između potrošnje i proizvodnje drva, ne zapostavljajući ni časa iz vida potrebe za obnovu zemlje.

3. U obnovi zemlje i šumske privrede uloženi su veliki napori. Za obnovu šumarstva uloženo je 139.400.000 Din, a vrijednost dobrovoljne radne snage procijenjena je na 11.400.000 Din.

Za obnovu su iskorištena oko 2 miliona kub. metara tehničke drvne mase, od čega je na dobrovoljnoj bazi izrađeno besplatno oko 367.000 kubnih metara tehničkog i ogrjevnog drva.

Od porušenih je šumskih zgrada popravljeno i obnovljeno oko 22%, a u promet su stavljene brojne šumske željeznice.

Dobrovoljnim besplatnim radom zasadeno je oko 11 miliona sadnica na površini od kojih 2.500 hektara.

4. Radni polet širokih narodnih masa i najaktivnije zalaganje šumarskih stručnjaka najbolja su garancija za uspjeh planske šumske privrede. Šumarskim je inženjerima i tehničarima dužnost, da se pod novo stvorenim uslovima rada, koje im pruža narodna vlast, svesrdno zalažu, te da svima postavljenim problemima i konkretnim zadacima prilaze smjelo i vješto, tretirajući probleme realno i u skladu sa postojećim mogućnostima.

Svjesni svoje dužnosti prema narodu, šumarski inženjeri i tehničari jednodušno su se složili i zaključili slijedeće:

I. Založit će se svim svojim stručnim sposobnostima i silama, da se izvrši racionalizacija šumske proizvodnje i potrošnje šumskih proizvoda, i to ovim mjerama:

a) Uvedenjem skrajnje štednje drveta na svim linijama; zamjenjivanjem ogrjevnog drva mineralnim ugljenom (lignitom, tresetom i t. d.), gdjegod je to moguće provesti; obaveznom izgradnjom zatvorenih ognjišta po seoskim domaćinstvima;

b) Zamjenjivanjem gradevnog drva drugim materijalom, gdjegod je to moguće (prvenstveno u obnovi porušenih drvenih objekata);

c) Uvećavanjem proizvodne sposobnosti naših šuma svim mogućim mjerama; povećavanjem šumskih površina pošumljavanjem krša i goleti,

* Referati održani na konferencijama radnih odbora pojedinih struka bit će odštampani u posebnoj publikaciji Saveza DIT-ova.

te meliorativnim radovima, a sve uz suradnju i podršku širokih narodnih masa;

d) Organским povezivanjem šumske industrije sa šumskom proizvodnjom; otvaranjem do sada neotvorenih i dovoljno neiskorišćenih bazena zrelih drvnih masa. S time u vezi razvit će se ubrzana i planska izgradnja šumskih prometnih sredstava. Pri tome treba posvetiti osobitu pažnju racionalizaciji i mehanizaciji svih radova u šumskoj i drvnoj industriji, kao i maksimalnom iskorištavanju drvnih masa. Posvetiti valja osobitu pažnju iskorišćivanju otpadaka i preorientiranju kemijske industrije drva u istom duhu;

e) Sprovodenjem standardizacije i normalizacije svih sortimenata i svih faza radova kao i ustanavljanje akordnih stavova i plaća za područje cijele FNRJ.

II. Potrebno je, da se što prije osposobe i stručno izdignu kadrovi šumskih i pilanskih radnika, kao i da im se što prije poprave radni uvjeti.

Što prije treba osposobiti, putem kurseva, što veći broj šum.-pomoćnog tehničkog osoblja (organiziranje srednjih stručnih škola).

Pružiti treba najveću podršku studentima šumarstva u njihovom nastojanju, da se što prije osposobe za rukovodenje šumskom proizvodnjom i eksplatacijom.

Pravilnom raspodjelom šumarskih stručnih kadrova valja pomoći narodnim vlastima u izvršavanju postavljenih zadataka.

III. Rad šumarsko-naučnih zavoda treba povezati s općim planom, te njihove napore potpomagati pružajući im svaku moguću pomoć.

IV. Da bi se osigurala i još više produbila suradnja i podrška najširih narodnih masa na polju šumarstva i planske obnove zemlje, šumarski stručnjaci stavit će sve svoje snage i stručnu spremu na rad oko popularizacije šumarstva i šum. propagande, upotrebljavajući za taj rad masovne organizacije (NF i AFŽ).

c) Rezolucija I. kongresa inženjera i tehničara NR Jugoslavije.

1. Konstatirajući, da su duboke političke, društvene i privredne promjene, koje predstavljaju tekovine naše narodno-oslobodilačke borbe, omogućile kvalitetno nove odnose između tehnike i naroda, između inženjera, tehničara i radnog naroda sela i grada, te i nove radne uslove za inženjere i tehničare, svjesni imperativnih potreba obnove i izgradnje naše zemlje u cilju podizanja privrede na viši stepen i povećanja narodnog blagostanja, svjesni zadataka, koji se prema tome postavljaju pred sve inženjere i tehničare, stavljujući sve svoje snage na raspolaganje našim narodima, mi se obvezujemo, da ćemo uložiti sve svoje napore i sav svoj stvaralački rad na potpuno i što brže izvršenje naših zadataka u obnovi i izgradnji.

2. Izražavajući puno zadovoljstvo zbog solidarnosti predstavnika inženjera i tehničara bratskog SSSR i ČSR, zbođ suradnje na ovom kongresu predstavnika bratske i demokratske Poljske, Bugarske, Albanije i Rumunjske, mi smo čvrsto uvjereni, da će se suradnja slavenskih naroda, te demokratske Rumunjske i Albanije, na čelu sa SSSR, i na ovom polju uskoro još više proširiti i produbiti.

3. U cilju obuhvatanja svih inženjera i tehničara FNRJ, učvršćenja jedinstva među njima i njihovog organizacionog povezivanja na djelu obnove i izgradnje, te službe narodu uopće i na temeljima bratstva i jedinstva svih naroda Jugoslavije — Kongres odlučuje jednoglasno, da

se stvorи Savez svih društava inženjera i tehničara narodnih republika FNRJ.

4. Radi potpunog i najuspješnijeg izvršenja svojih dužnosti prema narodu i svog doprinosu djelu izgradnje Kongres je donio slijedeće zaključke:

a) U pitanju proizvodnje: Sniženje proizvodnih troškova u našoj proizvodnji kao uslova za neophodno sniženje cijena proizvoda naš je prvi zadatak u cilju podizanja blagostanja, zadovoljavanja potrebe naroda, a također i ostvarenja realne nadnlice. Mi stoga preuzimamo obavezu, da svim sredstvima i putevima snizavamo proizvodne troškove, i to da ih stalno snižavamo uz potpuno očuvanje odnosno poboljšanje kvaliteta. Mi se prema tome obavezujemo, da što više ovlađamo savremenom tehnikom, da proučavamo i primjenjujemo sve podesne tehnološke i organizacione mјere u cilju povećanja proizvodnje u najširem smislu (naučna organizacija rada, poboljšanje kvaliteta, povećanje proizvodnosti rada i opće uvodenje novih standardizacija, serijska i masovna proizvodnja, iznalaženje savršenijih proizvodnih procesa, primjena boljeg i jeftinijeg materijala, štednja materijala, korišćenje otpadaka i dr.).

b) U pitanju metoda i stila rada: Planiranje kao viša forma organizacije proizvodnje i snabdjevanja mora potpuno postati naš sistem rada u cijelokupnoj tehničkoj djelatnosti, a u duhu općeg državnog privrednog plana. Mi stoga zahtijevamo, da svi inženjeri i tehničari potpuno ovlađaju tehnikom planiranja. Mi se obavezujemo, da planiranje najdosljednije provodimo, jer nam planiranje mora stvoriti široke i svijetle puteve u budućnosti. Tehnička je podloga planiranja opća evidencija svih elemenata proizvodnje, kako tehnoloških tako i ekonomskih, kako kvantitativnih tako i kvalitetnih. Stoga se obavezujemo, da ustrojimo opću i tačnu evidenciju stanja i kretanja privrede, te da uspostavimo sve normative proizvodnje.

Bi rokratizam je naročito štetna pojava u tehničkoj djelatnosti, jer koči inicijativu i znači izbjegavanje stručne odgovornosti. Stoga se ostaci birokratizma moraju potpuno iskorijeniti.

Naš novi duh rada mora biti duh požrtvovanja, stvaralačke snalazljivosti, duh dobrovoljnog rada, takmičenja i udarništva. S obzirom na jedinstvo interesa tehničke inteligencije i radničke klase, najuža suradnja s jedinstvenim sindikatima radnika i namještenika Jugoslavije mora biti nužno obilježje novih odnosa u našem radu.

Trudit ćemo se, da dostignemo nevideni elan radnih masa, koji će — pomognut stručnim znanjem nas inženjera i tehničara — omogućiti brže dizanje naših proizvodnih snaga.

Kritika i samokritika kao bitan činilac za ispravljanje grešaka i usavršenje rada moraju se što više razvijati i unaprediti u svim tehničkim djelatnostima, vodeći pri tome računa, da se kritika i samokritika ne vulgariziraju.

c) U pitanju kadrova i nastave: Usprkos malobrojnosti stručnog kadra mi inženjeri i tehničari založit ćemo se, da zadatke obnove izvršimo s postojećim kadrom. U tu svrhu pomoći ćemo narodne vlasti u ostvarenju pravilne organizacije rada, pravilnije raspodjele kadrova po poduzećima i ustanovama. Smatramo, da

je pravilna raspodjela kadrova po narodnim republikama i naša dužnost. Kongres stavlja u dužnost novoj saveznoj upravi, da u suradnji s narodnim vlastima i sindikatima provede ovaj zadatak u djelo.

Ukazuje se potreba, da se stručnim tečajevima obraduju kadrovi tehničkih administrativnih činovnika, i tako oslobođe tehničari za stručne zadatke. Tim pomicanjem tehničara na višu stepenicu oslobođit će se opet izvjestan broj inženjera, koji danas vrše njihove dužnosti.

Pozivamo sve stručnjake, koji danas ravnodušno gledaju na pitanje obnove i izgradnje zemlje, da promijene svoj stav i uvide, da u našem društvenom uređenju imaju bolje uslove nego ikada do sada. Pozivamo sve stručnjake, koji se do danas nisu uključili u privredni proces, da dodu što prije, jer mogu inače zakasniti.

S obzirom na vanredne potrebe za novim stručnim kadrovima smatramo neophodno potrebnim, da se u periodu obnove organizira i ubrzano školovanje, u čemu ćemo pružiti aktivnu suradnju. Isto ćemo tako aktivno učestvovati kod organiziranja i sprovodenja novih tečajeva, naročito za niže kadrove. Smatramo, da je potrebno znatno povećati broj stručnih škola. Zbog osiguranja boljih rezultata stručnih škola i fakulteta treba te ustanove snabdjeti potrebnim radionicama i laboratorijima. Studente i dake moramo svestrano pomoći, da im olakšamo školovanje.

U vezi s izdizanjem našeg stručnog kadra smatramo potrebnim otvaranje široke mreže tečajeva. Naša je dužnost pružiti punu pomoć kod ostvarivanja tih tečajeva. Dajemo sugestiju narodnoj vlasti, da donese Uredbu o obaveznom polasku tečajeva tehničkog minimuma, kao i tečajeva za niže stručne kadrove.

U pogledu naše stručne spreme mi ćemo nastojati, da ju čim više izdignemo, i to naročito uzajamnim pomaganjem naših društava, te stručnim savjetovanjima u poduzećima, kao i svestranim i organiziranim korišćenjem iskustava i rezultata tehnički naprednih zemalja.

Mi ćemo pored profesionalnih nastavnika preko naših društava uzeti puno učešće u rješavanju pitanja stručnog školstva, kako bi tako osigurali potrebnu stručnost naših kadrova naročito usavršavanjem naših stručnih škola i fakulteta.

Smatramo nužnim, da se stručnjaci u školi i u praksi upoznaju savremenom organizacijom rada i osnovama planiranja, te da dobiju široku ekonomsku naobrazbu.

Stojimo na stanovištu, da se korijeni nauke i tehnike nalaze u potrebama društva, te da se prema tome naučni rad treba u potpunosti povezati sa zadacima obnove i izgradnje zemlje, a naučne radnike privući na što užu suradnju.

d) U pitanju stručne štampe: Kongres konstatira neophodnost njenog izdavanja po planu, koji će se u etapama ostvariti. Cjelokupna stručna štampa treba da bude rukovodena iz jednog centra i njeno izdavanje koordinirano s potrebama masovnih i drugih zainteresiranih organizacija i ustanova.

Pozivajući sve inženjere i tehničare, da najvećim poletom i požrtvovanjem nastoje izvršiti zadatke u obnovi i izgradnji, završavamo našom kongresnom parolom: »I od tehničkog stvaralačkog rada zavisi pobjeda u obnovi naše zemlje!«

Inženjeri i tehničari uložit će sve svoje snage u opće narodne napore za sretniju budućnost Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Predsjednik Centralnog kongresnog odbora ing. Mattes u kraćem završnom govoru rezimirao je čitav rad kongresa, te se zahvalio prisutnima na učestvovanju u radu i time zaključio I. kongres inženjera i tehničara Jugoslavije.

Sve obaveze, koje smo na kongresu preuzeli na sebe, moramo izvršiti, da ne ostane rezolucija kongresa samo lijepa fraza na papiru.

Drugovi! Prionimo na posao, opravdajmo povjerenje, koje nam je dao narod, povjerivši nam svoje najveće blago — svoje divne šume!

Summary. Moments responsible for convocation of the Ist Congress of engineers in Federative National Republic Yugoslavia are discussed: (among others) system of planned economy being generally adopted in Yugoslavia chiefly accounts it, says Author. Congress is described, summary of conclusions and recommendations given.

Ing. TEODOR PELEŠ (Zagreb):

POLA GODINE RADA ZEMALJSKOG ŠUMSKOG PODUZEĆA HRVATSKE

(Пол года работы Республиканского лесного предприятия Хорватии)

Oslobodenje naše domovine zateklo je šumsku privredu u veoma teškim prilikama. Pred nju se stavio hitan i neodloživ zadatak, da u velikoj mjeri učestvuje u obnovi zemlje, naročito pri obnovi saobraćaja i naselja, zatim podizanju industrije tanina, celuloze i drvnih destilata i snabdjevanju stanovništva ogrjevom za narednu zimu. Potreba na šumskim proizvodima bila je daleko veća od predratne potrebe, a trenutne mogućnosti proizvodnje bile su više nego skromne. Nasuprot hitnoj potrebi od nekoliko milijuna kubnih metara raznih šumskih proizvoda, počevši od mosne grade, stupova, šipova i pragova do dužica i šimle, raspolagalo se jedino sa nepunih 100.000 kub. metara uglavnom ogrjevnog drva i trupaca, što je bilo izrađeno po šumskim manipulacijama različitih komandi područja i kotarskih narodnih odbora, ili je ostalo kao ostavština iz stare Jugoslavije, odnosno od okupatora i njegovih pomagača.

Težište prvotnog organizacionog rada šumske privrede bilo je na nižim narodnim odborima, kojima su kao jezgra organizacije služile jedino već postojeće šumske manipulacije kotarskih narodnih odbora i komandi područja, te šumarski odjeli kotarskih i okružnih narodnih odbora. Masovnim radom omladine i odraslih, kako selu tako i gradova, u toku ljetnih mjeseci 1945. god. izradena je znatna količina željezničkih pragova, mosne grade i ogrjevnog drva za podmirenje prvi potreba oslobođene zemlje. Mnogi kotarski narodni odbori, preuzevši šumske

manipulacije od komandi područja, nisu samo organizovali izradbu drva u šumi, nego su pristupili obnovi i izgradnjji novih postrojenja za izvoz iz šume (šumske manipulacije u Našicama, Okučanima, Novoselec-Križu, Daruvaru, Brestovcu, Durmancu, Rujevcu, Majuru i dr.).

Iako su prvi mjeseci slobodnog života dali vidne i osjetne uspjehe u drvnoj proizvodnji, ipak se uveliko osjetila potreba, da se prvobitna organizacija šumskih radova usavrši, kako bi se cijela proizvodnja postavila na izvjesnu sredenu plansku osnovu. Tako se došlo na ideju osnivanja jedinstvenog šumskog poduzeća za cijelu Hrvatsku.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Narodne vlade Hrvatske već je u svome direktivnom dopisu od 25. jula 1945. predvidjelo osnivanje Zemaljskog šumskog poduzeća u cilju iskorisćivanja šuma u šumsko-industrijske svrhe. Već time je povelo računa o olakšanju kotarskih narodnih odbora, kojima bi ostala i nadalje briga oko snabdjevanja svojeg stanovništva na ogrjevnom i gradevnom drvu. Većina okružnih narodnih odbora u šumovitim dijelovima Hrvatske organizirala je već u toku ljeta prošle godine, unutar svojih šumarskih odjela, otsjeke za režijsko iskorisćivanje šuma, pa se osamostaljivanjem tih otsjeka pristupilo postepeno osnivanju podružnica Zemaljskog šumskog poduzeća u toku septembra. Prema tome početak rada Poduzeća može se računati početkom oktobra 1945. god. Poduzeće je već bilo formirano s centralom u Zagrebu i 11 podružnica (Sušak, Učelnice, Gospić, Karlovac, Sisak, Zagreb, Bjelovar, Daruvar, Nova Gradiška, Vinkovci i Osijek), kada je 10. novembra 1945. godine donešena Uredba o osnivanju Zemaljskog šumskog poduzeća Hrvatske.

Tom je Uredbom određeno, da će Poduzeće na komercijalnoj osnovi iskorisćivati šumske proizvode u šumama na području Narodne republike Hrvatske, te iste preradivati i prodavati u zemlji i inostranstvu. Poduzeću nije dat monopolistički karakter, te ono ne isključuje privatnu inicijativu u šumskoj privredi. Uredbom je određeno, da u temeljnu glavnici Poduzeća ulazi sav pokretni i nepokretni inventar, koji je svojina države, a koji je služio za režijsko iskorisćivanje šuma i kojim su rukovodili narodni odbori. Poduzeće preuzima u privremenu upravu i sav pokretni i nepokretni inventar bivših imovnih općina, koji je služio za režijsko iskorisćivanje šuma, i to do konačnog rješenja pravnih odnosa imovnih općina. Poslovanje Poduzeća ne pedleži Zakonu o državnom računovodstvu. Sa čistim dobitkom raspolaže Ministar poljoprivrede i šumarstva u sporazumu sa Ministrom finančija Narodne vlade Hrvatske. Poduzećem upravlja upravni odbor od pet lica, od kojih trojicu delegira Ministar poljoprivrede i šumarstva, a po jednog Ministar finančija i Ministar trgovine i opskrbe Narodne vlade Hrvatske. Nadzorni odbor sastoji se od tri člana, od kojih po jednog delegira Ministar poljoprivrede i šumarstva, Ministar finančija i Ministar trgovine i opskrbe Narodne vlade Hrvatske.

Budući da su i u drugim narodnim republikama prilike i zadaci šumske privrede bili veoma slični prilikama u Hrvatskoj, to se i tamo već u toku prvih mjeseci po oslobođenju pristupilo osnivanju sličnih zemaljskih šumskih poduzeća. U Bosni je osnovan u prvi mah UDŠIP (Uprava državnih šumsko-indrustijskih preduzeća), koji je nešto kasnije uključen u SIPAD. U Sloveniji je osnovano poduzeće LES kao VI. odjel Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. U Srbiji je osnovan GLUDŠIP, sada ZUDSIPS (Zemaljska uprava državnih šumsko-industrijskih preduzeća Srbije), a

u Makedoniji FESUMA. Sva su ta poduzeća pod rukovodstvom i kontrolom dotičnog zemaljskog ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Međutim bitna je razlika među njima u tome, što nije svuda primjenjen sporazum od 3. VII. 1945. god., koji je postignut između saveznih ministara šumarstva i industrije, a po kome sporazumu sva mehanička prerada drva pripada u nadležnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, dok kemijska prerada drva pripada u djelokrug Ministarstva industrije. Po načelima iz toga sporazuma ostvarena je organizacija šumske privrede u potpunosti jedino u Narodnoj republici Bosni i Hercegovini, s manjim izuzecima u Sloveniji, samo djelomično u Srbiji, a na području Narodne republike Hrvatske sporazum do danas nije privoden u djelo. Radi toga Zemaljsko šumsko poduzeće Hrvatske vrši samo izradu šumskih proizvoda u šumi i njihov izvoz do javnih saobraćajnih sredstava, dok sva daljnja mehanička i kemijska prerada pripada još uvjek u nadležnost Ministarstva industrije, koje je ovaj posao organizovalo putem državnih poduzeća: SIND (Slavonska industrija drva), GOPRID (Goransko-primorska industrija drva), Lička industrija drva, Našička d. d., Drach d. d., Gutmann Belišće d. d.

Zemaljsko šumsko poduzeće Hrvatske (ZEŠUMPOH) organizованo je na slijedeći način: Rukovodstvo Poduzeća pripada upravnom odboru od pet lica, koji iz svoje sredine izabire ravnatelja poduzeća i prenosa na njega dio svoga poslovanja. Poduzeće se sastoji od centrale, podružnica i šumskih manipulacija. Centrala se nalazi u Zagrebu. Njen rad organizovan je putem tajništva i četiri odjela: proizvodnog, nabavnog, finansijskog i kontrolnog.

Proizvodni odjel obuhvaća ove otsjeke, odnosno referade: 1. Proizvodnja oblog drva, željezničkih pragova i skretničke grade; 2. Proizvodnja ogrjevnog, taninskog i celulognog drva, cijepanog drva i drvnog ugljena; 3. Proizvodnja sporednih šumskih proizvoda; 4. Transport i vozni park; 5. Gradevinski radovi; 6. Kalkulacije; 7. Statistika.

Nabavni odjel obuhvaća referade: 1. Strojevi, alat i željezni materijal; 2. Pogonska goriva i maziva; 3. Ljudska i stočna hrana; 4. Odjeća i obuća; 5. Ekonomat; 6. Knjigovodstvo i administracija; 7. Magazin.

Finansijski odjel obuhvaća referade: 1. Knjigovodstvo; 2. Blagajna i likvidatura; 3. Revizija.

Svršetkom 1945. g. likvidirane su podružnice u Zagrebu, Delnicama i Daruvaru radi racionalnijeg iskorijenja kadrova i smanjenja upravnih troškova. Sada Poduzeće posluje putem 8 podružnica i 43 manipulacija, i to: 1. Podružnica Sušak sa šumskim manipulacijama: Senj, Novi, Sv. Juraj, Delnice, Gerovo, Lokve, Mrkopalj i Ogulin; 2. Podružnica Gospic sa šumskim manipulacijama: Gospic, Perušić, Otočac, Brinje i Vrhovine; 3. Podružnica Karlovac sa šumskim manipulacijama: Durmanec, Vojnić i Modruš-Plaški; 4. Podružnica Sisak sa šumskim manipulacijama: Lekenik, Popovača, Dubica, Glina, Majur i Rujevac; 5. Podružnica Bjelovar sa šumskim manipulacijama: Bjelovar, Pitomača, Virovitica, Brestovac i Novoselec-Križ; 6. Podružnica Nova Gradiška sa šumskim manipulacijama: Godinjak, Velika, Pleternica, Okučani, Novska, Lipovljani i Daruvar; 7. Podružnica Vinkovci sa šumskim manipulacijama: Vinkovci, Oriovac, Andrijeveći,

Spačva i Vrbanja; 8. Podružnica Osijek sa šumskim manipulacijama: Orahovica, Našice, Slatina i Baranja.

Organizacija podružnica slična je organizaciji Centrale. Rukovodstvo u podružnici pripada isključivo upravitelju podružnice. U radu ga pomaže prvenstveno zamjenik i tajnik. Organizacija šumske manipulacije izvršena je različito prema opsegu njihova rada. Pored šefa manipulacije i administratora nalazi se obično po nekoliko manipulanata, knjigovoda i blagajnik. Šumske željeznicne i mehaničke radione nalaze se direktno pod upravom šumskih manipulacija, a automobilske garaže s radionama pod upravom Centrale i podružnica.

Brojno stanje i razmještaj kadrova vidi se iz tabele br. 1.

Tabela br. 1.

	Šumarski inženjeri	Knjigovođe i blagajnici	Razno stručno i administrativno osoblje	Manipulatori	Osoblje na transportu i u radiostanama	Ukupno
Centrala	8	6	23	—	7	44
Podružnice	16	25	50	4	30	125
Manipulacije	27	15	74	113	75	304
Ukupno	51	46	147	117	112	473

Ako se ima u vidu, da Zemaljsko šumsko poduzeće svojom organizacijom obuhvaća skoro cijeli teritoriju Narodne republike Hrvatske, da proizvodni plan iznosi $\frac{4}{5}$ cjelokupne proizvodnje šumskih proizvoda (osim proizvodnje za lokalnu potrošnju), uvidit će se, da je brojno stanje kadrova veoma skromno. Od 16 šumarskih inženjera, koji se nalaze u podružnicama, raspoređena su po 2 u 6 podružnica, u podružnici Sušak 3 i u podružnici Osijek 1. Ovakva raspodjela bit će jasnija, ako se pogleda na grafikon br. 1, koji prikazuje odnos veličine proizvodnih planova pojedinih podružnica. Od 27 šumarskih inženjera na manipulacijama raspoređeni su po 1 na 25 manipulacija i samo 2 na manipulaciji Rujevac. Na 17 manipulacija dužnost šefova vrše manipulatori. Kako sama organizacija poduzeće, tako i brojno stanje uposlenog osoblja odgovara, sa manjim izuzecima, stvarnim potrebama, s obzirom na zadatke, koje Poduzeće ima da izvrši tokom ove godine. Sadašnja organizacija lako bi se prilagodila kako proširenju, tako i sužavanju djelokruga rada Poduzeća osnivanjem novih odjela, podružnica i manipulacija, odnosno njihovim djelomičnim likvidiranjem.

Da je ovakva organizacija Zemaljskog šumskog poduzeća svrsishodna, vidi se i po tome, što su šumska poduzeća u drugim federalnim jedinicama ili slično organizovana ili upravo nastroje, da se tako organizuju. Sličnu organizaciju ima Državno šumsko-industrijsko poduzeće LES, čija je centrala još uvijek samo VI. odjel Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Narodne vlade Slovenije. Pod upravom Centrale LES-a, koja broji 80 namještenika, nalazi se 10 državnih šumskih uprava (prije 22), a pod njima 50 uprava šumskih manipulacija, te 240 državnih i 1300 privatnih

uprava pilanskih pogona. Naprotiv ZUDŠIPS u Srbiji nema srednje instance, nego Centrala u Beogradu (s 24 šumarska inženjera) neposredno rukovodi s 18 državnih šumskih poduzeća (šumskih manipulacija). ŠIPAD u Bosni također stoji pred reorganizacijom od strogo centralizovanog poduzeća bez srednje instance u decentralizovano poduzeće sa srednjim inžstancama, kao što je i ZEŠUMPOH.

Osoblje je Poduzeća razvrstano prema Uredbi o regulisanju nadnica i plaća radnika i namještjenika u državno-privrednim i privatnim poduzećima, privatnim ustanovama i organizacijama. Ravnatelj Poduzeća razvrstan je kao opći rukovodilac u grupu IV/2, šefovi odjela u Centrali i upravitelji podružnica kao posebni rukovodioци u grupu IV/1, a ostalo stručno osoblje u grupe III/3—III/1, već prema tome, da li spada u samostalne rukovodioce, više ili niže pomoćnike. Pomoćno osoblje i pravrnici razvrstani su unutar I i II grupe. Paušaliranje putnih troškova stručnog osoblja podružnica i manipulacija regulisano je Pravilnikom o paušaliranju na temelju čl. 13 spomenute Uredbe o regulisanju nadnica i plaća. Za unutrašnje poslovanje u Poduzeću izrađeni su pravilnici za računsko-finansijsko poslovanje, te za upravu i poslovanje podružnica i manipulacija.

Šumski su radovi na cijelom području Narodne republike Hrvatske uslijed višegodišnjeg ratovanja bili skoro potpuno dezorganizovani. Velika većina šumskih radnika učestvovala je u narodno-čslobodilačkoj borbi i doprinijela velike žrtve. Obnova zemlje, prvenstveno vlastitih domova, zadržavala je brže sakupljanje preostalih šumskih radnika oko novoosnovanih šumskih manipulacija. Sve do druge polovice januara o. g. osjećala se znatna oskudica radne snage skoro na svim manipulacijama. Razlog je slabom odazivanju šumskih radnika ležao velikim dijelom i u njihovoj oskudici na odjeći i obući, zatim na općem pomanjkanju šumskog alata, kao i nesredenom pitanju prehrane šumskih radnika. Poduzeće je učinilo velike napore da ukloni ove osnovne teškoće, pa se brojno stanje radnika stalno popravljalo. Konecem prošle godine u Poduzeću je bilo zaposleno blizu 5.000 šumskih radnika, a konecem marta ove godine njihov je broj prešao 14.000. Sam sastav radne snage također je u toku ovih 6 mjeseci pretrpio osjetne izmjene. U prvim mjesecima velika je većina radnika regrutovana iz sela i gradova od ljudi, koji se nisu prije bavili šumskim radovima. Oni su dolazili na rad bilo organizovani u radne brigade, bilo u partijama ili pojedinačno. Radni efekat bio je u to vrijeme u prosjeku vrlo nizak i kretao se za ogrjevno drvo od 1 do 2 prm za jedan radni dan. U posljednje vrijeme znatno je porastao broj pravih šumskih radnika, iako većinom omladine, pa se dnevni učinak rada u prosjeku skoro udvostručio. Naravno, da je učinak starih iskusnih radnika specijalista za izradu određenih vrsta drva i šumskih sortimenata, koji su kao odlični šumski radnici bili poznati i davno prije rata, nesrazmjerne veći od sadanjeg srednjeg dnevnog učinka, te je velika šteta, što je brojno stanje tih radnika i suviše maleno da zadovolji potrebe naše šumske privrede. Oni imaju da posluže kao jezgro za stvaranje stalnog kadra kvalifikovanih šumskih radnika, jer su samo takvi u stanju da podignu i unaprijede našu drvnu privrodu do potrebne visine.

Pored domaće radne snage bio je na šumskim radovima uposlen od samoga oslobođenja i znatan broj njemačkih ratnih zarobljenika. Bilo je čak predvideno, da će njihovo brojno stanje iznositi oko 10.000, te bi na taj način oni poslužili kao glavna radna snaga u šumskoj privredi.

Međutim, od oktobra prošle godine njihovo se brojno stanje kreće stalno oko 2.500, što upravo odgovara mogućnosti njihovog uposlenja s obzirom na njihovu upotrebljivost za šumske rade. Sada se nalaze na radu kod podružnica: Sisak, Osijek, Bjelovar, Vinkovci, Nova Gradiška i Karlovac. Dnevni učinak rada zarobljenika bio je u početku naročito slab i kretao se od 0,5—0,8 prm ogrjevnog drva. Boljom organizacijom rada, pojačanjem discipline i poboljšanjem snabdjevanja uspjelo se dnevni učinak zarobljenika podići na 1,5—2,0 prm ogrjevnog drva dnevno.

Prehrana šumskih radnika činila je u toku minule polovice godine najveću poteškoću pri organizaciji šumskih rada. Oskudica hrane prouzrokovana ratnim pustošenjem i sušnom godinom osjećala se naročito kod šumskih radnika, koji i onako potječu iz siromašnih krajeva. Radi toga većina radnika bila je upućena na prehranu putem poduzeća. Kako su skoro sve živežne namirnice racionalizirane, snabdjevanje radnika obavljalo se prošle godine skoro isključivo putem Državnog opskrbnog poduzeća (DOPH). U ovoj je godini situacija prehrane znatno popravljena dodjelom velikog kontingenta ljudske i stočne hrane iz Vojvodine. Raspoljeda hrane vrši se prema tri tabele. Za šumske radnike na izradi i privlačenju do izvoznih puteva daje se hrana iz kontingenta Izvanredne uprave za snabdjevanje u dnevnim količinama od 800 g kukuruza, 40 g masti ili ulja, 80 g slanine, 120 g pasulja, oljuštenog ječma ili graška, 120 g krumpira i 20 g soli, pod uslovom da se dnevno ostvari slijedeći dnevni učinak, koji se ujedno smatra kao nezvanična norma za šumske rade:

1) Sječa i izrada:

a)	Trupci svih vrsta	3,0 m ³
b)	Rudno drvo i kolarska grada . . .	2,5 m ³
c)	Telefonski stupovi i piloti	3,0 m ³
d)	Željeznički pragovi: 2,30—2,60 m . .	5 kom
e)	Tesana grada	1,0 m ³
f)	Ogrjevno i taninsko drvo	3,0 prm
g)	Celulozno drvo (guljeno)	2,0 prm
h)	Hrastova dužica	6,0 akova
i)	Bukova dužica	80 kom
j)	Jelova dužica	120 kom
k)	Vadenje panjeva	1,0 m ³
l)	Drvni ugljen	3,33 kg

2) Sanjkanje i privlačenje:

a)	Trupci svih vrsta	5,0 m ³
b)	Rudno drvo i kolarska grada . . .	4,0 m ³
c)	Telefonski stupovi i piloti	4,0 m ³
d)	Željeznički pragovi: 2,30—2,60 m . .	60 kom
e)	Tesana grada	5,0 m ³
f)	Ogrjevno i taninsko drvo	8,0 prm
g)	Celulozno drvo	10,0 prm

3) Utovar u vagone šumske željeznice:

a)	Trupci svih vrsta	5,0 m ³
b)	Rudno drvo i kolarska grada . . .	4,0 m ³
c)	Telefonski stupovi i piloti	5,0 m ³
d)	Željeznički pragovi: 2,30—2,60 m . .	60 kom
e)	Tesana grada	5,0 m ³
f)	Ogrjevno i taninsko drvo	20,0 prm
g)	Celulozno drvo	25,0 prm

Za sve ostale radnike (na doznaci, premjeru, sortiranju, uzdržavanju željezničkih pruga i puteva i t. d.) daje se hrana i to dnevno po 450 g kruha, 100 g brašna, 200 g mesa, 150 g variva, 20 g masnoće, 10 g soli i 3 g šećera.

Poduzeće nabavlja hrani bilo na račun kontigenta Vojvodine, bilo putem DOPH-a, uz maksimirane cijene, te je ustupa šumskim radnicima jedino uz dodatak efektivnih režijskih troškova prijevoza i manipulacije. Do kraja marta nabavljeno je i uglavnom raspodijeljeno: masti, slanine, ulja, bakalara, mesa, konzervi, paprike, luka, kave, šećera, germe, tjestenine, brašna, kaše, kukuruza, pšenice, oljuštenog ječma, dvopeka, graha, graška i krumpira za ukupnu sumu od 7,199.178 Din. Poduzeće je također nabavilo za potrebe radništva duhana, šibica i raznog kuhinjskog pribora u vrijednosti od 402.980 Din.

Naročito se velika oskudica osjećala na stočnoj hrani. Budući da se još uvijek velik dio izvoza iz šume obavlja sprežnom vučom, to je pitanje stočne hrane za uspjeh rada od najveće važnosti. Poduzeće je uspjelo da kupi sijena, slame, kukuruzovine, zobi i kukuruza u vrijednosti od 4,127.965 Din., čime se uspjelo koliko toliko prehraniti vozno blago zaposleno na šumskim radovima. Za pojedine krajeve, naročito za Hrvatsko Primorje, Liku i Gorski Kotar, prehrana vučne stoke putem ZEŠUM-POH-a bila je od izvanrednog značaja, jer bi se bez njegove intervencije brojno stanje stoke svelo na minimum.

Za šumske radnike bila je od velikog značaja nabavka odjeće i obuće putem poduzeća. Nabavljeno je i rasprodano radnicima, djelomično sa a djelomično bez tekstilnih jedinica, desetina hiljada gaća, košulja, hlača, prsluka, kaputa, majica, šoferskih bluza, zimskih odijela, kaputa, bundi i vunenih pokrivača za ukupnu vrijednost od 3,844.388 Din. Obuće je nabavljeno preko 10.000 pari uz ukupnu vrijednost od 5,857.572 Din. Poduzeće je uložilo u nabavku šumskog alata 2,327.359 Din., jer je stanje alata bilo veoma slabo. Naročito se oskudjevalo na američkim pilanama, bradvinjima i turpijama. Alat se zadržava kao inventar šumskih manipulacija, a prodaje šumskim radnicima, u koliko oni to žele, i ako se na poslu zadržavaju duže vremena.

Poduzeće je nastojalo, da što prije dode do vlastitog voznog parka, kako bi uspjelo, da izvoz iz šume i prijevoz do javnih saobraćajnih sredstava izvrši u određenim rokovima i sa što manje troška. Uspjelo je ospasobiti 26 uskotračnih šumskih lokomotiva, preko 300 šumskih vagoneta i nabaviti preko 50 kamiona prosječne nosivosti od 3 t. Također je nabavljeno blizu 400 kom mula. Uza sve to vozni je park nedovoljan po broju, a ne zadovoljava ni po kvaliteti. Potrebno bi bilo još najmanje 10 lokomotiva, 200 šumskih vagoneta, 100 kamiona i traktora, te nekoliko stotina konja, odnosno mula. Izvoz drvnog materijala iz šume nije dostigao potrebnu visinu, ne samo radi nedovoljno raspoloživog voznog parka, nego i radi vrlo slabog, a mjestimično nikakvog saonika tokom protekle zime. Proizvodi poduzeća izvoze se iz šuma spregama, kamionima, traktorima i šumskim željeznicama, a prijevoz do centara potrošnje vrši se uglavnom željezničkim saobraćajem, zatim šlepovima po Dunavu, Savi, Dravi i Kupi, brodovima duž Hrvatskog Primorja i kamionima. Prijevoz željezničkim saobraćajem bio je prošle godine znatno otežavan velikom oskudieom vagona i njihovim nereditivim dostavljanjem. Riječni saobraćaj na Savi bio je ograničen radi mina zaostalih u srednjem toku rijeke

sve do konca prošle godine, a na Dravi je još uvijek smetnja riječnom saobraćaju porušen željeznički most u Osijeku. Takoder je znatnu smetnju pretstavljala nestaćica riječnih šlepova, jer se — kao što je poznato — većina našeg riječnog voznog parka nalazi u rukama saveznika u gornjem toku Dunava. Morski saobraćaj, koji se vrši uglavnom iz naših manipulacija duž Hrvatskog Primorja za Sušak i Rijeku, takoder oskudijeva brodovima i velika je potreba za jednim vlastitim, manjim brodićem na ovom sektoru.

Narodne vlasti pristupile su već sredinom prošle godine maksimiraju prodajnih cijena gotovih šumskih proizvoda. Tako je Ministarstvo trgovine i opskrbe Narodne vlade Hrvatske u kolovozu 1945. maksimiralo cijenu ogrjevnog drva bukve, graba i cera I/II klase s 310 Din. po prm. Savezni ured za cijene odredio je tu cijenu sa 340 Din., što važi još i danas. Nadležni uredi za cijene odredili su cijene i ostalih šumskih proizvoda. Cijena drva na panju odredena je cjenikom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva broj 8246 od 21. XII. 1945. Poduzeću ostaje prema tome točno odredena gornja i donja granica, unutar kojih mora izaći sa cijelokupnim proizvodnim troškovima. Budući da su ove dvije granice nepovoljno odredene s gledišta današnjih troškova šumske proizvodnje, nastao bi za Poduzeće gubitak od preko 200 milijuna dinara, kad bi izvršilo svoj proizvodni zadatak za ovu godinu plaćajući šumsku taksu po odredenom cjeniku, te proizvodne troškove po maksimiranim troškovima izrade i izvoza, a prodavajući svoje proizvode po maksimiranim cijenama. Budući da Savezni ured za cijene još nije donio izmjene maksimiranih cijena većine šumskih sortimenata, to je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Narodne republike Hrvatske odlučilo, da se šumska taksa može plaćati i po cijenama iz odobrenih kačkulacija, u slučajevima, za koje Poduzeće zatraži.

Porast cijena šumskih proizvoda prema stanju iz godine 1939. približno je jednak za većinu sortimenata. Međutim nastao je znatan nesrazmjer u odnosu troškova izrade i troškova izvoza. Porast sprežnih nadnica nesrazmjerne je veći od porasta ostalih nadnica, tako da umjesto predratnog odnosa 1 : 4 između ljudske i sprežne nadnice imamo danas čak odnos 1 : 20. Naročito su visoke kirijaške akordne stavke u Gorskem Kotaru, čemu je doprinesla pojava mnogih kupaca ogrjevnog drva iz Zagreba tokom prošle zime. Svi se šumski radovi plaćaju akordno, a prema maksimiranim cijenama za sječu, izradbu i izvoz šumskih proizvoda. S obzirom na poboljšanje uslova rada, bolje snabdjevanje živežnim namirnicama i alatom, te veću uvježbanost radnika, pristupilo se reviziji normi za izradu i izvoz šumskih proizvoda, pa se očekuje izvjesno smanjenje akordnih stavaka, a time i pojeftinjenje gotovih šumskih proizvoda.

U toku prošle jeseni i zime pojавio se cijeli niz interesenata za šumske radove u vlastitoj režiji. Pod pritiskom velike oskudice ogrjeva narodne su vlasti dale u izradu mnoge manje sjećine pojedinim uličnim i mjesnim odborima, seljačkim zadrušama, sindikalnim podružnicama pojedinih ustanova, garnizonima Jugoslavenske armije, neposredno ili posredno putem zastupnika. Radi ovakve raznovrsnosti sudionika u proizvodnji, te njihove nestručnosti i užurbanosti, došlo je do znatnih poremećaja cijena za izradu i izvoz šumskih proizvoda. Od strane raznih proizvodača ogrjevnog drva plaćene su znatno više cijene od maksimiranih, dok se Zemaljsko šumsko poduzeće striktno pridržavalo maksimiranih cijena.

Tabela br. 2.

S O R T I M E N T I			P o d r u ž n i c e :							
			Sušak	Gospic	Karlovac	Sisak	Bjelovar	Nova Gradiska	Vinkovci	Osijek
Trupci m ³	hrastovi	furnir					X	X	X	X
		I. kl.		X	X	X	X	X	X	X
		II. kl.		X	X	X	X	X	X	X
		III. kl.		X	X	X	X	X	X	X
	bukovi	za prag.		X	X	X	X	X	X	X
		za ljušt.		X	X	X	X	X	X	X
		I. kl.		X	X	X	X	X	X	X
		II. kl.		X	X	X	X	X	X	X
	jasenovi	za prag.		X	X	X	X	X	X	X
		furnir			X		X	X	X	X
		I. kl.			X		X	X	X	X
		II. kl.			X		X	X	X	X
Piloti m ³	brestovi	I. kl.				X	X	X	X	X
		II. kl.				X	X	X	X	X
	topolovi	I. kl.						X	X	X
		II. kl.						X	X	X
Telefonski stupovi	smrekovi jel.	za piljenje								
	borovi		—							
	jelovi		—							
Rudničko drvo	hrastovo		—							
	brestovo		—							
	bukovo		—							
	crnogorično		—							
Kolarska građa	jasenova		—							
	brestova		—							
Seljačka građa	Vinograd. kolje		—							
	Ostalo		—							
Tesana građa	jelova		—							
	skretnička		—							
Željeznički pragovi	hrastovi		—							
	bukovi		—							
Ogrjevno drvo	bukovo i grabovo	I/II. kl.								
		III. kl.		X	X	X	X	X	X	X
	hrastovo	III. kl.		X	X	X	X	X	X	X
	brestovo	I/II. kl.								
		III. kl.					X	X	X	X
	jasenovo	I/II. kl.					X	X	X	X
Tehničke ejepanice		III. kl.					X	X	X	X
	razno	III. kl.		X	X	X				
Duga	bukove	—								
	hrastove	—		X	X	X	X	X	X	X
	jasenove	—				X		X	X	X
Taninsko drvo	hrastova	—				X	X	X	X	X
	bukova	—		X	X	X	X	X	X	X
	jelova	—		X	X					
Celulozno drvo	hrastovo	—				X	X	X	X	X
	kestenovo	—				X	X			
Drvni ugljen	crnogorično	—		X	X	X				
	topolovo	—		X	X	X		X	X	X
		—	—	X	X	X	X	X	X	X

Naročito je visoko plaćan izvoz drveta iz šume, opravdavajući to svojom hitnom potrebom na ogrjevnem dryu. Pred kontrolom narodnih vlasti oni su visoke prodajne cijene pravdali manipulativnim troškovima, koje su imali pravo da dodaju povrh maksimiranih cijena. Nered u pogledu cijena stvarao se također i visokim plaćanjem troškova izrade i izvoza na području drugih federalnih jedinica. Okružni narodni odbor u Srijemu plaćao je obaranje i izradu za 20 Din. iznad maksimirane cijene, a uz to još je bilo radniku zagarantovano da može kupiti kod Okružnog narodnog odbora kukuruzu po maksimiranoj cijeni u količini do 30% zarađenog novca. Teškoća je za ZEŠUMPOH bila još i u tome, što su gotovo sve isporuke bile veoma hitne, a naročito grada za mostove, tako da su kirijaši bili u položaju da postavljaju neumjerene zahtjeve. Na području Fužina tražili su kirijaši za izvoz jednog kubika tehničkog drva na udaljenost od 5 kilometara 300 Din i 10 kila zobi po maksimiranoj cijeni, pri čemu bi dnevna zarada po jednoj sprezi iznosila 1.500 dinara i 50 kila zobi uz maksimiranu cijenu.

Opća ofenziva protiv šverca urodila je i na području šumske prirede dobrim plodom. Srazmjerne niske stavke maksimiranih cijena gotove robe prisilili su cijeli niz doskorašnjih proizvodača ogrjevnog drva da odustanu od daljeg rada, te je njihovim odlaskom znatno poboljšano stanje cijena za izradu i izvoz. Dakako, da bi nepravilno bilo, kao što se to ponekad čini, stvarati zaključke o rentabilnosti šumskog poslovanja samo na bazi izrade pojedinih sortimenata, ili pak na bazi rada pojedinih šumskih manipulacija. Analiziranjem troškovnih vrijednosti svih sortimenata, koje Poduzeće izrađuje, došlo se do zaključka, da postoji čitav niz sortimenata, koji su prema sadašnjim cijenama šumske takse i maksimiranim cijenama gotove robe s jedne i troškova izrade s druge strane negativni, kao n. pr. hrastovi trupci III. kl., bukovi, jelovi i tanji brestovi pilanski trupci, ogrjevno drvo i dr. Ovo je tim važnije za interes Poduzeća, u koliko je proizvodnja ovakvih sortimenata veća od proizvodnje sortimenata, koji su po novčanom učinku pozitivni. Naravno, da Poduzeće kao cjelina može da podnese izradu i negativnih sortimenata, ali samo do izvjesne mјere, koju je lako računski ustanoviti pri sredenom poslovnom knjigovodstvu. Na poticaj Ministarstva industrije naša pilanska poduzeća nadoplaćuju ZEŠUMPOH-u po 150 Din za kubni metar hrastovih trupaca III. klase, radi skupog izvoza.

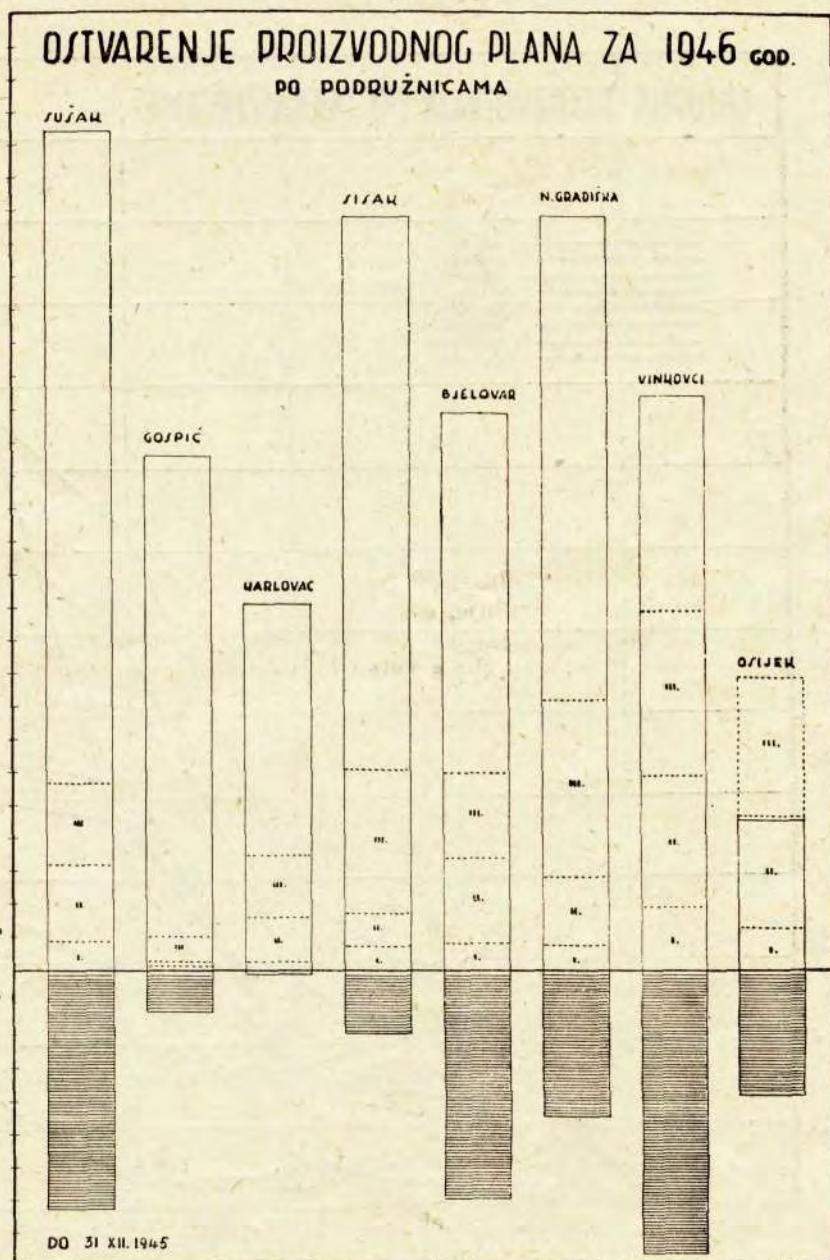
Proizvodnja unutar Poduzeća prikazana je u tabeli br. 2. i grafikonom br. 1., 2. i 3. Poduzeće je do sada izradivalo na području pojedinih podružnica sortimente, koji su obilježeni u tabeli br. 2 znakom ×.

U grafikonu broj 1. prikazan je odnos proizvodnog plana po podružnicama, ostvarenje proizvodnog plana u prva 3 mjeseca ove godine, te ukupna proizvodnja u godini 1945 zajedno sa zatečenim zalihamama. Maksimalni proizvodni zadatak ima Podružnica Sušak. Ako se on označi sa 100, tada se proizvodni zadaci ostalih podružnica odnose prema njemu kako slijedi: Sisak 82%, Gradiška 82%, Vinkovec 68%, Bjelovar 67%, Gospić 59%, Karlovac 43% i Osijek 17%. Odnos proizvodnog zadatka Podružnice Sušak prema cjelokupnom zadatku poduzeća iznosi 19%.

Prošlogodišnja proizvodnja, zajedno sa zatečenim zalihamama, iznosi samo 27% od proizvodnog zadatka za o. g., dok je proizvodnja već u prva 3 mjeseca o. g. dostigla 38% godišnjeg proizvodnog zadatka. Uvezvi, da je tromjesečna proizvodnja Podružnice Vinkovec 100, imamo slijedeće

odnose tromjesečnih proizvodnja po podružnicama: Osijek 84%, Nova Gradiška 76%, Bjelovar 56%, Sisak 56%, Sušak 53%, Karlovac 31% i Gospic 9%.

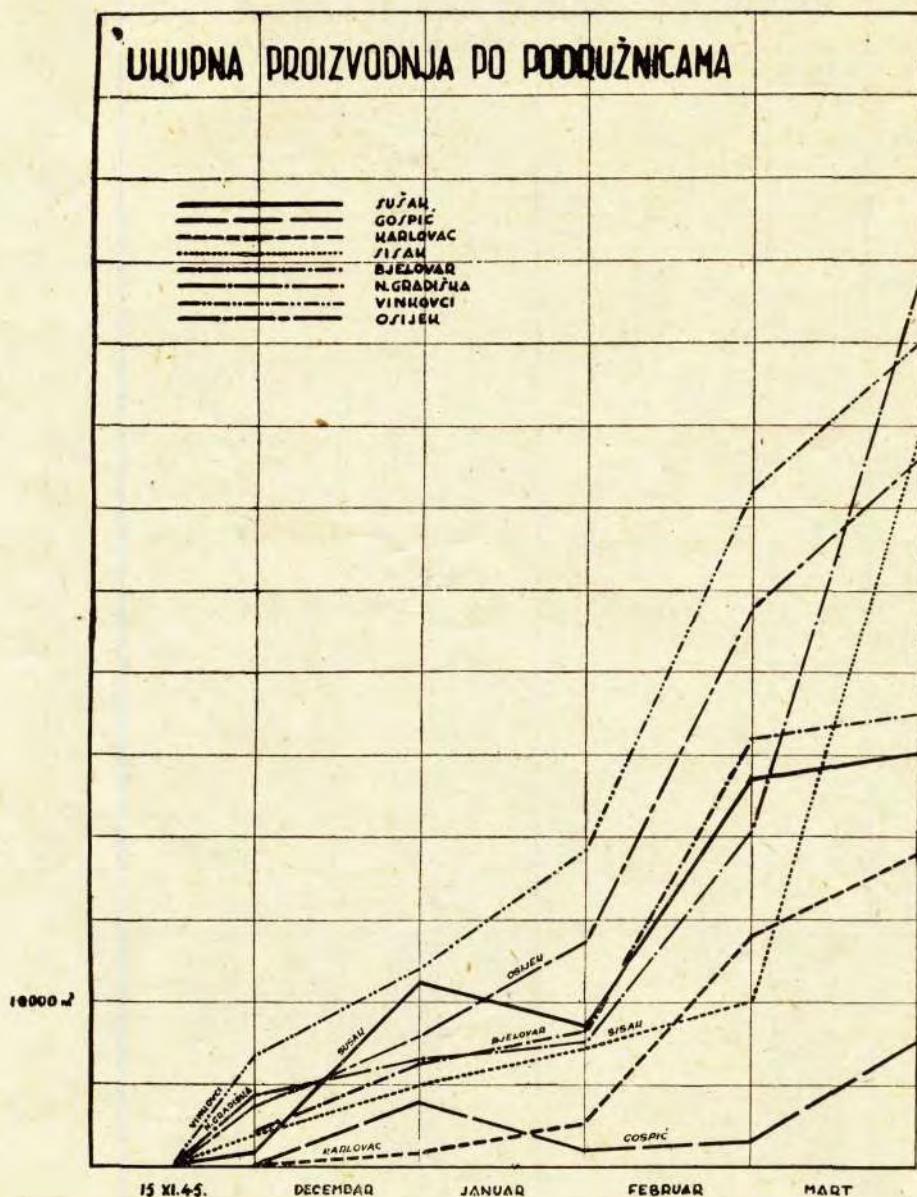
Grafikon br. 1.

U odnosu na vlastiti proizvodni zadatak, podružnice su u slijedećim odnosima svojom tromjesečnom proizvodnjom: Osijek 209%, Vinkovec 63%, Bjelovar 37%, Gradiška 37%, Karlovac 31%, Sisak 27%, Sušak

23%, Gospic 27%. Upadljiv je relativni uspjeh Podružnice Osijek, koji je i apsolutno uzevši velik, jer je proizvodni zadatak bio odmijeren prije nego su uzete u obzir sjećine u baranjskim šumama. Podružnica Vinkovci postigla je uspjeh blagodareći, pored ostalog, relativno suhoj zimi, te joj

Grafikon br. 2.

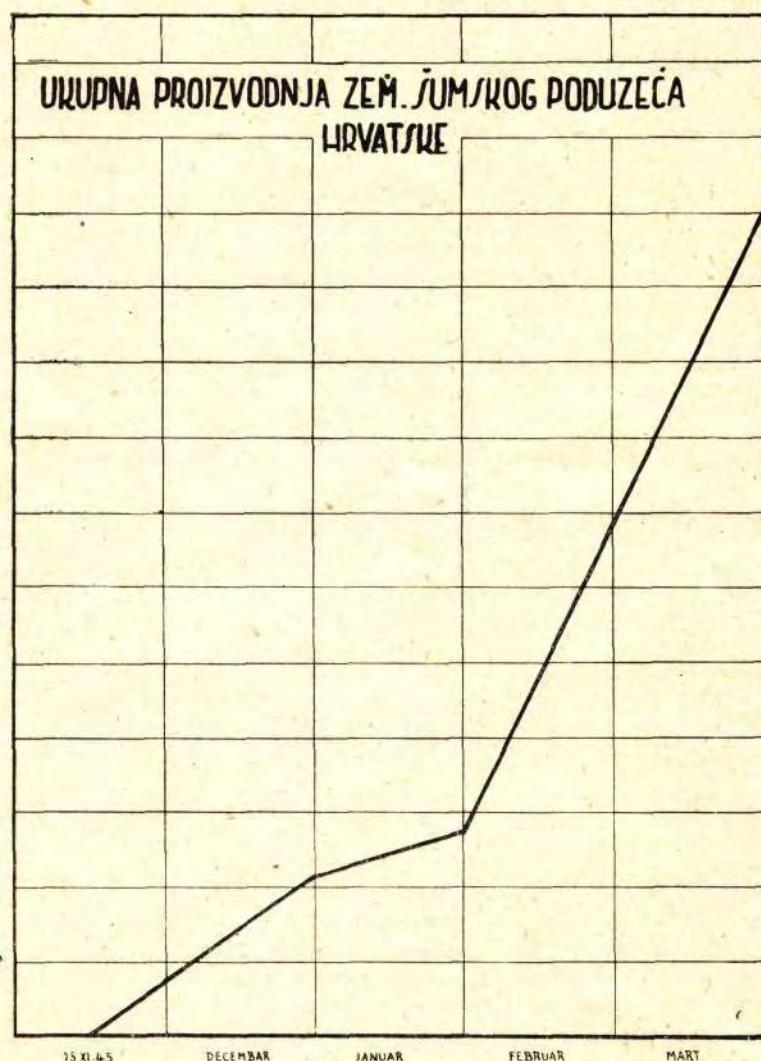

sjećine nisu bile pod vodom. Podružnice Sušak i Gospic najslabije su radi velikog i dugotrajnog snijega.

Kretanje mjesecne proizvodnje po podružnicama prikazano je u grafikonu broj 2., počevši od 15. XI. 1945, od kada se redoviti podnose 15-dnevni

izvještaji. Podružnica Vinkovci prednjači proizvodnjom kroz svih 5 mjeseci, zahvaljujući dobrom rukovodstvu, dovoljnom broju iskusnog stručnog kadra i povoljnim uslovima rada (suha zima, dovoljan broj mjesnih radnika i sprega, koji je nadopunjeno radnom snagom iz Bosne, relativno manja oskudica stočne hrane i t. d.). Porast proizvodnje te podružnice najveći je u februaru, kad je ona snosila najveći teret proizvodnje ogrjevnog

Grafikon br. 3.

drva i pragova. Najbliže toj podružnici jest Podružnica Osijek, koja radi na podružju, gdje do oslobođenja nije radio državni sektor, te pored toga, što je eijeli kadar stručnog osoblja podružnice sastavljen tek nakon osnivanja iste i što su opće prilike rada u nekoliko nepovoljnije ($\frac{2}{3}$ rada u brdskim šumama, pomanjkanje radne snage, rad šumskih manipulacija Veleobrtnog d. d. Belišće), ipak prednjači ispred ostalih 6 podružnica, bla-

godareći svestranoj pomoći narodne vlasti i dobrom rukovodstvu. Podružnica Nova Gradiška nije u toku decembra, januara, pa ni februara o. g. proizvodila, koliko se opravdano očekivalo, nego podiže proizvodnju naglo tek u martu, nakon sredivanja pitanja stručnog kadra. Podružnica Bjelovar najveći napor proizvodnje pokazuje u februaru, kad je u proizvodnji oblovine ravna s Podružnicom Vinkovci, a slabija je samo od Podružnice Sušak, u proizvodnji pragova ravna s Podružnicom Novom Gradiškom i Osijekom, a u proizvodnji ogrjeva slabija je samo od Podružnica Vinkovci i Osijek. Podružnica Sisak jak uspon proizvodnje postiže, a isto i Podružnica Nova Gradiška, tek u martu, iz sličnih razloga. Pro-

Tabela br. 3.

	Ukupna zaliha na 28.II. 1946.	Proizvodnja u martu 1946.	Stanje zaliha 31.III. 1946.	Zaliha u šumi 31.III. 1946.	Zaliha na stovarištima 31.III. 1946.	Izveženo i otpremljeno u martu 1946.
Trupci	66%	34%	100%	66%	10%	24%
Rudno drvo	46%	54%	100%	75%	7%	18%
Telefonski stupovi	72%	25%	100%	57%	27%	6%
Željeznički pragovi	48%	52%	100%	59%	35%	6%
Skretnička građa	60%	40%	100%	47%	40%	13%
Razna građa	70%	30%	100%	50%	26%	24%
Ogrjevno drvo	56%	44%	100%	80%	9%	11%
Taninsko drvo	55%	45%	100%	78%	10%	12%
Celulozno drvo	70%	30%	100%	62%	1%	37%
Drvni ugalj	79%	21%	100%	55%	10%	35%
U k u p n o :	57%	43%	100%	76%	10%	14%

izvodnja Podružnice Sušak u decembru vrlo je dobra, ali u januaru nazaduje uslijed snijega, a u toku februara i marta, iako se podiže, ipak pada na 4. i 5. mjesto u redoslijedu podružnica. Međutim, ovo nije greška Podružnice, jer ona ima pred sobom ljetnu sjeću četinača. Podružnica Karlovac uspjela je da podigne proizvodnju u februaru, a Podružnica Gospic tek u mrtvu, i to radi raznih teškoća, prvenstveno zbog pomanjkanja radne snage i nepravovremene konsignacije.

U grafikonu br. 3. prikazan je porast ukupne proizvodnje Poduzeća od 15. novembra 1945. do 31. marta 1946. godine. Nagli porast proizvodnje javlja se već u februaru, i to kao odraz sredenijih organizacionih prilika i kao rezultat višemjesečnih napora Poduzeća, da se poboljšaju opći uslovi rada dobrom organizacijom prehrane, te snabdjevanjem radnika alatom, odjećom i obućom. Budući da je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva dozvolilo u izvjesnim slučajevima ove godine ljetnu sjeću, to će

Poduzeće dočekati jesen vjerojatno sa preko $\frac{2}{3}$ izvršenog proizvodnog plana.

U sva tri grafikona prikazana je samo izrada šumskih proizvoda, dok se iz njih ne vidi, kako stoji sa izvozom izrađenih proizvoda iz šume, što je, naravno, veoma važno i što sačinjava dobar dio poslovanja Poduzeća. U tabeli broj 3. prikazani su percentualni odnosi rasporeda proizvodnje za mjesec mart ove godine za cijelo Poduzeće.

U toku marta ove godine proizvodnja Poduzeća veća je nego u toku prošlih mjeseci. Ogrjevnog drva proizvedeno je u marta 241.282 prm, željezničkih pragova 120.217 komada, trupaca 46.810 m^3 , taninskog drveta 38.270 prm i t. d. Uvezši zalihu izrađenih šumskih proizvoda koncem februara i cjelokupnu proizvodnju u toku marta sa 100%, date su u gornjoj tabeli percentualne vrijednosti, koje pokazuju, koliko je od kojeg sortimenta ostalo neizveženo u šumi, koliko je izveženo na stovarište, te koliko je u toku marta otpremljeno sa stovarišta. Iz tabele se vidi, da je proizvodnja uglja u odnosu na zalihe koncem februara bila veoma mala tokom marta (21%), dok je najpovoljniji odnos rudnog drva (54%) i pragova (52%). Od ukupne raspoložive količine relativno najviše se nalazi neizveženo u šumi ogrjevnog drva (80%), zatim taninskog drva (78%), a najmanje skretničke grade (47%). Na stovarištima, baš obratno, ima najviše skretničke grade (40%), jer je uprava državnih željeznica obustavila preuzimanje skretničke grade radi pomanjkanja skretnice. Upada u oči relativno velik postotak pragova na stovarištu (35%), što je također rezultat sporog preuzimanja od strane potrošača. Na skladištu ima relativno najmanje celuloznog drveta (1%). U toku marta otpremljeno je sa skladišta relativno najviše celuloznog drveta (37%), zatim drvnog uglja (35%), a najmanje telefonskih stupova i željezničkih pragova (po 6%). Cjelokupna raspoloživa zaliha koncem marta nalazi se sa 76% neizvežena u šumi, sa 10% na skladištima, a tek je 14% izdano potrošačima. Prema tome u toku nastupajućih ljetnih mjeseci potrebno je izvozu drvnih sortimenata iz šume posvetiti veliku pažnju.

Distribuciju proizvoda Poduzeća vrši više nadležnih ustanova. Sa vezno Ministarstvo trgovine i snabdjevanja putem Izvanredne uprave za snabdjevanje vrši raspodjelu tesane grade četinača, ejepane grade svih vrsti drveta, kolarske grade tvrdih listača, duge oblovine, ogrjevnog drva i cjelokupne piliene grade osim piljenih željezničkih pragova. Sve ostale proekte raspodjeljuje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva FNRJ, izravno ili putem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Narodne vlade Hrvatske. Trupci se dodjeljuju prema dispoziciji Ministarstva industrije Narodne republike Hrvatske, a rudno drvo prema dispoziciji Glavne uprave sjeverno-hrvatskih rudnika i ugljenika.

Kreditiranje Poduzeća izvršeno je u prvi mah putem Ministarstva financija Narodne republike Hrvatske, a potom se prešlo na bankovni kredit kod Industrijske banke. Radi nedovoljnog kreditiranja Poduzeće je bilo prisiljeno da se zaduži u znatnim iznosima kod svih okružnih narodnih odbora, na čijim područjima radi. Isplatu svojih dugovanja za šumsku takstu Poduzeće će izvršiti, čim se riješi pitanje povećanja kredita za obrtni kapital i ubrza naplata isporučenih proizvoda.

Za Poduzeće je od velike važnosti i odobrenje investicionog zajma za izgradnju 64 km šumskih željezničkih pruga i 38 km šumskih puteva, što

je neophodan preduslov za mogućnost šumske proizvodnje u slijedećim godinama u ovogodišnjim razmjerama.

Poduzeću je pao u dio častan zadatak, da zastupa državni sektor u našoj šumskoj privredi. Blagodareći naporima radne klase i u ovoj prirednoj grani savladat će se sve prepreke, koje staje na putu pravilnog razvoja i produktivnog rada u interesu radnog naroda. Poboljšanjem rada sindikalnih organizacija, širokim ostvarivanjem takmičenja, te uvođenjem racionalnijih metoda rada ostvarit će se ne samo dovoljna proizvodnja, nego istovremeno i pojeftinjenje šumskih proizvoda, poboljšat će se radni uslovi, iskorijeniti birokratizam i uvesti svestrana kontrola rada.

Prvih 6 mjeseci rada Zemaljskog šumskog poduzeća, uza sve svoje nedostatke i manjkavosti, dokazalo je, da je državni sektor u našoj šumskoj privredi ispunio u velikom dijelu očekivanja, koja su se od njega očekivala. Dokazao je to na radost svih dobromanjernih, a na bijes i žalost svih onih, koji ne mogu da se pomire mišlju, da je šumska privreda u našoj novoj zajednici prestala biti izvor ličnog bogaćenja.

Содержание. В старой Югославии лесная промышленность была добычей крупного капитала. Освобождение страны застало эту промышленность беспорядочной. Для восстановления государственного хозяйства стране были нужны большие количества лесных продуктов. Народные комитеты (местные советы) сразу принялись организовывать лесную промышленность, еще во время военных действий. Когда же появилась возможность об'единить государственный сектор по лесному делу, учреждено Республиканское лесное предприятие Хорватии, которое уже работает пол года. Предприятие обхватывает целую территорию Народной Республики Хорватии и имеет 8 филиал с 45 манипуляциями. В нем работает почти 500 служащих и приблизительно 14500 рабочих. Продукция предприятия росла очень быстрым темпом, как это видно из графиков, но она еще недостаточна для удовлетворения всех народнохозяиственных нужд страны.

Проф. Др. АЛЕКСАНДАР УГРЕНОВИЋ (Загреб):

ОСНОВИ ШУМАРСКЕ ПОЛИТИКЕ У СССР

(Лесная политика в СССР)

У вези нашега краткога уводнога приказа, донешенога у Шумарском Листу¹⁾ покушаћемо да у најкрупнијим цртама прикажемо основне смјернице шумарске политике у СССР.²⁾

Шумарску политику СССР-а у главном условљавају ови чиниоци:

1. Државно-правно уређење. О том питању говорићемо под именом национализације.

2. Географски положај. Огромност територија СССР-а можемо да си предочимо, ако замислимо правокутник дуг 7.000 км, широк 3000 км, са површином од 21 милион км², са неко 600 милиона ха шуме (од тога $\frac{1}{4}$ Европа, $\frac{3}{4}$ Азија) и неко 200 мил. становника.

Врст културе: 74% културно тло (40% отпада на пољопривредно земљиште и пашијаке, 34% на шуме). Остатак (26%) чине тундре, пјешчари, пустиње и планине.

Утицај географског положаја испољава се у више смјерова. На једној страни он условљава размјерно мален годишњи прираштај нордијских шума према Орлову (у СССР просјечно 1 до 1.5 м³ по ха). Но нордијско дрво (смрека и бор) одличног је квалитета. На другој страни, хладна клима тражи размјерно веће количине огријевног и грађевног дрва (по глави до 5 м³ годишње). На трећем мјесту је смјер воде. Највећи број ријека (Двина, Печора, Об, Јенисеј, Лена) утјече у Сјеверно Ледено море, које је највећи дио године залеђено, док домаћа потрошишта дрва леже на југу, а инострана тржишта на западу. На четвртом мјесту јест распоред географских регија. На сјеверу су тундре, у средини шуме (тајге), а на југу степе и пустиње. Тундра представља тешкоћу у шумарском смислу, јер је она готово без дрвета, јер је замочварена и јер се шири и надира према југу.

3. Процена шумовитости је врло промјенљив. Он варира од 4 до 57%. Он је у изразитој противности са насељеностом. Јужни и западни густо насељени рајони најмањег су процента шумовитости. У Европи сјеверно-источни, у Азији јужни и источни рајони великог су процента шумовитости. Према томе има предела суфицираних, уравнотежених и дефектарних.

4. Пољопривреда је важна по чињеници, јер се претежан дио становника бави пољопривредом и јер су потребе на дрву размјерно велике.

5. Индустријализација игра велику улогу, јер је основна тежња државне политике пољопривредну земљу преобразити у индустријску земљу. Због тога искаче велика важност дрварске индустрије. У службу индустријализације Урала улазе и велике хидроцентrale на Ками (Молотов) и Волги (Кујбишев).

Национализација. Основни и најјачи покретач шумарске политике СССР јест национализација шума. Та идеја представља основну разлику између шумарске политике буржујских држава и оне у СССР. У шумарској политици буржујских држава — каже Шульц — у пуној се мјери одражава особеност капиталистичког друштва; она је окарактерисана опћим насто-

¹⁾ Угреновић, Развој шумарске политике у Совјетској Русији.
(Шумарски Лист 1945., стр. 29 до 31).

²⁾ Шульц, Основы советской лесной политики, Москва 1925.

јањем капиталистичких влада, да оне регулишу дубоко унутрашње противуречје, које извире из сукоба институције приватне својине са особеностима шумског господарства. Шума је социјално добро, које је по својој суштини неспориво са приватном својином“.

Поред речених идеолошких разлога национализација се оправдава и стварним разлозима: задаци, пред којима се налази шумарска привреда у СССР, могу се правилно решити само на основу идеје државнога шумскога господарства. Државно господарство треба сматрати организмом, коме су органи различите гране привреде. Све те гране треба да чине једну целину; оне се морају развијати у извесној међусобној вези и узајамности. Њима треба управљати држећи у виду опће интересе Савеза.

Шума врши извесну функцију у хидролошком, педолошком, заштитном, стратешком, па и климатском смислу. Тај задатак може шума у потпуном обиму извршити само ако је она својина државе.

Рефлекс идеје национализације има свој дубоки рефлекс и на структуру закона о шумама. Чињеница, да нема приватне својине, повлачи за собом посљедицу, да у закону о шумама нема уопће шумарско-полицијских ни казнених одредаба. Казнене санкције пребачене су у Кривични закон. Збон тога је закон о шумама врло кратак (73 §).

Сад ћемо загледати у стварност национализације, како се она огледа у Закону о шумама од 1923 год.

Све су шуме својина државе и чине самостални државни шумски фонд. Не треба појам овог шумског фонда замјењивати са шумским фондом, о коме говори наш Закон о шумама. У нас је мишљен новчани фонд; у СССР се ради о непотрошном капиталу, што га представља тло обрасло шумом, који треба да својим приносима вјечно служи потребама државе.

Поред шумскога постоји и државни аграрни фонд, који обухвата пољопривредно земљиште. Од шума могу бити издвојене и предане аграрном фонду оне, које нису заштитне, даље оне, које су прије револуције биле у посједу опћина и задруга, те оне, које су енклавиране у пољопривредном земљишту.

Шумски се фонд дијели на дваје, методички речено на три групе. У прву групу иду шуме локалног значења, које буду као такове издвојене (око 26 мил). Те шуме остају државна својина, но оне се дају на вјечно и бесплатно уживање (коришћење) сеоским опћинама, пољопривредним заједницама, артељима и другим заједницама сеоског становништва, као и пољопривредницима и појединцима.

У шуме локалног значења припадају: шуме које су већ прије национализације биле у посједу речених посједника. Поред тога иду овамо шуме фиска бивше царске шуме (апанаже), шуме министарстава, цркве, самостана и приватника, ако ћоне леже између пољопривредног земљишта и ако представљају тешкоће при вођењу пољопривреде.

Корисници шума локалног значења дужни су: да шуме чувају од пожара, од неовлаштене сјече, од неправилне паше и да њима господаре по привредном плану. Привредни планови су поједностављени. Над одржавањем привредних планова воде надзор шумарске власти. Може се наредити и вјештачко зашумљивање. Лоше господарење кажњава се по казненом закону, а корисницима могу се шуме и одузети. За колхозе се могу издвојити нарочите шуме.

Другу групу чине државне шуме опћег значења. За њих је обавезно господарење по привредним плановима. Величина годишње сјече не смје бити већа од годишњег прираштаја. У изузетним случајевима допуш-

тају се предхвати, који се у наредним годинама морају исцијелити. Престара стабла, вјетроломи, материјал од чишћења, прореда и просјецања путева дају се мимо основе. Одређена је продаја на пању по таксама, које чине исходиште лицитацији. За продају без лицитације потребно је нарочито одобрење. Дрво потребно за градњу радничких станова даје се по такси. Олакшице се дају црвеноармијцима, колонистима и сиромашним радницима. Потрошач мора сам употребити дрво, а не смије га уступити, продавати или давати умјесто наплате. Постоји могућност и слободне продаје.

Споредни продукти не смију се продавати скупље од цијена прије рата.

Требају групу чине шуме нарочитог задатка. То су:

- а) заштитне шуме (о њима биће напосе говора);
- б) шуме које служе настави и науци. (Приходи од искоришћавања стоје као специјална средства на расположење реченим заводима и употребљавају се за изградњу наставе и истраживања);
- ц) шуме које служе топионичарству (треба да им је прираштај доста велик; склапају се уговори);
- д) шуме градова, које се придржују градским рајонима;
- е) шуме концесијскe, које служе индустрији;
- ф) шуме, које служе комбинованом господарству државног саобраћаја и индустријских предузећа.

Заштитне шуме од огромне су важности по шумарску политику у СССР. По Закону о шумама (чл. 41.) сматрају се заштитним површине обрасле дрвећем и грмљем (дакле постојање састојине није критериј шуме);

- а) које задржавају живи пијесак и пријече његово распостирање;
- б) које заштићују стање воде на изворима и на ушћима ријека;
- ц) које заштићују обале ријека и врела од одроњавања, од отплављивања, те од оштећивања ледом;
- д) које спречавају одроњавање земље, распуцавање пећина и задржавају усове снијега;
- е) које су од значења као појасеви за заштиту од снijега;
- ф) које су од хигијенског или естетског значења;
- г) које из неког научног разлога треба да остану у свом исконском стању (природни споменици).

Удара у очи, да у Закону нема позитивнога прописа о оглашавању шуме за заштитне из разлога климатских обзира. Ово је тим упадљивије, јер се о климатској важности шума врло често говори у политичко-идеолошким и у научним публикацијама. Очito је то урађено из разлога, што у том погледу совјетска наука — како ћемо показати — није јединствена, иако су њени резултати на том пољу побудили интерес свјетске научне јавности. Мјере шумарске политике у области заштите шума изграђене су на хидролошкој и механичкој улози шуме.

Хидролошка важност шуме излази из ових чињеница.

- а) Из чињенице, да су воде текућице од велике важности за изношење дрва. Ријеке су оне саобраћајне површине, које треба да омогуће не само везивање шумовитих области са потрошиштима и тржиштима, већ оне треба да појефтињују промету;
- б) Ријеке (Волга, Дон, Кама, Печора и т. д.) и на њима пројектоване уставе треба да омогућавају изградњу мреже канала, који ће везивати сјеверно море са Црним морем и Каспијским језером;
- ц) Ријеке треба да буду врела електричне енергије; без те енергије није могуће остварити основни проблем — индустријализацију државе;
- д) Постоји намјера да се ријеке употребије за наводњавање степа.

Хидролошки су важне још ове појаве.

Ниво воде у Јужној Русији љети се нагло и јако спушта (Волга за 5 до 8 м), а поплаве наносе велике штете. Луке (Астрахан) се замуљују, отежава се пловидба и могућност сплаварења. Услијед тога оптерећује се жељезничка мрежа преко потребе. Наноси се штета рибарству. Ниво Каспијскога језера пао је за 2,5 м. Значи, прилив воде слабији је него испаравање. Сушење минералних врела на Кавказу примијетио је у својој ужој отаџбини сам Стадин.

Све ове појаве биле су разлогом, да је 1936 — на иницијативу самога Стадина — донешен Закон о шумама у заштитној зони вода, а 1938. одредбе Совјета народних комесара о заштити жетве (одредбе о сађењу дрвећа). Заšтитна зона вода запрема неко 70 милиона шуме (7% од укупне површине) у порјечју Волге, Дона, Дњепра, Урала и неких мањих ријека. Ради се заправо о заштитним појасевима 4 до 20 км ширине. Шуме тих појасева представљају површину за експлоатисање, но годишња сјеча не смије прекорачити годишњи прираштај (2,3м³).

Хидролошко значење шума стоји и у тијесном односу напрама искоришћавању шума. При рјешавању овога питања долази до супротности између науке и праксе. На једној страни, нагомилане дрвне масе старих састојина на сјеверу траже да буду за времена искориштење у интересу јачања снаге државе и намиривања унутрашњих потреба. На другој страни, наука заговорава одржавање склопљених састојина из хидролошких па и климатских разлога.

И м е х а n i ч k a у л о г а ш у м e у С С C P в р л о ј е в а ж н а и на руским равницама. Површина руских бујица („овраги“) цијени се на 1 милијун ха. Разлог том великому пространству лежи у рагности тла руске низине, у континенталној клими (кратки, но жестоки пљусци љети, поплаве у пролећу) и у крчењу пањева. Вјетру изложени пијесци обухватају око 185 милиона ха живих пијесака („бархане“). Шума је најуспјешније средство борбе против „оврага“ и пијесака. У новије вријеме она представља појас, који заштићује градове од прашине („озељененије градова“).

Засебно мјесто у шумарској политици заузима научно гледиште руског научника Висоцкога. Висоцки тврди, да се научно не да одржати мисао, да би се клима степе могла поправити узгајањем широкога поласа шуме од Урала до Каспијског језера (Бухолз, 1941, с. 367). Он, напротив, заговора подизање узаних тракова, који би задржавали снијег. На тај би се начин увећала влажност тла, спријечило отицање воде, отпливљивање тла и стварање бујица. Ти појасеви увећавају (на неко 500 м удаљености) влагу уздуха за неко 8 до 30% и оборине за неко 60 мм годишње. Висоцки је мишљења, да су шуме сјевера од значења по зрачну влагу степе; због тога их треба одржати. Дубах, напротив, сматра, да их треба што прије сасјећи а сјецишта што брже зашумити. Бројни руски научењаци (Ткаченко, Тарашкевич и т. д.) скретали су пажњу на опасност од чистих сјеча и шумских пожарева на сјеверу.

Важан је чинилац и замочваривање шума на сјеверу и са тим везано надирање тундре југу. Неповољне климатске прилике, пожареви (ловци; лов и јагоде) и сјеча погодују стварању цретова. Пројектовано је одроњавање тога тла каналима, који би служили и за плављење дрва.

Трајност производње. Врховни закон економичности треба да буде трајност искоришћавања. Он је сушта противност искоришћавању рудника; код рудника таковог искоришћивања нема и не може га бити. Као је познато, то непознавање разлика између шумарске привреде и рударства основна је

грешка, која је у прошлости нанијела многе штете шумама у многим земљама, а нарочито у старој Југославији.

Потреба трајности — поред обзира на заштитну функцију шума — оправдава се не само унутрашњим стањем и потребама државе већ и свјетском политичком улогом СССР.

Од унутрашњих прилика од одлучнога је утјецаја неједномјерна подјела шума, тј. неједномјеран проценат шумовитости. Другим ријечима, има области са суфицитом и са дефицитом површине шума. Отуда тешкоће у намиравању локалних потреба. Кад би се насеља у дефицитним областима опскрбљавала само дрвом са свога подручја, дошло би до трошења основне залихе, дакле, напуштао би се принцип трајности, а по томе слабила приносна снага шуме.

Да се томе предусретне, намираваће се потребе дефицитарних области сувишком приноса суфицитарних области. То јест, пловним ријекама и жељезницама вршиће се пребацивање дрвне масе из једног подручја у друго. На појединим тачкама тих саобраћајних средстава осниваће се стоваришта дрва, на којима ће интересована насеља добивати потребно дрво.

Ово уравнотежавање дефицитарних и суфицитарних области може се правилно и у интересу цјелине извршити само ако је рјешавање цијелога комплекса у области једне воље и ако је оно управљано са једнога мјеста. Та једна воља, тај централни управљач може да буде само држава. Основи јединствене шумарске политике морају доћи до изражaja и законским нормама за цијели Савез.

Даљни моменат, којим се оправдава одржавање принципа трајности, јест: јачање политичког положаја СССР у свијету. Полази се са гледишта, да су шуме СССР од свјетског значења. То излази из саме чињенице, да шуме СССР чине $\frac{1}{4}$ површине шума читавога свијета. При томе се руски аутори упиру о страно, нарочито о америчко мишљење. Овај је моменат за нас од важности, јер он индиректно додирује и Југославију.

Коликогод се мора признати, да у савременој цивилизацији велику улогу игра челик и електричитет, ипак се не да порећи, да је савремено искоришћивање дрва необичан важан чинилац. Ма изгледало парадоксно, ипак је истина: што ће на земљи бити мање дрвета, то већа биће његова важност. То трајно увећавање трошње и слабљење производње дрвета, а нарочито чињеница, да је свјетска годишња потрошња већа од годишњег прираштја, постаје свјетски проблем.

Капиталистичке државе Европе и Америке муку муче, што се дрвне масе њихових шума смањују катастрофалном брзином. Од европских 25 држава само су још 4 — говорио је пред 20 година амерички писац Зон, а то су Аустрија, Чехословачка, Польска и Југославија — експортне. За њих московски проф. Шульц — позивајући се на Зона — каже дословце (стр. 67): „Да би одржале свој опћи експорт на предратној висини Аустрија, Чехословачка, Польска и Југославија, мораће или своје сопствене потребе свести на врло ниску ризину или ће вршити сјечу истребљења. Посве је вјеројатно, да ће оне то урадити у току једнога или два наредна деценија, да би успоставиле своје финансије и економски положај, док на крају њихове унутрашње потребе не буду прогутале сву производну снагу шума“.

Из тих извода совјетска шумарска политика извукла је овај закључак: наше шуме представљају главни извор, који ће у будућности свјетско тржиште опскрблjivati техничким дрвом; наше шуме постаће у скоро вријеме моћан фактор у нашој међународној политици. Ако уочимо, да је од тога предсказивања прошло 20 година, да је у том времену снага шумарске производње СССР порасла, и ако узмемо на ум, да је побједом Црвене ар-

мије СССР постао јаки политички фактор у свијету, онда нам је јасно, да су се овдје ујединила два чиниоца: политичка и економска снага, у којих су сви услови, да се у току времена међусе појачавају.

Сеоске потребе. Проблем намиривања потреба сеоског становништва један је од најделикатнијих. Из простога разлога, јер огревно и грађевно дрво чини основицу сеоског живота. Природно је, да је ова потреба у држави, која се у великој чести распостире у области хладне климе, размјерно велика. Она изнаша годишње најмање 5 м³ по глави (овамо је укључено и грађевно и огревно дрво).

У источном, централно-црноморском и кавказком рајону недостатак дрва напрама годишњем прираштају огроман је (26,000,000 м³ потреба, 8,000,000 м³ прираштај = 18,000,000 м³ дефицита). Тај се недостатак покрива: 1. употребом сурогата (сламе, говеђе балеге) и тресета, 2. подизањем малених нехигијенских зграда за становање, 3. искоришћивањем грмља и 4. самовљивим сјечама.

Потребе сеоских насеља намирују се 1. давањем дрвета на пању из државних шума, 2. давањем дрвета из шума мјесног значења и 3. организацијом стоваришта дрва.

Питање опскрбљивања села дрвом не сматра се само економским већ и социјално-психолошким питањем, јер сељаштво реагује врло осјетно — понекад болећиво — на сваку неправду у снабдијевању дрветом (Шуљц, 131). Од сваког лица, које има додира са сељаком, тражи се да о тој осјетљивости поведе рачуна.

Индустрија. Преображавање агрисултурне земље у индустриску крајњи је циљ државне политике. Отуда разумљива улога шумског господарства и дрварске индустрије у том великому задатку. На путу ка индустрисацији од важности су два основна питања; једно теоријске, а друго практичне природе.

Теоријско питање јест у критици принципа трајности, тачније у његовом освјетљавању са гледишта идеолошког. По мишљењу новије руске шумарске науке принцип трајности страног је буржујског поријекла; за индустрисацију да је потребна наука динамичког карактера, а принцип трајности да је статичког карактера. Гледиште шумарске конзервативности, тј. принцип трајности у старом облику, заступао је нарочито проф. Орлов. Отуда томе гледишту име „орловština“.

Практички је важна чињеница, да се на Сјеверу ради о престарјелим састојинама, које би требало што прије искористити. Ради њихове тешке доступности за индустриско искоришчавање стварно се искоришћавају шуме у областима доступнијим но слабије шумовитости.

Основна тешкоћа совјетске индустрије јест у неједномјерној расподјели шума. Највећи шумски масиви налазе се у слабо насељеним крајевима Сјевера и Истока. Они представљају т. зв. индустриску зону. Напротив, гушће насељени, индустриски развијенији, те лако доступни јужни и западни дијелови државе малене су шумовитости; у њима је шумовитост у обрнутом односу са насељеношћу. Они чине т. зв. шумско-узгројну зону.

Према томе, искоришћавање мора да захвата све даља подручја Сјевера и Истока. Са том удаљеношћу увећавају се и трошкови производње. Отуда је разумљиво, да индустриско искоришћавање иде за што јачим концентрисањем сјеча, дакле за постраним чистим сјечама, за механизовањем и рационализовањем. Отуда је разумљива тешкоћа, у којој се налази одржавање принципа трајности, а разумљив је и став, што га заузима шумарска наука.

Географски речено, индустрија дрва мора да све дубље надире у азијски простор Совјетског савеза. Но не треба предвидјети, да се и центар индустриске производње помјера напрама Истоку. Урал са својим рудним богатством, сибирске шуме, плодно пољопривредно земљиште и богата налазишта угљена — све то упућује да ће се будући центар привреднога живота развити нарочито снажно и помјерати напрама Истоку. Са тим у вези јест оснивање огромних хидроелектричних централа на Волги и Ками.

Годишње се троши само 25% прираштaja, но он је концентрован на европске области.

Очito ради изложених тешкоћа узета је у комбинацију могућност искоришћивања шума путем концесија но по смишљеном плану.

Јасно је, да је искоришћивање шума у ненастањеном Сјеверу и Истоку недјељиво везано о проблем колонизације, која треба да даје потребну радну снагу.

Да бисмо могли у потпуности обухватити шумарску политику СССР, требало би још приказати читав низ питања. То су ова: и скоришћивање шума, настава, наука, уређивање шума, шумски пожареви, заштита шума и управа шума. За тај приказ — на жалост — не достаје нам оригинална најновија руска литература. Но већ из овог кратког приказа могла се уочити огромност и сложеност задатка шумарске политике СССР. Задовољити у исти час идеолошким основима државне политике, довести шумарску политику у сагласност са проблемом национализације и индустрисације земље, ријешити проблем шумарске привреде на тај начин да буде сачувана заштитна функција шума, а у исти час да буде задовољено потребама народа и потребама дрварске индустрије и принципу трајности, те све то ставити у службу јачања снаге државе — то су радови големога обима, што их је имала ријешити шумарска политика у СССР.

На крају још једна ријеч о шуми и револуцији.

У свим револуцијама, у свим борбама за слободу, шума је била одлучан и вјеран друг човјека. Нарочито у посљедњем рату њена су добра — заједно са крви човјека — морала бити принесена на олтар слободе. И у нашем народно-ослободилачком покрету шума је извршила своју велику историјску мисију. Кад је у питању слобода, ни једна жртва није превелика. Због тога се жртве за слободу не смију уопће мјерити никаквим шумарским мјерилом. Но вјерност шуме човјеку — шуме: тога старога друга, хранитеља и браниtelja човјека, треба враћати трајном вјерношћу човјека шуми, вјерношћу до у вјечност. Тај однос вјечне узајамности шуме и човјека најбоље се огледа у принципу трајности. Принцип трајности само је привидно статичан; у ствари он је динамичан у пуном смислу те ријечи. Он је динамичан, јер у исти час покреће и одржава интерес шуме и народног благостања. Такав однос шуме и човјека, који је заснован на принципу трајности, основни је смисао сваке шумарске политике у садашњости и будућности.

Содержание: Автор вкратце описал основное направление лесной политики в СССР. Этим охвачено: национализация, лесозащита, длительность производительности, крестьянские запросы и индустриализация. Статистические данные относятся к периоду до 1925 года.

Ing. ILIJA LONČAR (Zagreb):

OPLODNA SJEĆA U BUKOVIM SASTOJINAMA

(Семенно-лесосечное хозяйство в буковых насаждениях)

Iskorišćivanje visokih šuma vrši se kod nas uglavnom na način, da se pomladjenje osigura prirodnim putem. To se postiže oplodnom i prebornom sjećom. Čista sjeća visokih šuma ograničava se na što manju mjeru s razloga, što ona obično ima za posljedicu potrebu umjetnog pošumljenja odnosne sjećne površine, a prirodno je pomladjenje, uz uvjet valjane oplodne sjeće, mnogo uspješnije, korisnije i jeftinije od umjetnog. Naročito je važna oplodna sjeća za pomladjenje bukve, pa će se, s obzirom na njenu veliku rasprostranjenost i važnost kod nas, ovdje imati u vidu bukove sastojine, i to onakove, koje većinom nisu bile njegovane, već su uglavnom neurednog prebornog ili prirodnog prebornog tipa.

Oplodnoj je sjeći cilj, da se u prvom redu osigura što bolje prirodno pomladjenje odnosne površine. Da se taj cilj postigne, treba provedbi sječe posvetiti naročitu brigu. Literatura je u ovom pogledu opsežna. No u praktičnom životu vidimo vrlo često rezultate, koji ne zadovoljavaju. Tome slabom uspjehu, odnosno neuspjehu, kriva je u mnogo slučajeva šablonска primjena nekog od načina oplodne sjeće, bez obzira, da li on gledom na lokalne prilike staništa i sastojine odgovara ili ne.

Radi boljeg razumijevanja stvari potrebno je prikazati onaj način oplodne sjeće, koji je kod nas uobičajen u bukovim sastojinama. U praksi se obično razlikova samo progalmi i dovršni sijek. Rijetko je kad bio izведен između njih još jedan sijek. Kod progalmog se sijeka redovito postupalo tako, da su prvenstveno bila doznačivana za sjeću stabla tanjih dimenzija, tj. potstojna i stijesnjena. Pazilo se pri tome, da za dovršnu sjeću ostanu podjednako raspoređena zdrava i jača stabla kao sjemenjaci, kojima je zadaća da cijelu površinu zasiju bukovim sjemenom. U tom sijeku izvadena su i mnoga jaka stabla, koja su bila natrula, šuplja, moguće i previše krošnjata. Ostavljeni sjemenjaci uglavnom su pripadali među najviša stabla sastojine.

U sječinama na ugovore obično je progalmim sijekom vadenio oko 50% mase, a ostalo je ostavljeno za dovršni sijek. Ako usporedimo podatke progalmog i dovršnog sijeka na pr. za odjel 13. i 15. Drž. šumarije u Virovitici iz godine 1930, naći ćemo, da je progalmim sijekom izvadeno 47.361 stablo s masom od 39.605 m³, a na istoj površini dovršnim sijekom 11.522 stabla s 39.722m³. Dakle vidimo, da je uz jednaku masu razlika u broju stabala upravo ogromna i da se progalmim sijekom vadi pretežan broj stabala. Kad se uvaži, da u starim sastojinama redovito ima velik broj stabala iz tanjih debljinskih stepena, uz spomenuti način sjeće potpuno je razumljiva ovako velika razlika u broju stabala kod progalmog i dovršnog sijeka. Moglo bi se reći, da je doznaka počela od najtanjih stabala prema najdebljima, a tek između debelih da su ostavljeni sjemenjaci.

Moglo bi se postaviti pitanje, kakove prilike nastaju takovom sjećom za ostavljene sjemenjake, tj. da li je novo stanje za njih povoljno ili ne?

Progalom, odnosno naglim zahvatom čovjeka u prirodnu šumu remeti se iz osnova njeno normalno stanje. Od guste biljne zajednice ostaju samo

neki njezini sastavni dijelovi, zapravo pojedina stabla, koja se uopće nisu razvila za nove prilike.

Razvitak stabala u tako progaljenoj sastojini nikako ne odgovara novo stvorenom stanju. Težište je svakog pojedinog stabla previsoko, pa ga vjetar, uz razmjerno slabo razvijeno žilje, može lako izvaliti. Kora lako strada od sunčozara. U slučaju suše uslijed jakog korova slab se snabdjevanje vrhova i viših ograna vodcm, te slijedi njihovo sušenje. Naravno da se radi svega toga umanjuje i sposobnost tih stabala za urod sjemenom, pa ona ne mogu ni poslužiti u dovoljnoj mjeri svrsi, koja im je namijenjena.

Prema tome izlazi, da je novo stanje za ostavljenje sjemenjake ne-povoljno, jer oni dolaze u neprirodan položaj. Zato se od njih ne može imati onaj uspjeh, koji se očekuje. Što više, posljedice mogu biti i vrlo loše, jer uslijed obaranja po vjetru, što je — dakako — vrlo često slučaj, ili uslijed spomenutog slabljenja sjemenjaka, sve više svjetla dolazi do tla. Čak i u slučaju, kad ovakvi rijetki sjemenjaci dobro urode sjemenom, koje k tomu dobro isklije, često se iznenadimo, jer nakon 2—3 godine na odnosnoj površini jedva gdje možemo naći po koju biljku. Lijep primjer za to je šuma Garjevica, na području Šumarije Vojni Križ, gdje je nakon 2 godine skoro potpuno nestalo dobro poniklog bukovog pomlatka, a pod bukovim sjemenjacima ostao je samo hrastov pomladak iz umjetne sjetve žira pod motiku. I u tim se sječinama iskorisćivalo u progalmom sijeku oko 50% mase. Taj je procenat bio negdje veći, negdje manji, ali rezultat prirodnog pomladjenja bio je približno isti, tj. na velikim površinama skoro nikakav. Posljedica toga stanja bila je, da se moralo pristupiti umjetnom popunjivanju praznina biljkama i sjemenom. Budući da su te površine imale sjevernu ekspoziciju, valjalo je i pošumljivanje praznina u većoj mjeri obaviti bukovim biljkama. Iz ovog vidimo, da je cilj odnosne oplodne sječe bio velikim dijelom promašen.

Od interesa je razmotriti, što je zapravo uzrokovalo tako loše prirodno zasijevanje, odnosno propadanje bukova pomlatka.

Gore smo rekli, da sjemenjaci nakon izvršene progalne sječe dolaze u neprirodan položaj. Isto to vrijedi i za tlo, koje je — može se reći — kroz vjekove bilo šumom štićeno od sunca, pa su u njegovu humoznom dijelu za mikrofloru stvoreni najpovoljniji uslovi. Iz navedenog se primjera vidi, da je u progali izvaden preko 4 puta veći broj stabala, nasuprotno onome, koji je ostao za dovršnu sječu. Redovito u takovim progalamama dolazi do prejakog osvjetljenja, što ima za posljedicu bujan i obilan razvitak korova. Posebnu opasnost čini kupina (*Rubus sp.*), koja zauzima svježije terene, najčešće područje uvala i jaraka, gdje u tolikoj mjeri prekrije površinu, da onemoguće svako zasijevanje. Njezinu razvoju se katkad i nehotice pogoduje, jer se u uvalama i jarcima obično jače progaljuje. Čini se to redovno iz razloga, što je ondje jača zasijena, kao i radi toga, što će se, kotrljanjem sjemena sa stabala na višim položajima, tamo lakše i obilnije izvršiti zasijevanje. Posljedice toga, teoretski doduše ispravnog gledanja obično su nepovoljne, jer najsvježije i najplodnije površine ostaju tako ili loše pošumljene ili potpuno prazne. Kako vidimo, pri ovome radu ne vodi se dovoljno računa o korovu, koji se neminovno naseljava na humoznim površinama, čim im se privede više svjetla. Baš s obzirom na korov, koji nalazi naročito povoljne uslove za razvitak na svježem tlu, potreban je u takovim okolnostima osobit oprez.

Jače bi se progajivanje ondje smjelo vršiti samo u godini jakog uroda sjemena ili u slučaju, ako se pomladak već pojavio, a to se može postići privlačanjem postranog, difuznog svjetla.

Rekosmo, da na svježim površinama, gdje se gusto naselila kupina, ne može doći do pomlatka; na manje svježim opet, gdje se naselio i korov, također je zasijavanje otešano, a negdje i nemoguće, te u koliko do zasijavanja i dode, pomladak obično strada, jer se nalazi u naročito nepovoljnim prilikama. Na južnim i toplijim ekspozicijama, uz rijetke sjemenjake zagrijavanje može biti prejako, uslijed čega se tlo, naročito gornji humozni dio, brzo isuši. To isušivanje pomaže još korov. Na površinama, koje su manje izvrgnute suneu, jaki korov oduzimanjem vlage remeti pravilan razvoj bukovih biljki. Pomladak, koji je nastao prije progajnog sijeka i ojačao prije dolaska korova, pokazuje dobar uspjeh s razloga, što mu se žilje već dobro razvilo, pa ne može da ga korov u pogledu opskrbe vodom ugrozi svojim pličim žiljem. Baš činjenica, da tek ponikle bukove biljčice imadu plitko žilje, rašireno samo u gornjem sloju tla, koji u ljetno doba često oskudjeva vlagom, a ovu k tome stalno siše korov i sjemenjaci, glavni je razlog da bukovog pomlatka, pa i onoga, koji je već 2—3 godine star, može lako da nestane sa sječine. Znamo, da mrtvi pokrov tla (listinac i t. d.) prijeći ishlapljivanje i da se taj pokrov u nezakorovljenoj sječini pod gustim sjemenjacima dulje održi, te prema tome, naročito u doba suše, korisno djeluje na male biljke, dok je u zakorovljenim sječinama obrnuto, jer se ondje mrtvi pokrov brže rastvara.

Iz navedenoga slijedi, da je jača pojava korova u sječini jedna od najvažnijih zapreka za valjano prirodno pomladivanje. Korov ili prijeći da sjeme dode do tla i da se zakorijeni, ili biljci eduzima za transpiraciju bezuvjetno potrebnu vlagu. Osim toga u korovu se često u velikoj količini namnože miševi, koji ne samo da pojedu sjeme, već unište i biljke, koje iz preostalog sjemena niknu, pa čak i one, koje su već više godina stare. Starije biljke stradavaju od miševa onda, kad ponestane hrane u sjemenu, što obično biva pod kraj zime i u proljeću. U tom slučaju miševi često ne samo da oglodu tanje biljke kod zemlje, već potpuno pregrizu čak i deblja stabalaca. Takav je slučaj čest u sječinama velikih eksploatacija, gdje su prilike za razvoj miševa najpovoljnije. Naravski, da su u ovom pogledu odlučne i pojedine godine, u kojima vremenske prilike naročito pogoduju razvoju miševa, pa se oni katkad iz polja povuku u šume. U takvim okolnostima i dobro uspjeli pomladak manjih sječina pretrpi veliku štetu.

Opisat ćemo u slijedećem način oplodne sječe, koji omogućuje, pod inače jednakim prilikama i uslovima, bolji uspjeh od spomenutog načina, koji smatramo šablonskim, te koji, kako smo vydjeli, ne vodi dosta računa o prirodnim zahtjevima sastojine.

Iz gore izloženog slijedi, da bi oplodnu sječu bilo potrebno obaviti tako, kako se korovu ne bi dalo maha. Za pomladak, koji se pojavljuje, potrebno je, da ima odgovarajuću količinu svjetla. Bukva, o kojoj je ovdje uglavnom riječ, lako podnosi zasjenju. Ona treba u mladosti — u prvim godinama — umjereno svjetlo, dok izvrgnuta jakom svjetlu može lako stradati. Znamo, da jačim prilivom svjetla dolazi do većeg zakorovljenja tla, a ovo da opet može biti zapreka za uspješno prirodno pomlađenje. Prema tome jasno je, da privodenjem svjetla možemo ići samo do neke izvjesne granice, a to je ona, kod koje se korov počinje jače razvijati.

Pred tom su granicom prilike za zasijavanje bukve još povoljne, a iza nje, to jest u slučaju jačih progala, prilike postaju sve nepovoljnije. Međutim, ovim nismo još jasno rekli i označili, gdje je granica, do koje možemo ići, jer ako se ravnamo po korovu, morali bismo prije progalu izvršiti, pa čekati godinu, dvije, dok vidimo posljedice djelovanja svjetla, odnosno reakciju tla na korov, a to je nemoguće, jer se tada greška više ne bi dala ispraviti. Pogotovo je to bilo nemoguće u sjećinama bivših ugovornih područja, gdje su se oplodne sječe redovito provodile u dva sijeka, pa i u svim drugim slučajevima, gdje se sječe provode, iz biljkojeg razloga, samo u dva sijeka. Tu granicu ni ne možemo unaprijed jasno označili, jer ona je u raznim prilikama staništa i sastojine različita, ali da je ne prekoračimo, moramo svakako u našem radu odabrati sigurniji put.

Pod jakim se intenzitetom kod oplodne sječe u dva sijeka općenito smatra, ako se progalmim sijekom posijeće oko polovica ili više mase, a za dovršnu sjeću ostavlja ostala masa. Da u slučaju obične strukture starih sastojina ne mora velik intenzitet sječe biti kriv za sve loše posljedice u oplodnoj sjeći, vidjeti ćemo iz slijedećeg. Radi jednostavnosti stvari, kao i radi lakšeg prikaza, ostat ćemo kod intenziteta od 50%, koji je slučaj u praksi i najčešći. Uzmimo ujedno u razmatranje podatke gornjeg slučaja u području Šumarije Virovitica. Istu ovu sjeću s jednakim intenzitetom mogli bismo obaviti i drugačije, nego što se to prema naprijed rečenom dogodilo. Opisani način, da naime uglavnom vadimo stabala počam od najtanjih prema debljima, može se smatrati jednim ekstremom, kod koga dolazi prilikom progaljivanja pod sjeću — kako smo vidjeli — najveći broj stabala, a masa je uglavnom jednak s masom razmjerno malog broja stabala u dovršnoj sjeći. Drugi ekstrem bio bi, kad bi obrnuto radili, t. j. kad bi 50% mase u progalmom sijeku namirili počam od najdebljih stabala, pa na niže. Taj bi drugi način svakako bio prirodniji od prvoga. Kod prvog načina, rekli smo, da preostali sjemenjaci, a i tlo, dolaze u posve neprirodno stanje, dok bi u drugom slučaju radili uglavnom slično kao što radi i sama priroda, jer se u njezinoj ekonomiji izlučuju u prvom redu prestara stabala, te stabala, koja su viša i koja su radi toga jače izvrgnuta raznim vremenskim nepogodama, dok tanji debljinski stepeni, ujedno mlada stabla, ostaju uglavnom i dalje u sastojini.

05.06.86.

Svakako bi sjećom, gdje bi se drvna masa progalmog sijeka namirivala samo iz najjačih stabala, među preostalima bilo stabala raznih visina, počam od najnižih do najviših. Može se stoga reći, da bi cijela sastojina, vadenjem prvenstveno najjačih stabala, imala nešto manju prosječnu visinu, pa bi joj i prosjek težišta bio niži, što bi je činilo otpornijom protiv vjetra. Pod krošnjama stabala, koja bi imala zasijavati površinu, svakako bi bilo sasvim drugačije stanje, negoli u sjećini prvog ekstremnog tipa, jer bi ta stabala uživala od potstojnih i stješnjenih stabala zaštitu protiv sunčozara, a i tlo bi bilo bolje zasjenjivano i branjeno od korova, klima bi u sastojini pretrpjela razmjerno najmanju promjenu, svjetla bi ipak dosta dopiralo u unutrašnjost sastojine i omogućilo bi zasijavanje bukvice, jer bi vadenjem jakih stabala nastala mnoga okna u zastoru krošanja, kroz koja bi svjetlo ulazilo pod k r o š n j e. Naročito bi došlo do izražaja difuzno svjetlo. Raspadanje humusa i zasijavanje bilo bi u znatnoj mjeri omogućeno. Da je tome zbilja tako, lako se možemo uvjeriti na brojnim slučajevima u starim sastojinama, gdje su pojedina

jaka stabla ili manje skupine tih stabala slučajno iskorišćeni kao vjetrolomi ili šumska šteta, čime su stvoreni manji otvor u sastojini. Obično se na takovim mjestima razvije lijep bukov pomladak, koji pokazuje svojim izgledom, da mu prilike naročito odgovaraju.

Dakle, mi bismo u ovom drugom ekstremnom slučaju izvadili uz jednaki intenzitet progalmnim sijekom mnogo manji broj stabala negoli što je izvadeno gore navedenim progalmnim sijekom. Međutim i ovaj bi slučaj bio šablonski, pa bi kako svaka, tako i ova šablona mogla dovesti do ne povoljnijih rezultata. Takav bi slučaj bio i onda, kad bi se iza izvjesnog roka (na pr. po ugovoru) morala obaviti i dovršna sječa, a neke površine, uslijed eventualno odveć nagusto ostavljenih stabala, ne bi imale nikakva pomlatka. Znamo, da se prilike i staništa i sastojine često mijenjaju. Svoj rad moramo stoga prilagoditi tim prilikama, moramo ih upoznati, te nastojati da stvorimo onakov odnos u svakom dijelu sastoiine, uz koji će se omogućiti najpovoljnije prirodno pomlađenje.

Kad poznamo navedena dva ekstremna slučaja, ujedno poznamo i ekvir, unutar kojeg se imamo kretati kod provedbe oplodne sječe. Prvi ekstrem (kod progalmog sijeka vade se stabla počevši od tanjih stabala prema debljima) možemo mirne duše smatrati na jne povoliniji i u načinom provedbe oplodne sječe, pa ga kao takva treba odbaciti. Drugi ekstrem (progalmnim sijekom vade se uglavnom najjača stabla), za koji smo rekli, da je prirodniji, naliči radu u prebornoi šumi. Kako se u našem slučaju radi o sjeći, kod koje će sva stabla biti iskorišćena u nekom razmijerno kratkom vremenskom razdoblju, moramo i ovaj drugi ekstrem modificirati, pa ne ćemo sjeći progalmnim sijekom samo najjača stabla, već osim njih i u ostalim debljinskim stepenima, a sve s ciljem, da se omogući što bolje zasijavanje. Pri tome se ne ćemo u svakom slučaju kod potstojnjih i stješnjenih stabala osvrтati na uzrast, već će se stabla promatrati sa stanovišta, koliko su potrebna u sastoiini kao zaštitna stabla s obzirom na sjemenjake i na tlo. Tako će se negdje ostavljati i stabla loše kvalitete ili uzrasta, ako moraju vršiti neku uzgojnu zadaću, a koja se prvenstveno sastoje u zaštiti tla. U tu svrhu bi se ostavljao u sječini i loši podrast. Svakako bi trebalo gnste skupine podrasta i tanjih stabala prigodom progalmog sijeka prorijediti. Prorjedivanje podrasta bilo bi probitačnije obaviti tek nakon obaranja i izradbe jačih stabala, kad je, s obzirom i na eventualne štete u njemu prilikom rušenja potonjih, jasnija situacija. Ova naknadna sječa obično ne zadaje nikakav naročit posao, niti nosebne troškove. Od debelih stabala vadila bi se u prvom redu ona s većim greškama, kao što su: trulež, veće šupljine, preogromne krošnje, i tek zatim jaka zdrava stabla. Naravno, da se i kod tanjih debljinskih stepena mora voditi računa o jačoj defektnosti. Naročito je važno, da se progalmnim sijekom uklone sva stabla sa plodištim bukove gube, jer ovakova naglo propadaju (postaju žrtvom vjetra), i ne mogu dočekati dovršnu sječu, jer su tada obično već potpuno bezvrijedna (bijela trulež). Ako plodista gube nisu vidljiva, napadnuta stabla se često poznaju po uzdužnim pukotinama, koje se obično javljaju na najvređnjem dijelu debla.

U koliko bi unutar neke stare sastojine našli zdravih, dosta gustih skupina mladih stabala, koje su dobra uzrasta, potrebno je ~~takove~~ skupine ostaviti netaknutima i uzgajati ih dalje s onim pomlatkom, koji će tek nastati na susjednim površinama. Njihovim iskorišćenjem dobili bismo materijal nezнатне vrijednosti, pošumljenje odnosne površine teško bi se

obavilo, a u mnogom bi slučaju na njihovom mjestu nastala loša izdonačka šuma. Ako takve skupine ostavimo do konec slijedeće ophodnje, tvorit će one vredniji dio nove sastojine. Uostalom neka nam ne bude nikako cilj odgajati jednolične sastojine. U vezi s time ne treba da se plašimo takovih, za uzgoj sposobnih, odraslijih skupina, koje će za nekoliko godina stvoriti prirodnu harmoniju sa svojom mladom okolinom i vrijednost nove sastojine samo podići. Ni taksonomi obziri ne treba da prave zapreke za stvaranje nejednoličnosti u sastojini.

Ovako provedena oplodna sjeća imat će već na prvi pogled drugu sliku od uobičajene jednolične, šablonske sječe, u kojoj preostaju samo sjemenjaci. Kod takve će sjeće, kako smo vidjeli, osim sjemenjaka biti na pomladnoj površini i mnoštvo tanjih stabala, koja će vršiti ulogu zaštite pomlatka. Potrebnu masu u progali namirujemo u prvom redu masom debelih stabala, a od tanjih će se vaditi razmjerno malen dio, uslijed čega će između ostavljenih stabala biti svuda tanjih stabala raznih dimenzija, naravski, gdje takvih u sastojini u doba progaljivanja ima. Pod tanjim stablima razumijevamo u glavnom stabla, koja još ne smatramo spôsobnim za urod sjemena ili ne u dostatnoj mjeri.

Kako smo iz navedenog podatka za šablonsku oplodnu sjeću vidjeli, progalnim je sijekom izvađen ogroman broj stabala (47.361). On je mnogo veći od broja stabala posjećenih dovršnom sjećom (11.522). Kod našeg načina progale na istoj bi površini, na koju se navedeni podaci odnose, svakako omjer bio sasma drugačiji i broj bi stabala ostavljenih za dovršnu sjeću sigurno znatno nadmašio broj stabala, koja se sijeku progalnim sijekom, dakako uz pretpostavku ostavljanja jednakе dryne mase.

U pažljivo provedenoj takvoj oplodnoj sjeći ima u izobilju svjetla za razvoj pomlatka i rastvorbu listine. Međutim, to svjetlo nije u tolikoj mjeri direktno kao kod šablonske progale, već je više manje difuzno, te kao takovo za asimilaciju važnije od direktnog svjetla. Korov se u tim okolnostima neće nigdje pojaviti u takoj mjeri, da bi bio opasan za pmladak. U koliko bi se negdje korov i pojavio u većoj mjeri, postepeno će ga nestajati i konačno nestati nakon ojačanja zaštitnih stabala. Dakle u ovom slučaju postoji i mogućnost suzbijanja korova. Kod šablonske progale u glavnom te mogućnosti nema. Svakako će kod našeg načina sjeće nastati prilike, koje bolje odgovaraju zahtjevu sastojine kao cjeline; novo stanje tu je bliže prirodnom stanju šume nego kod šablonske progale. Ekstremni upliv sunca i korova, koji su tako česti u šablonskim oplodnim sjećama i koji upliv u najvećoj mjeri prijeće uspješno pomlađenje sjećine, bit će ovdje ublaženi, pa će uslijed svega toga biti i uspjeh prirodnog pomlađenja povoljniji.

Kod prednjeg razmatranja imali smo u vidu oplodnu sjeću u dva sijeka. Pokušali smo pri tome prikazati, da se takva sjeća može obaviti na prirodniji i prema tome bolji način, nego li se to obično događa. Naprotiv šablonski način oplodne sjeće može dati i često daje vrlo loše rezultate, pa ga zato treba potpuno izbjegavati. Iz navedenoga jasno slijedi, da se istu masu — ako je ta već uglavlјena — može posjeći na dva ekstremna načina i na mnoštvo kombinacija između ova dva ekstrema. Kad je tome tako, onda nemojmo tražiti tu masu na najgori način, već na način, koji će glavnom našem cilju: prirodnom pomlađenju bolje poslužiti.

Ako, međutim, ne provodimo oplodnu sjeću u dva već u tri ili više sijekova, odnosno ako možemo postupati slobodno bez ikakovih posebnih

obveza, kao na pr. u režijskim sjećinama, onda je rad lakši i dade se provesti mnogo savršenije u pogledu glavne svrhе oplodne sječe, t. j. postizanja što boljeg prirodnog pomlađenja. U tom ćemo slučaju svakako početi s pripravnim sijekom, vadeći pri tome u glavnom defektima stabla. I ovdje će pogotovo vrijediti naprijed istaknuto načelo, da sječivu masu i kod svakog dalnjeg sijeka tražimo u prvom redu u stablima jačih dimenzija, a od tanjih da uklanjamo samo ona, koja su u propadanju ili smetaju zasijavanju ili već naseljenom pomlatku. Prema tome, tanja bi stabla imala pretežnim dijelom biti uklonjena tek na koncu, t. j. zadnja. U vrijeme pripravnog sijeka obično još nema prirodnog pomlatka, pa neće moći biti u njemu prilikom obaranja nikakva šteta. Obaranjem se oštećena stabla kod dalnjih sijekova postepeno uklanjaju. Uslijed jačeg ulaska svjetla, povodom pripremnog sijeka, kao i postepenih dalnjih sijekova svakako će se pojavljivati prirodni pomladak, na koga ćemo morati sve više paziti i u pogledu privadjanja svjetla i u pogledu čuvanja od štete prilikom obaranja. U koliko se pomladak negdje pojavi u većim grupama, ili od ranije postoji, moći će mu se privadati više svjetla postepenim vadenjem u prvom redu jačih sjemenjaka, pod kojima se pomladak naselio. Zaštitna stabla, dakle ona tanja, uklanjuju se kasnije.

Ovakvom sjećom deblja stabla postepeno nestaju, pa prilikom zadnje sječe većinom imamo tanja stabla. Tokom godina nastali pomladak, odnosno pojedine njegove skupine, bivat će sve jače. Pod konac sječe ostat će još u pomlatku većinom samo zaštitna stabla, u koja pripada i podrast. Obaranjem tanjih stabala na koncu oplodne sječe ne će se počiniti nikakva naročita šteta pomlatku, jer su krošnje tih stabala malene, a mogu se lako oborati, kud se god hoće. Kod šablonskog načina oplodne sječe krupni siemenjaci prilikom dovršne sječe redovito unište i sataru, odnosno ako oštete velik dio pomlatka. Što je pomladak veći, to su takove štete veće. Baš u ovom važnom pogledu prednost je našeg načina očigledna, jer je njime osigurana naiveća moguća zaštita pomlatka, a to svakako spada među najvažnije ciljeve oplodne sječe. Nije dosta da se sječna površina prirodno pomlađi, već je važno, da se pomladak u što boljem stanju cdrži, jer ćemo samo u tome slučaju moći očekivati bolji gospodarski uspjeh u budućnosti.

Našim načinom sječe stvoren je prirodnii prijeđa od stare šume u mladu, koja ima sve uslove za povoljan daljnji razvitak. Kod njega je tlo naročito čuvano i ono svoju snagu zadrži u mnogo boljem stanju nego što je to kod šablonске sječe.

U vezi sa izloženim mogli bismo konačno ustvrditi, da vrši štetan rad onaj tko u početku oplodne sječe uklanja tanja stabla, bez jačeg i opravdanog razloga.

Što se tiče trajanja pomladnog razdoblja, odlučni su razni momenti. U koliko se radi o pretvaranju bukovih sastojina u mješovite bukove i hrastove, svakako se mora osobita pažnja posvetiti hrastu, da ga se ne ostavi predugo u jačoj zasjeni, čime bi bukva ojačala, pa bi hrast konačno postao njenom žrtvom. Raznoličnost staništa ima također upliv na trajanje pomladnog razdoblja, pa će ono biti duže na zbijenom i teškom tlu, kraće na rahlom i svježem, duže u slučaju propadanja pomlatka od miševa ili bolesti (*Phytophthora omnivora* i dr.). Trajanje pomladnog razdoblja ovisi i o dosadanjem postupku s odnosnom sastojinom, pa će se tamo, gdje su vršeni izvjesni radovi ili je, bilo zbog čega, nastao dobar

pomladak, moći sječe obaviti u kraćem vremenu. Primjećuje se, da pojava pomlatka u pojedinim dijelovima sastojine nikako ne znači, da se mora svakom tome pomlatku pomoći, ako bi jače iskorišćivanje bilo protivno etatnim odredbama. Propisana masa će se tražiti u onim stablima, čije je uklanjanje najhitnije s obzirom na pomladak. Zato moramo dobro poznati odredbe privrednog plana, te ih tokom sječe stalno imati u vidu. Radi dovananja u sklad našeg rada s tim odredbama ne ćemo, primjerice, pogodovati naglom razvitku pomlatka jačim progajnjanjem, ako imamo dosta za sjeću predviđenih površina, koje su dobro pomlađene i pomladak jak, već ćemo sječe vršiti na tim površinama.

Da bi što bolje bila provedena zagovarana sjeća, potrebno je, da je provodi lice, koje je stručno sposobno i dobro u rad upućeno. Nikako se takav rad ne bi smio povjeriti neukom ili slabo upućenom osoblju i posetnicima. Tek kad se odnosno osoblje dobro snalazi u raznim prilikama sastojine, može mu se povjeriti samostalan rad, ali i tada samo uz čestu kontrolu.

Pri tom je radu važno, da se svaka skupina stabala analizira i ocijeni važnost pojedinih stabala sa uzgojnog gledišta, odnosno sa gledišta eventualne funkcije u oplodnoj sjeći, naročito uvažavajući pri tome stanje tla. Tamo, gdje se javlja kupina u već sklopljenoj sastojini, znači, da je tlo svježe, pa se ima izbjegavati jače otvaranje ovakovih skupina, dokle god nije tlo pomlađeno, jer će inače pomladivanje biti osuđeno. U ovakovim slučajevima treba radije otvarati susjedne skupine, pa će postrano svjetlo omogućiti zasijavanje tih skupina, a da kupina ne će previše ojačati.

Primjećuje se, da se često i šablonskom sjećom postigne dobar uspjeh pomlađenja, što je redovito slučaj kod sjeća, koje se provode u više faza ili kod one s dvije faze, ali s umjerenom progajnjom, a i u slučaju jake progale, ako je ova provedena one godine ili u blizini godine, kad je bukva obilno urodila. Međutim, kako smo spomenuli, često se takva sjeća ne može nazivati uspjelom, jer pomladak redovito strada kod dovršne sjeće. Nadalje u predgorju i na pitomim brežuljeima, koji se nadovezuju na nizine, gdje grab pojedinačno prati bukvu i redovito zauzima doline, šablon-ska oplodnja sjeća često izgleda uspjelom, jer je pod sjemenjacima bukve nastao gust pomladak. Ako takav pomladak pomnije pregledamo, osvjeđaćit ćemo se, da je on u glavnom grabov, a nastao je tako, da ga je vjetar nasijao po eijeloj sjećini. U spomenutim predjelima iskorišćivanje na uobičajeni način, uz jak progalni sijek, ima neminovno za posljedicu stvaranje čistih grabika. Da ovakav ished oplodne sjeće zapravo znači neuspjeh, a za gospodarstvo nazadak i gubitak, slijedi nepobitno, ako se uvaži, da grab ima mnogo manji prirast od bukve, a i tehnička uporaba mu je znatno manja. U mladosti doduše grab naglo raste i obično brzo nadvise ostale vrste, osobito bukvu, pa ako je još i gusto nikao, znači naročitu opasnost za vrednije vrste. Bukva u ovakovu pomlatku zaostane, ali se održi dugi niz, 20 i više godina, pa joj se može lako kod čišćenja i prorjeda pomoći, ako se osloboди sjećom graba. Međutim kod prorjeda smo često imali priliku vidjeti, da se na ovakovim pomlađenim površinama obično ne pazi na bukvu, već se njena stabalca posijeku za volju jačih grabovih, te tako umjesto da grešku loše oplodne sjeće ublažimo, zlo još pogoršavamo, pogodujući manje vrijednoj vrsti.

Da se prevlast graba zaprijeći, valja kod osnivanja nove sastojine, u našem slučaju kod oplodne sjeće voditi o grabu posebnu brigu, te glede njegovoga pravovremenog suzbijanja poduzeti potrebite mjere.

Znamo, da grab spada među one vrste, koje dobro podnose zasjenu, ali i to, da je u tom pogledu slabiji od bukve. Njegove biljčice već u prvim godinama trebaju dosta svjetla, dok bukva u prvim godinama traži umjereni svjetlo. Nadalje, grab često rodi, skoro svake godine, i sjeme mu vjetar na daleko raznese, pa njegove biljke nalazimo i tamo, gdje u blizini nema starijeg grabovog stabla. Bukva rijetko rodi i zasijava samo najbližu okolinu, u glavnom samo prostor pod krošnjom. Grab ima i to svojstvo, da mnoge njegove biljčice u zasjeni izdrže više godina, a da se uopće dalje ne razvijaju, pa ih jedva možemo opaziti, ali čim se privede dosta svjetla, kao da se probude, bujno se dalje razvijaju. Baš navedena svojstva graba imadu za posljedicu, da u jačim progalačama, prije nego li se naselio bukov pomladak, često naglo izbije grab, koji prijeći naseljavanje bukve.

Iz navedenoga lako je stvoriti zaključak glede postupka kod provedbe oplodne sječe u onim bukvicima, gdje prijeti pogibelj od graba. Nastojat ćemo, da se privede toliko svjetla, kod kojeg može bukva da se razvija, a grab ne. To se može najbolje postići opisanim načinom oplodne sječe. Kod njega se osigurava veća zasjena nego kod šablonskog načina. Ovakovom sjećom ćemo grab zaustaviti u razvoju i pogodovati bukvi. Svakako će se i uz ovakav način sječe naći dovoljno grabova pomlatka, no taj će imati sporednu ulogu, a takova mu i pripada.

Nema dvojbe, da se na opisani način može sjeća provesti samo u onom slučaju, kad su u staroj sastojini zastupani razni deblijinski stepeni, kao što je to obično u starim nenjegovanim sastojinama bukve. Međutim, i u takvim starim sastojinama ima manjih ili većih skupina stabala bez tanjih deblijinskih stepeni, odnosno i bez potstojnih stabala, jer su ta šumskom štetom ili inače nestala iz sastojine. Naročito je to slučaj u sastojinama, gdje je u prošlosti vršeno prorjedivanje. Znamo da su kod prorjeda bila u prvom redu uklanjana potstojna i jako stiješnjena stabalca i manja stabla, a baš ta bi znatnim dijelom trebali kod naše oplodne sjeće radi zaštite pomlatka. Prema tome stoji, da takav rad u prorjedama nije nikako u skladu s našim radom u oplodnoj sjeći, pa bi prema tome, uz ovakav rad, opisani način oplodne sjeće ostao u budućnosti neprovediv, ili bi jedva gdje mogao doći do ozbiljne primjene, zbog čega bi mu se mogla osporavati i važnost.

Osjećamo prema tome, da svakako mora postojati veza u radu oko njegove sastojina sve do njihove zrelosti s onim radom, kojim se konačno iskorišćuje uzgojena sastojina, odnosno veza između prorjeda i oplodne sjeće.

Odmah ćemo izjaviti, da prorjede, kako su se vršile ili se često vrše kod nas, ne odgovaraju današnjem stanovištu nauke. O tome smo već iznijeli mišljenje u Šumarskom listu od god. 1937. br. 10, pa upućujemo čitatelja na odnosni članak. Način prorjede, koji zagovaramo, štedi potstojna i stiješnjena stabla, dok se prorjedni materijal traži u glavnom među jačim stablima pogodujući uvijek onima, koja će dati vrednije sortimente. Iz toga slijedi, da će jedan dio tanjih stabala ostati i za konačno iskorišćivanje sastojine. Iz potstojne i stiješnjene sastojine vadi se samo ono, što obamire ili inače smeta. Ovaj dio sastojine služi i kao rezerva za slučaj kakve nepogode, koja bi zadesila koje stablo iz dominantnog dijela, a naročito i stalno dobro dolazi za što potpunije iskorišćenje svjetla, koje kod visokih prorjeda prolazi između krošanja glavnih stabala, radi čega će naravski mnoga stabla između stiješnjениh tokom dugog niza godina pre-

laziti među dominirajuća. Uz takovu strukturu sastojine, koja ima stabala raznih visina, omogućeno je elastično i racionalno obavljanje prorjeda. Na ovaj način, uz dobru zaštitu tla i najbolje iskorišćenje svjetla, prirast će biti jak, odnosno znatno jači nego li kod prorjeda, kod kojih se uklanja sitni dio sastojine.

Moglo bi se misliti, da u bukovim sastojinama potstojna stabla ne mogu dugo da se održe, jer bi morala propasti pod zasjenom dominirajuće sastojine. To bi se često i dogodilo, kad ne bi bilo prorjeda, kojima se stalno regulira odnos u sastojini, jer se prorjede — bar u mnogim našim krajevima — mogu redovito provoditi. I prirodne bukove sastojine, u kojima se nije nikad ništa radilo u uzgojnem pogledu, pokazuju raznoličnu strukturu u pogledu debljinskih i visinskih stepena. Dakako, da se može održati raznolična struktura i u uzgajanim šumama. Naravno, da se tokom duge ophodnje potstojna sastojina i naknadno stvara uplivom prorjeda, elementarnih nepogoda, povodom snjegoloma, vjetroloma, leda, zareznika, požara i t. d.

Vidimo, da između rečenog načina prorjeda, koji inače najблиže stoji. *Heckovi* načinu slobodnih prorjeda, i oplodne sječe, koju zagovaramo, postoji velika sličnost, zapravo da je ovakav način sječe nastavak odnosnog načina prorjedivanja. Takova oplodna sječe ujedno opravdava ostavljanje potstojnog i stiješnjenog materijala prilikom prorjeda, jer se zna i za njegovu važnu konačnu ulogu. Time je uspostavljena veza između prorjeda i konačnog iskorišćenja sastojine.

Tamo, gdje struktura sastojine nije povoljna, gdje na pr. prevladuju jaka stabla, provedeće se također sječe, u koliko je god moguće prema izloženom. Naravno, da će u takovim skupinama morati ostati pojedina jaka stabla i do zadnje sječe, ali to ostajanje ima i svoje uzgojno opravdanje. U svakom slučaju moramo računati s postojećim stanjem i prema njemu udesiti svoj rad.

Opisanim načinom oplodne sječe najbolje je zaštićen pomladak od žege, mraza i korova, a naročito od oštećivanja i ništenja prilikom izradbe i izvoza. Dakle, udovoljava se najviše baš najvažnijim potrebama, odnosno glavnom cilju oplodne sječe: *uzgoju valjanog romalata*.

Содержание: Семенно-лесосечное хозяйство в буковых насаждениях рекомендуемое автором этой статьи несколько отличается от способа каким таковое обычно здесь проводилось.

Раньше при первой семенной рубке удалялись угнетенные деревья а с ними вместе и некоторые из господствующего класса. Автор предлагает уже при первой семенной рубке выбирать главным образом деревья из господствующего класса. Последующие семенные вырубки тоже проводились по тому же принципу.

Таким образом для последней обсеменительной вырубки остались бы только сравнительно тонкие деревья так как все деревья из господствующего класса были бы уже вырублены; под ними бы мог развиться молодняк, который бы меньше страдал от конечной вырубки именно вследствие того что остались бы только менее крупные деревья.

✓
Ing. ZLATKO TURKALJ (Ogulin):

ŠUMAR KAO LOVAC

(Лесник как охотник)

Ima ih mnogo u zelenoj struci, koji su samo šumari, a koji ne znaju visoku etičku vrijednost lova; koji ga ne poznaju, jer za njega ne osjećaju, već ga se dapače i odriču.

Mi im ne zavidamo. Za šumara, koji je lovac, šuma je jedinstvena organska cjelina, u kojoj su biljni i životinjski svijet medusobno nerazdvojno povezani. Šumar-lovac ne samo da osjeća tu organsku povezanost, nego on odatle crpe pomoć u svladavanju poteškoća, koje se pojavljuju kod pojedinih prirodnih procesa u šumskom gospodarenju. Šuma je životna zajednica, u kojoj učestvuje i bilje i životinje. Šuma i divljač spadaju prema tome zajedno. Dijeljenje biljnog od životinjskog svijeta u prirodi se uopće ne može provesti. Poznato je, da mnoge životinske vrste donose posjedniku šume znatne koristi. Dosljedno tome ne treba domaćoj divljači osporavati njezino mjesto u šumi. Umještost šumara-gospodara sastoji se u tome, da u ovome pogledu nađe izravnjanje suprotnih interesa. Danas, kada se principi šumskog i poljskog gospodarenja visoko cijene, mora se više nego ikada na to misliti, da se brojno stanje divljači od vremena do vremena prilagodi pretežnim zahtjevima poljskog odnosno šumskog gospodarenja. Treba dakle brojno stanje divljači prilagoditi šumsko-uzgojnim prilikama, ali pri tome ne puštati iz vida trajnu korist, koju nam daje ili može davati šumska divljač. Ovu će zadaću šumar jedva moći da riješi, ako nema u sebi ljubavi i prema šumi i prema divljači. Onaj je tek umjetnik u šumi, koji ovo dvoje sa dubokim razumijevanjem i sretnom rukom znade da dovodi u sklad.

Lov je i inače za šumara od velike važnosti. Lov je za njega u većini slučajeva nepresušni izvor mladosti i pokretnosti. Odlatle šumar-lovac crpe zadovoljstvo i veselje za zvanje. Lov ga vuče u šumu i onda, kada po potrebi službe njegova prisutnost u šumi nije potrebna.

Pogreške i štete prijašnjeg šablonskog šumskog gospodarenja jednakodobnim sastojinama sazorile su u spoznaji, da se bez njege šumskog tla ne mogu tražno postizavati visoki prihodi. Gdje to prilične dozvoljavaju, najbolja je mješovita šuma. Nejednakost u dobi i raznovrsnost prikladnog drveća povoljno djeluju na održavanje i popravljanje produktivne snage tla. Dakako da takve vrme pružaju istodobno najbolje uvjete za život našoj divljači (papkarima). Štete su od divljači kod takvog gospodarenja manje nego kod šablonskog gospodarenja jednakodobnih i čistih sastojina.

U prvom je redu preborna šuma gospodarski oblik, koji na istoj površini ujedinjuje sve debljinske razrede drveća u jednu životnu zajednicu. Ona istodobno pruža divljači izdašnu pašu i dobru zaštitu. Ondje kola život u svim slojevima šume. Tu buja život i višeg i nižeg bilja, kao i krupnijih i sitnijih životinja. U prebornoj se šumi osjeća naša plamenita divljač vrlo dobro. Ona izbjegava jednakodobne guštice, koji doduše pružaju dobar zaklon, ali nikakvu dnevnu pašu. Interesantno je, da to vrijedi i za visoku pernatu divljač, osobito za velikog tetrijeba. U tetrepškim staništima u Velikoj Kapeli, gdje je šumar proveo intenzivniju sjeću unutar jačih debljinskih razreda, dakle i sjeću stabala, koja su slu-

žila kao sjedala velikom tetrijebu, on se iselio, jer više nije nalazio uvjeta za daljnji tamošnji boravak.

Medutim, i tamo gdje postoji jednakodobni oblik visoke šume, šumsko-uzgojni pothvati redovno mogu biti istodobno lovno-uzgojne naruvi i obratno. Tako se može putem ispravnog njegovanja sastojine mnogo učiniti za održanje zdravog tla. Lagano potravljenje održava tlo uvijek zdravim, a usto daje dobru pašu. Pravovremenim podsadom bjelogorične sastojine vrstom, koja podnaša zasjenu, omogućuje se zaštita tla i pomaže sastojina. Naročito bukva i grab, a također i jarebika, imaju blagotvorne posljedice za sastojinu i tlo, a ujedno i za divljač.

Ovdje ne mogu, a da ne spomenem averziju nekih šumara prema divljim voćima. Gdje je god koje stablo divljeg voća, oni ga često nemilosrdno prilikom prorjeda ili inače vade iz sastojine. Medutim, plodovi su divljaka od velike važnosti za prehranu divljači. Oni su dobra hrana za medvjeda i jazaveca, lisicu i kunu, za jelena i srnu, te zeca i puha. Njima se hrani pernata, a još više crna divljač. Osim toga divlje voćke daju prilično vrijedno tehničko drvo. Divlja kruška, a pogotovo trešnja u sklopljenoj sastojini poprima uzrast ostalog šumskog drveća, t. j. ima visoko deblo i malu krošnju.

Divlje voćke treba ostavljati prilikom obnove šume. Osim toga treba ih uzgajati naročito po rubovima šuma. Radi dovoljnog svjetla tu one ranije i obilnije radaju. Dakako, da bi od velike koristi bilo za uzgoj divljači i plansko podizanje plemenitog voća. Šumske livade na prikladnim tlima valjalo bi zasaditi jabukama kasno dozrijevajućih sorta. Daljnja korist za divljač bila bi i u tome, što se voćke moraju svake zime okljaštriti i krošnja prorijediti, a u još zelenoj kori odsječenih grana sa držana je zdrava hrana. U plodonosna stabla pripada i pitomi kesten. Njemu bi u ovome pogledu također valjalo posvetiti više pažnje. Sve drveće mekih listača svojim pupovima, izbojeima i korom daje dobru hranu za divljač. Od najnovijega doba prestao je i kod nas fanatizam za istrebljenjem mekoga drvila. Ono se, doduše, podržava u glavnom sa čisto šumsko-uzgojnog stajališta.

Veza između valjanog sastojinskog gospodarenja i dobrog stanja plemenite divljači tako je čvrsta, da se može reći: šumsko gospodarenje vedeno na podlozi prirodnih zakanova ujedno je najbolje gospodarenje, jer ono snizuje šumsku štetu, koju čini divljač, na podnošljivu mjeru, a divljač pruža najprikladnije prirodne uvjete za život.

U prebornim šumama šumar, koji je lovac, može djelovati u pravcu njegovanja i pridizanja lova sa malim sredstvima. Tako može postaviti visoka sjedala na bukova i javorova stabla u progalinama starih sječa, uz rubove čistina, uz svijetle pruge i na poznatim prolazima divljači i t. d. Odatle, a osobito uz pomoć strviništa, može na najsigurniji način i bez uznemirivanja ostale plemenite divljači postrijeljati suvišne grabežljive, kao što su vukovi i lisice. To je podjedno i najispravniji način lova na kralja naše divljači: medvjeda (lovom u brlogu nastradaju i poginu većinom medvjedice, koje doje mečad). Takova visoka sjedala u planinskim šumama dobro će nam doći i za motrenje jelenske divljači, točnije kraškog jelena u šumama Gorskog Kotara, čijem uzgoju moramo posvetiti najveću pažnju, te ga otuda razmnožiti i po ostalim šumama našeg visokog krša.

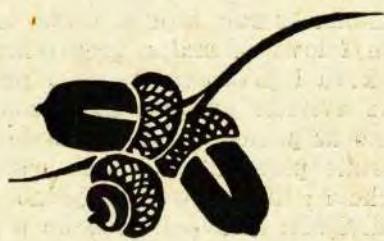
Još mnogo tehničkih sredstava ima pri ruci šumar-lovac za njegovanje divljači. Tako osnivanjem zimskih pašnjaka za prehranu divljači, uzgojem seradele (*Ornithopus sp.*), topinambura (*Helianthus tuberosus L.*), šumske raži, osnivanjem polja za divljač, šumsko-poljskim gospodarenjem u mlađim kulturama i t. d. Pored svega toga šumar-lovac jedini je u mogućnosti da u šumama održava mir, koji je za uzgoj visoke divljači važan isto tako, kao i hrana i zaklon, dapače još važniji. Šumar, koji je lovac, provest će sve šumsko-uzgojne i eksploatacione poslove u vrijeme i doba, kada to bude najmanje smetalo divljači, imajući na umu, da divljač treba naročito mira za vrijeme parenja i kočenja, odnosno kod pernate divljači (tetrijebi) za vrijeme gniježđenja.

Šumar-lovac najbolje će moći staviti prijedloge i osigurati to gospodarskom osnovom, da se za zaštitu plemenitih i rijetkih vrsti divljači, n. pr. tetrijeba ili medvjeda, ostave pojedini odjeli šume izvan redovitog šumskog gospodarenja. Pogotovo će šumar-lovac najbolje umjeti da oprezno gospodari u onim rijetkim šumskim predjelima, koji imaju karakter prašume i gdje se zadržava prašumska divljač. U prašumi jelen ne guli stabala, niti srne iskapaju gomolje, dok u nekim zemljama poljske srne na kultiviranim površinama iskapaju krumpir. Ako šuma mijenja svoj prvotni oblik, dakako da to ne može ostati bez utjecaja na razvitak životinjskih vrsta.

Tip inješovitih sastojina sa dominantom bukvom i umetnutim grupama jele i smreke najbolje odgovaraju uzgoju tetrebova, a uz njih i ostaloj visokoj divljači. Zeljasta flora i drugo sišno bilje imaju najvažniju ulogu u ishrani divljači. Šumar-lovac će na čitavom prostoru šume nastojati da zaštiće i uzgaja baš takovo rašće. Pogodovat će pri tome zimzeljenim vrstama. Poglavitna je zadaća šumara-lovca pomaganje razvoja šumskog bilja i životinja u granicama prirodnih zakona, te proučavanje uザјамног односа tih dviju životnih skupina.

Iz svega navedenoga jasno izlazi, da se lov od šumara ne da i ne može dijeliti, te da je prema tome potrebno, da svih naših šumari budu i loveci, ili pak da se šumarska nastava poslije druge godine slušanja dijeli i specijalizira na biološku i ekonomsku granu, kako je već prije bilo predlagano.

Содержание: В этой статье выдвинута необходимость узкой совместной связи в работах по лесоводству и организации охоты в нашем хозяйстве.

LEA SCHMIDT (Zagreb):

DVA VAŽNA ŠTETNIKA NA TOPOLAMA

(Два важных вредителя на тополях)

Mlade, 5—20 godišnje topole u šumskim kulturama, parkovima i drvo-redima mnogo stradavaju od topolove strizibube (*Saperda carcharias* L.) i topolove staklokrilke (*Sesia apiformis* Clerck.). Njihove ličinke buše hodnike u drvu topola. Na najdonjem dijelu napadnutoga debla, tik zemlje, izrastu nepravilne i kvrgaste otekline poput rukastih tvorevinu, a rupe, iz kojih ispada grizotina, upozoruju na štetnika.

Odrasla topolova strizibuba duga je 22—30 mm. Ona je crna, a obrasla je gustim sivo-žutim do smeđe-žutim dlakama. Pokrilje joj je šire od nadvratnog štita. Ticala su joj dlakava. Ona su kod mužjaka duga kao tijelo, a kod ženke nešto su kraća. Pokrilje mužjakom suzuje se na kraju naglije nego pokrilje ženke. Ličinka je topolove strizibube oko 38 mm duga, glatka, s rijetkim dlakama, sjajna, žučkasto-bijele boje, s crvenkasto-smedom i jako hitiniziranom glavom, predprsjem i vrlo kratkim ticalima. Glava (sa snažnim čeljustima) znatno je uža od predprsja, te ima na svakoj strani po jedno jasno vidljivo oko. Generacija je dvogodišnja, tako da se odrasla strizibuba zakukulji tek trećeg proljeća. Prije toga načini ona iz komadićaka grizotina komoriču. Kao kukuljica mrije 2—3 tjedna.

Topolova strizibuba napada sve vrste topola, a najviše crnu topolu (*Populus nigra*), trepetljiku (*P. tremula*) i kanadsku topolu (*P. canadensis*). Napada i vrbe, ali rijede. Oštećuje redovno samo deblo i jače korijenje biljaka i stabala, a glatke kore, a kadšto i grane starijih stabala. Odrasli kukac leti i odlaže jaja u junu i julu. Zadržava se na deblima, granama i lišću napadnutog drveća. Kroz to vrijeme izgrize u lišću rupe nepravilnih rubova i promjera do 1,5 cm. Ženke odlažu jaja pojedinačno na koru, većinom na najdonji dio debla. Mlade ličinke progrizu koru i prave nepravilne hodnike u posljednjim godovima drveta; kasnije one prodru dublje u drvo, gdje buše prema gore široke hodnike, koje djelomično ispune grizotinom. Ti su hodnici ovalnog poprečnog presjeka. Dugačke smeđe-žute komadiće grizotine izbacuju od vremena do vremena kroz jedan otvor napolje. Napadnute topole, naročito one manje otporne, brane se stvaranjem novog staničja oko hodnika, što izvana liči na rukastu tvorevinu. Takve su topole boležljiva izgleda, mladi im izbojei ugibaju, a lišće se kovrča.

Štete su od topolove strizibube vrlo velike. Jače napadnute biljke i stabala ili se posuše, ili ih vjetar prelomi. Jači su primjeri otporniji prema vjetru, pa se dulje održe.

Topolova strizibuba raširena je u cijeloj Srednjoj i Južnoj Evropi, a dopire i do Skandinavije, Sibirije i Kavkaza. Naročito su velike štete na topolovim kulturama u Švedskoj, gdje se topole uzgajaju u većem opsegu radi industrije žigica. Godine 1914. nedaleko Carrare u Italiji uništio je taj štetnik velike površine 15-godišnjih topola, tako da se drvo nije moglo upotrebiti ni kao građevni materijal ni kao materijal za proizvodnju celuloze. I u našim topolovim kulturama takve su štete dosta velike.

Najsigurnija mjera za uništavanje topolove strizibube sastoji se u pravovremenoj sjeći napadnutih stabala. Pojedina stabala u rasadnicima

i parkovima mogu se očuvati tako da im se početkom juna do visine od 1,5—2 m namaže pridanak smjesom od ljeptka, vapna i kravljih izmetina ili smjesom od zemnog ulja i 2% duhanskog ekstrakta. Time se sprečava štetniku odlaganje jaja na koru. Da mlada ličinka ne proširi dalje svoj hodnik, izreže se zajedno sa napadnutim dijelom drva. Nastalu ranu treba premazati voskom. Ličinku možemo uništiti i guranjem žice u hodnik. U junu i julu treba tresti odrasle kuke s drveća, naročito s onog, koje je već izbušeno. Prirodni su neprijatelji topolove strizibube žune i osa *Xorides cornutus* Rtz.

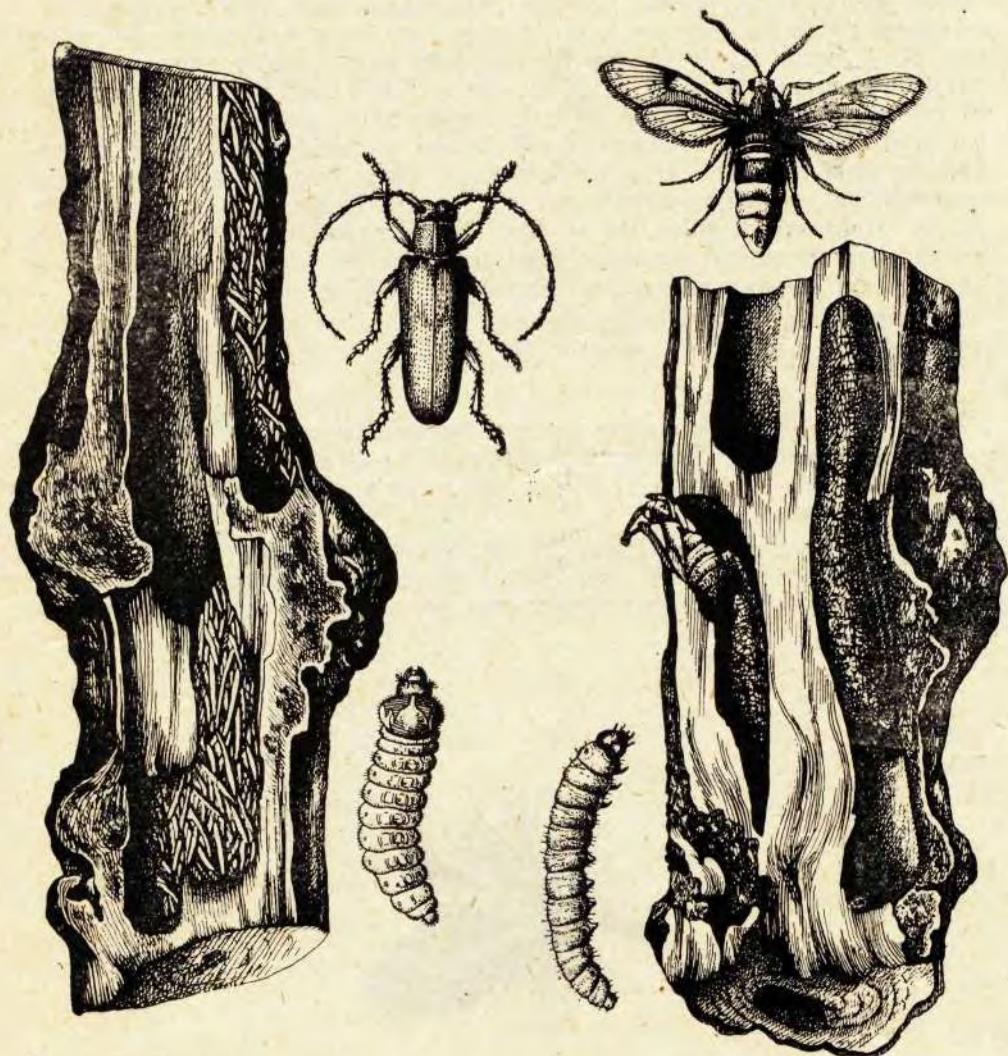
Drugi je značajan štetnik na topoli *topolova staklokrilka*. To je leptir iz porodice staklokrilaca (*Sesiidae*). Njena gusjenica buši hodnike poput ličinke topolove strizibube. Leptir se razlikuje od ostalih staklokrilaca po znatno kraćem sisalu i snažnom tijelu. Dugačak je do 17 mm, a raširena krila njere do 45 mm. Krila su mu bez ljuštice i prozirna su poput stakla (samo se kod mlađih leptira nalaze na prednjim krilima razbacane ljuštice). Glava i zadak leptira žuti su poput limuna (prvi i četvrti članak zatka, kao i stražnji rubovi ostalih članaka su modro-crni ili smeđe-crni). Rijetki su primjerici leptira, koji imaju posve crni zadak. Ticala su crna, prema unutra rdasto-smeđa; kod mužjaka imaju na svakom članku kratki listićasti nastavak. Prsa su crna i imaju sa svake strane po jednu žutu i uglastu mrlju. Rubovi su krila, te žilice i ljuštice mlađih leptira rdasto-smeđe boje. Noge su crne i imaju smeđe dlake.

Gusjenica je topolove staklokrilke smeđe-bijele boje s nejasnom smeđom prugom na ledima i orijetkim dlakama na čitavom tijelu. Mrlja na nadvratnom štitu kao i zadnji članak zatka nešto su tamnije-smeđi. Glava je velika, tvrdo hitinizirana i crno-smeđa. Na njoj je 6 očiju poredanih u polukrug, te kratka ticala od 2 članka. Prvi članak prsiju je četverouglat i zamjetljivo veći i tvrdi od ostalih. Gusjenica je s ledne strane malo zaobljena, na trbušnoj posve plosnata, ima 16 nogu, a duga je 35—50 mm.

I topolova staklokrilka napada sve vrste topola, naročito crnu topolu i trepetljiku. Napada i vrbe. Rijetko oštećuje druge listače (lipu, brezu, jasen). Od njenih gusjenica stradava drveće u parkovima, drvoređima i rasadnicima, a naročito onda, kad se pojavljuje zajedno s topolovom strizibubom. Leptiri su tromi i lete kod nas u junu i julu. Pare se samo noću. Ženke odlažu na pridanak, ili gornju čest korijenja pojedinačno oko 1200—1800 jaja. Jaja su vrlo sitna (oko 0,75 mm), duguljasta i tamno smeđe-crvena. Kod odlaganja jaja ženka se postavi na podlogu glavom prema gore, krilima pritisne malo zadak i iz leglice ispušta jedno po jedno jaje. Rjede odbacuje jaja u lijetu. Ako ženka odlaže jaja u zemlju, onda to čini tako da leglicu uvuče u zemlju jedan cm duboko i jaja ostavi na gornjoj česti korijena. Zato možemo ulazne rupe od gusjenice često naći pod zemljom u dubini od 1 cm.

Nakon 4 tjedna izađu gusjenice, probuše koru i pod njom žderu stanice. Nakon prezimljenja buše od aprila do septembra drvo korijena ili pridanka debla. Prezimljuju drugi puta i žderu do aprila, a onda se zakukulje. Prije zakukuljenja gusjenice dobro očiste ulaz u hodnik, te koncem aprila i početkom maja treće godine načine od grizotine ili čestica zemlje kokon (kukuljičnu komoricu). Grade ga na početku hodnika ili u gornjem sloju zemlje neposredno u blizini korijena. Tamno-smeđa kukuljica duga je oko 25 mm. Članci zatka, izuzev prvi, imaju bodlje u 2

reda. Kod mužjaka se te bodlje nalaze na lednoj strani od drugog do sedmog, a kod ženke od drugog do šestog članka. Na kraju zadnjeg članka poredano je 10—12 jakih bodlja u krugu. Kukuljica miruje kroz mjesec maj, nakon čega živim kretnjama i pomoću bodlja na zatku probuši kokon, te izviri iz hodnika ili zemlje napolje. Topolova staklokrilka ima dvogodišnju generaciju.

Lijevo: *Saperda carcharias*: drvo s bušotinama, kukac i ličinka. — Desno: *Sesia apiformis*: kukac, gusjenica i drvo s bušotinama. (Orig.)

I kod topolove staklokrilke šteta se poznaće lako po rakastim oteklinama na pridanku debla. Te se otekline pojavljuju već u prvoj godini napadaja. Hodnici ovih dvaju štetnika gotovo su jednake širine, ali se razlikuju po grizotini. Topolova staklokrilka pravi mnogo manje komadiće

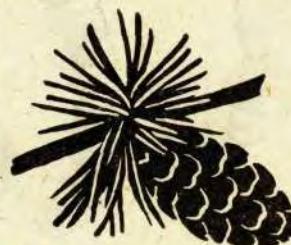
grizotine nego što ih čini topolova strizibuba. Osim toga topolova staklokrilka ostavlja izmetine u hodnicima, dok topolova strizibuba to ne čini nikada. Napadnuto se drveće suši i vjetar ga lomi. Prema opažanjima Bechsteina stablo može biti tako izbušeno, da za vrijeme kiše voda curi iz staklokrilkih rupa. Katšto se dogada, da te rupe i zaciјele. Napadnuto drvo ima nepravilan rast i brže propada.

Topolova staklokrilka suzbija se isto kao i topolova strizibuba (s kojom buši često zajedničke hodnike). Odlaganje jaja sprečava se premaživanjem pridanka smjesom zemnog ulja i 2%-tnog duhanskog ekstrakta (početkom juna). Gusjenice uništavamo tako da u hodnike utisnemo vatu natopljenu sumporougljikom ili benzinom. Ulaze treba začepiti ljepkom ili voskom. Da se zaraza ne proširi, preporuča se jače napadnuta stabla bravovremeno posjeći. Leptiri se uništavaju premazivanjem stabala ljepkom za gusjenice. Oni tresenjem krošnje dosta lako padaju radi svoje tromosti, pa se i tim putem mogu uništavati. U Americi se suzbija topolova staklokrilka tako, da se oko žilišta napadnutog drveća otkopa zemlja, priveže pojas premazan cijan-natrijem ili paradiklorbenzolom, a po tom zemlja ponovno zagrne i čvrsto pritisne uz pojas.

Prirodni je neprijatelj topolove staklokrilke samo osa *Cryptus pseudonymus* Tschek. (*C. sponsor F.*).

Содержание: В этой статье описана биология и способ борьбы с двумя опасными вредителями на тополях в возрасте 5—20 лет. Это тополевый усач (*Saperda carcharias L.*) и тополевая стеклянница (*Sesia apiformis Clerck.*).

Личинки этих вредителей наносят вред молодым тополям тем, что сверлят коридоры в дереве и этим уничтожают растения. Единственный успешный метод борьбы — рубка повреждённых стволов, чем препятствуют распространению заразы.

O S O B N E V I J E S T I

† Ing. PETAR MANOJLOVIĆ

Dne 1. XII. 1945. tragično je završio svoj život naš drug Ing. Petar Manojlović. Poginuo je u 64-toj godini života od zlikovačke ruke. Vraćao se je toga dana iz Topuskog u selo Čemernicu, gdje je nedaleko od svoje roditeljske kuće podmuklio ubijen. Pogana ruka ugasila je dragocjen život jednog vrlo zaslužnog šumara, koji je bio odličnih stručnih organizatorskih sposobnosti, a osim toga i čovjek čvrstog značaja. Svojim stručnim radom na unapredenu našeg šumarstva, kao i na polju valjane državne administracije stekao je ing. Petar Manojlović velike zasluge.

Poslije odlično svršenih nauka na Šumarskoj akademiji u Zagrebu 1904. godine stupio je u šumarsku službu kod vlastelinstva Turković u Kutjevu, a poslije toga u šumarsku službu Kraljevine Srbije. Nakon nekoliko godina povratio se u Hrvatsku i stupio u službu kod Otočke imovne općine u Otočcu, gdje je kao šumartaksator razvio uspješnu djelatnost na uređivanju prebornih šuma na kraškom tlu. Od Otočke

imovne općine prešao je Petrovaradinskoj imovnoj općini u Srem. Mitrovici, gdje je kao upravitelj Šumarije u Moroviću, a poslije kao nadšumartaksator razvio uspješnu djelatnost oko uređivanja starih prostranih hrastovih sastojina, kao i na likvidaciji dotad vrlo raširenog, a ujedno i vrlo štetnog šumsko-poljskog gospodarenja kod te općine. Usmjesto dotadanjeg štetnog podizanja čistih hrastovih sastojina, zaveo je prirodno pomladivanje mješovitih hrastovih, jasenovih i brestovih sastojina, koje su danas vrlo lijepog izgleda, te predočuju najljepši spomenik njegova rada i uspješnog stvaranja. O tom svom radu napisao je nekoliko dobro dokumentovanih članaka u Šumarskom listu. Za prvog svjetskog rata bio je već 1914. god. proglašen za taoca. Istom kada je austro-ugarska vojska bila duboko u Srbiji bio je oslobođen i ujedno premješten II. banskoj imovnoj općini u Petrinji.

Poslije svršetka prvog svjetskog rata došle su odlične sposobnosti Ing. Petra Manojlovića još više do izražaja. Postao je odmah upraviteljem Petrovaradinske imovne općine, a kasnije direktorom Direkcije drž. šuma u Vinkovecima, Čačku, Zagrebu, Sarajevu i ponovno u Zagrebu, gdje je 1937. godine i penzioniran.

Na tim položajima razvio je Ing. Manojlović sve svoje stručne sposobnosti na obranu naših šuma od bezobzirne pljačke od strane svjetskih velekapitalista i körumpiranih političara Jugoslavije. Njegovom pobudom i upornim nastojanjem održana je izvanredna skupština Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Beogradu, gdje sam istupio zajedno s Ing. Manojlovićem na poprište borbe za zaštitu naših šuma protiv najprostite pljačke. Materijala za to imali smo, na žalost, odviše mnogo. Sabrao ga je pokojni prijatelj Manojlović uz suradnju mnogih mojih daka u Šumarskoj službi u Bosni i Hrvatskoj. Javna štampa u Beogradu i u Zagrebu mnogo se bavila raspravama na toj skupštini, te iznijela pred šиру javnost upravo nevjerojatne zloupotrebe u službi najviših šumarskih organa bivše Jugoslavije. Povodom te skupštine izbile su na javnost kasnije po zlu daleko poznate šumske afere, za koje se, na žalost, pročulo i daleko izvan granica Jugoslavije, dakako na štetu našeg narodnog prestiža.

Pojedinih krupnih zloupotreba od strane najviših vlasti na štetu našega šumarstva, a protiv kojih se pok. Petar Manojlović nekompromisno i tvrdokorno borio, mogao bi ovde mnogo navesti. Dosta je, međutim, spomenuti, da su one po vrijednosti iznosile na desetke milijuna dinara i da su baš one povukle za sobom potpuno uništenje nekih prostranih naših šuma na vječnu štetu našega napačenog naroda.

Ing. Petar Manojlović nalazio je, pored svoga savjesno vršenog zvaničnog rada, još vremena da marljivo suraduje i u Šumarskom listu. On je bio prvi, koji je

već god. 1925. upozorio našu stručnu javnost na katastrofalno sušenje i propadanje vrlo vrijednih srednjodobnih hrastovih sastojina, prouzročeno masovnim napadajem najprije gusjenica gubara, a poslije pepelnice. O tome je napisao opširnu i dokumentovanu studiju.

S obzirom na požrtvovni stručni rad, kao i na živo nastojanje oko sredivanja državne šumarske administracije, može se ing. Petar Manojlović ubrojiti među najbolje i najvrednije naše šumare, te zaista može služiti uzorom mlađim šumarskim inženjerima u njihovom radu na polju našeg šumarstva.

Neka je vječna slava i hvala Ing. Petru Manojloviću!

Dr. Duro Nenadić

SAOPĆENJA

JEDAN PRILOG IZ PODRUČJA ŠUMARSTVA O SLAVENSTVU ISTRE.

Medu pripremne radeve za sklapanje mirovnog ugovora s Italijom pripada i ispitivanje narodnosnih, gospodarskih i inih prilika na području t. zv. Juliske Krajine, dakle i Istre. Ova ispitivanja vršena su tokom mjeseca ožujka ove godine i na licu mjesta, i to po posebnoj »Medunarodnoj komisiji za proučavanje jugoslavensko-talijanske granice«. Komisija se sastojala od predstavnika Engleske, Francuske, Saveza sovjetskih socijalističkih republika i Sjeverno-američkih sjedinjenih država. Tom prilikom priredena je u Pazinu, gdje je Komisija za vrijeme boravka u Istri imala svoje sjedište, izložba pod naslovom »S v j e d o č a n s t v o o s l a v e n s t v u I s t r e «.

Kao jedan od dokumenata o staroslavenstvu Istre bio je i šumski katalog, koji se od vremena do vremena kroz dva stoljeća [od 1584. (prvi) do 1776. (posljednji)] sastavljao na području onog dijela Istre, koji je bio pod vlašću Venecije. Na izložbi je bio izložen šumski katalog iz 1775./76. za područje Poreča (zapadni dio Istre), kojeg je sastavio providur za šume Barbon Vic. Morosini. Puni naslov toga šumskog katastra glasi: »Catastico Generale dei Boschi della Prouincia dell'Istria formato dall' Illmo ed Eccemo Sig.: Barbon Vic. Morosini IV. Patron all'Arsenal e Deputato ai Boschi, negl'anni MDCCLXXV./LXXVI. della stessa Prouincia«.

Iz te se knjige na pr. može utvrditi, da od 255 šumoposjednika u području Poreča njih 210 ima slavensko ime i prezime (dakako upisana u talijanskoj transkripciji). Dakle preko četiri petine šumoposjednika bili su Hrvati (Slaveni). Ali ne samo da su imena vlasnika šuma slavenska, nego su i nazivi pojedinih šumskih parcela slavenskog porijekla. Evo nekoliko primjera, koji su bili, uz original kataloga, istaknuti i na posebno izrađenoj karti:

U mjestu V a b r i g a (Abriga) uz prezimena: Blasovic, Manzich, Simunovich itd. nazivi lokaliteta glase na pr.: Grabar, Racischia i sl. U mjestu M a j o (Maggio) prezimena glase: Berlevich, Costovich, Ghulich i sl., a nazivi lokaliteta: Male Braide, Busevizza, Dupzi, Cherm i t. d. U mjestu N o v a V a s (Villa Nuova) uz prezimena: Bercich, Braicovich i Cossich, lokaliteti nose nazive: Bagovizza, Camene, Cerovizza, Dolaz i sl. U mjestu Ž b a n d a n j (Sbandatti) nalazimo zapisana prezimena: Budelich, Cincich, Decovich, Gurich, Staraz, Zar (Car), te nazive šuma kao: Camignach, Cervatizza, Dolina, Draga i t. d.

Ing. O. P.

ŠUMARSKA PREDAVANJA

Unapređenje šumskog gospodarstva ne može se zamisliti bez najuže povezanosti šumarske prakse s naukom. Danas, kad se zemlja oporavlja iz ruševina i kad se u punom poletu vrši planska izgradnja i obnova zemlje, više je nego ikada prije potrebno, da se naši šumarski stručnjaci upoznaju s načelima i stanjem naprednog šumskog gospodarstva, kao i da se na zajedničkim sastancima radnika nauke i prakse nastoje pronaći osnove za rješavanje važnih aktuelnih problema.

U tu je svrhu organiziran na poticaj Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo) u Zagrebu ciklus šumarskih predavanja stručnih radnika prakse i nauke. Daljnju organizaciju predavanja preuzele je Hrvatsko šumarsko društvo, odnosno

kasnije Sekeija šumara DITH-a. Odmah se prijavilo 25 predavača sa 30 različitih tema, od kojih je do sada održano u Zagrebu ovih devet predavanja:

Gjiković Veljko: Masovno sudjelovanje naroda u obnovi našega šumarstva;
Lović ing. Ante: Šumarstvo SSSR;
Marinović dr. Milan: Osnovni problemi naše šumsko-privredne politike;
Neidhardt dr. Nikola: Pitanje studija šumarstva;
Perušić ing. Andrija: O upravnoj tehnici (organizaciji rada) u šumarstvu;
Plavšić dr. Miljenko: Opće smjernice za određivanje cijene drveta na panju ili šumske takse;
Šafar ing. Josip: Racionalizacija šumskog rada;
Ugrenović dr. Aleksandar: Šumarska politika SSSR;
Ugrenović dr. Aleksandar: Šuma i čovjek.

Kako bi se i drugovima izvan Zagreba omogućilo, da se upoznaju s tim predavanjima, njihov će se sadržaj prema mogućnostima objavljivati u Šumarskom listu.

Ing. J. Šafar

VAŽNOST PČELARSTVA ZA ŠUMARSTVO

Iako su Kozarčevi »Mrtvi kapitali« imali svojedobno snažan odjek, posebno na našu mlađež, ipak i nakon pola vijeka od izlaska tog romana još uviјek kod nas leže mnogi kapitali neiskorišćeni. Jedan takav kapital ili glavnici predstavlja i iskorističivanje pčela za naše gospodarske i životne potrebe. Kada je riječ o pčeli i pčelarstvu, tada se redovno pomišlja samo na med i vosak. Da, med je važan činilac, ili točnije, trebao bi biti važan činilac u narodnoj prehrani, ali to nije sve, niti glavno. Nije glavno, jer je veća korist, koju nam pruža pčela svojim sudjelovanjem u biljnoj proizvodnji, odnosno točnije oplodnji — kako u poljodjelskoj, tako i u šumskoj — i koja je korist za 6 do 10 puta veća od vrijednosti proizvedenog meda i voska.

Bez racionalnog i intenzivnog pčelarstva mi smo u oplodnji našeg šumskog drveća prepušteni posve samoj prirodi. Mnogi će reći i ustvrditi, da je to za naše potrebe i za prirodno pomladjenje i dovoljno. Ali tome nije tako.

Kada razmotrimo dolje navedeno, vidjet ćemo, da smo, čekajući na prirodno pomladjenje i prepustajući se samoj prirodi, vezani na čitav niz raznih okolnosti, kao što su kiša, vjetar, razni korisni i potrebni insekti (kojih ipak nema u prirodi toliko, koliko ih je potrebno za redovnu i potpunu oplodnju). Radi tih okolnosti mi smo često prisiljeni čekati i po više godina (5–10), da dode jedna povoljna godina, u kojoj bi se sve potrebne i željene okolnosti, odlučne za oplodnju našeg šumskog drveća, istovremeno pojave.

Čekajući na tu povoljnu godinu već i niz godina, često veoma mnogo gubimo, jer ne možemo obaviti sječu stabala onda i u ono vrijeme, kada bi mi željeli, ili bar ne možemo obaviti sječu onim intenzitetom, kojim bi željeli. Čekajući tako veoma često propuštamo ono vrijeme zlatne (konjunkturne) potražnje, kada bi naše šumske proizvode mogli najbolje iskoristiti i unovčiti.

Kada sve to imamo pred očima, moramo se upitati, zašto mi ne bi prirodi, a time i sebi, pomogli kod oplodnje našeg drveća, bar u onom, u čemu smo u mogućnosti. Na prvi pogled to nam izgleda možda odviše smiono, ali ako razmotrimo i uočimo dolje navedeno, vidjet ćemo, da mi to zaista i možemo.

Pretpostavka je samo jedna, a to je: Potrebno je, da svi šumari i svoj šumarsko osoblje uopće uvidi važnost pčele i pčelarstva, da uvidi i zna cijeniti pčelin rad i od nje pružene koristi — kako neposredne, tako još više posredne, jer su baš te veoma važne za oplodnju našeg drveća.

Primjera radi uzet ćemo u dalnjem razmatranju u obzir samo naše lugarsko osoblje, te da se ono samo u malom bavi pčelarstvom, i doći ćemo do zanimljivih podataka i rezultata. Lugarsko osoblje obično je nastanjeno u blizini šuma, ukoliko ne stanuje usred šume ili na njenom rubu. Nalazi se prema tome u veoma povoljnim uslovima, da bi se bavilo pčelarstvom.

Ako uzmemo, da u cijeloj Jugoslaviji ima oko 5.000 luga, te kada bi svaki držao bar 4 košnice srednje veličine, što ne bi bilo ni malo na uštrb redovne njihove dužnosti, pa ako uzmemo, da bi svaka košnica imala samo po 10.000 pčela radilica za vanjsku službu, tada bi dobili broj od 200 milijuna pčela radilica.

Kako prema utvrđenim pôdacima (Dr Zander i dr.) jedna pčela može dnevno obići i po 4.000 cvjetova, to bi navedeni broj pčela dnevno posjetio oko 800 milijardi

cvjetova, koji se broj tokom jednog cvjetnog razdoblja približuje brojevi od 30 bilijuna. Neka bi nadalje samo četvrtina od ovih posjećenih cvjetova urodila plodom, dobili bismo redovni svakogodišnji urod od nekoliko stotina milijardi, koji bi inače izostao. Time bi se s jedne strane povećala mogućnost svakogodišnje prirodne sjetve sjemenja, a s druge strane povećao prirod na plodovima i sjemenju, koji mogu poslužiti kao hrana ili krmivo.

Rečeno ne možemo, doduše, potvrditi rezultatima istraživanja u samoj šumi, ali nas na to upućuju podaci dobiveni na području voćarstva. Među ostalim pokusima bila su uzeta i tri voćnjaka. U jednom voćnjaku bile su pčele smještene u njegovu sredinu, drugi je voćnjak imao najbliži pčelinjak udaljen oko 2 km, a treći oko 5 km. Svaki od tih voćnjaka davao je ovakav urod: prvi voćnjak davao je lijep urod redovno svake godine, urod drugog voćnjaka bio je redovno za polovicu manji od uroda prvog, dok je urod trećeg bio vrlo neredovit, t. j. samo u onim godinama, kada su razni vanjski uvjeti (kao na pr. vjetar) pogodovali oplodnji. Provedena je i druga vrst pokusa, t. j. da su pojedine grane istog stabla u doba cvjetanja bile tako zaštićene, da je bio nemoguće pristup pčela. Posljedica je bila djelomično ili potpuno pomanjkanje uroda na tim granama, dok su nezaštićene grane vrlo dobro urodile.

Imajući u vidu sve koristi od pčela potrebno je, da i šumari porade na pojačanju pčelarstva. Spomenuli smo vrijednost, koju bi dobili, kada bi svaki lugar držao pčele. Tome treba da prednjači upravitelj šumarije, pa bi se kod svake šumarije mogao osnovati mali uzorni pčelinjak.*

Pored toga šumar ima vrlo lijepu priliku, da se pobrine za dopunu paše pčela sadnjom i uzgojem medonosnog bilja.

Ing. D. Srdić

I Z N A Š E G Z A K O N O D A V S T V A

ZAKONI, ODLUKE I RJEŠENJA IZ PODRUČJA ŠUMARSTVA OBJAVLJENI U SLUŽBENOM LISTU FNR JUGOSLAVIJE

U vremenu od 1. I. do 30. VI. o. g. u Službenom listu FNR Jugoslavije obnarodovani su slijedeći propisi, koji se odnose ili imaju vezu sa šumarstvom:

1) **Uredba o osnivanju Državnog poduzeća za izvoz tehničkog drva »Jugodrv«.** Izdao Privredni savjet. — S. L. br. 3 od 8. I. 1946.

Državno trgovачko poduzeće za izvoz drva, te kemijskih i tehničkih izradevin iz drva kupuje u zemlji i izvan zemlje sve vrste tehničkog i gradevnog drva, sve vrste pilanskih proizvoda, razne furnire, parkete, pokućstvo, šper-ploče, sanduke, bačve i predmete gradevne stolarije, kao i tanin i proizvode suhe destilacije. Poduzeće posluje po komercijalnim načelima. Odredbe Zakona o državnom računovodstvu, kao i odredbe Zakona o radnjama, koje se odnose na obavljanje rada i na stručne organizacije, ne će se primjenjivati na ovo poduzeće.

2) **Naredba o zabrani lova na visoku divljač do 31. XII. 1947.** Naredbu je izdao Ministarski savjet. — S. L. br. 4 od 11. I. 1946.

3) **Rješenje o stavljanju pod režim planske raspodjele i potrošnje sirovih koža od zvjeradi.** Rješenje je izdalo Ministarstvo trgovine i snabdjevanja. — S. L. br. 9 od 29. I. 1946.

4) **Ukaz o proglašenju državne šume »Avala« dobrom opće-narodnog značaja.** Izdao Prezidium Narodne skupštine FNRJ. — S. L. br. 33 od 23. IV. 1946.

5) **Zakon o amnestiji šumskih krivica.** Izdao Prezidium Narodne skupštine FNRJ. — S. L. br. 42 od 24. V. 1946.

* Ing. A. Perušić: Šuma i pčela, Zagreb 1944. (Knjižnica Šum. sekcije DITH-a; knjiga br. 1792).

6) Uredba o nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva FNRJ i Ministarstva industrije FNRJ u šumskoj privredi. Izdalo Predsjedništvo vlade FNRJ. — S. L. br. 50 od 21. VI. 1946. Radi važnosti donosimo ovu uredbu u cijelosti:

»Na temelju člana 1. Zakona o ovlaštenju Vlade FNRJ za donošenje uredaba o pitanjima iz narodne privrede, na prijedlog Ministarstva industrije i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva FNRJ, Vlada FNRJ propisuje Uredbu o nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva FNRJ i Ministarstva industrije FNRJ u šumskoj privredi.

Član 1. Radi pravilnog organiziranja šumske industrije i osiguranja pravilne eksploatacije šuma poslovi šumske industrije i eksploatacije šuma navedeni u čl. 2 ove uredbe prelaze iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva FNRJ u nadležnost Ministarstva industrije FNRJ.

Član 2. Ministarstvo industrije FNRJ nadležno je za ove poslove iz okvira sa vezne nadležnosti:

- 1) iskorišćavanje drvnih masa u šumama;
- 2) mehanička i kemijska prerada drveta;
- 3) šumske manipulacije.

Član 3. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva FNRJ vršit će i dalje ove poslove.

- 1) sastavljanje i ostvarivanje općeg plana šumske privrede;
- 2) odgajivanje šuma (pošumljavanje);
- 3) kontrola nad iskorišćavanjem šuma;
- 4) upravljanje državnim šumama.

U izradi općeg plana šumske privrede učestvuje i Ministarstvo industrije FNRJ.

Član 4. U zajedničke poslove Ministarstva industrije FNRJ i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva FNRJ spada plan izrade šumskih saobraćajnih sredstava.

Izvršenje izgradnje šumskih saobraćajnih sredstava u pogledu uticaja ovih na šume kontroliše Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva FNRJ.

Član 5. Državna će poduzeća šumske industrije u cilju eksploatacije državnih šuma sklapati ugovore s nadležnim državnim organima, koji upravljaju određenim šumama. Ovi će ugovori voditi uvijek računa o pravilnom, racionalnom i trajnom šumskom gospodarstvu.

Svaki od ovih ugovora između ostaleg mora da sadrži:

- 1) utvrđivanje količine dryne mase predvidene za sječu, njenu cijenu na panju, mjesto, rok i način predaje;
- 2) iskorišćavanje, manipulaciju i izvoz iz šume.

Ugovor između poduzeća šumske industrije i vlasnika nedržavnih šuma pravo valjan je tek onda, kad ga odobri nadležni državni organ u smislu stava 1.

Član 6. Raspored postojećeg šumarskog kadra izvršit će sporazumno Ministarstvo industrije i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva FNRJ.

Član 7. Bliže odredbe za provođenje ove uredbe propisat će sporazumno Ministarstvo industrije i Ministar poljoprivrede i šumarstva FNRJ.

Član 8. Vlade narodnih republika izvršit će razgraničenje nadležnosti između Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva industrije narodnih republika, kao i između odgovarajućih odjeljenja i odsjeka narodnih odbora i raspored sveg postojećeg šumarskog kadra suglasno ovoj uredbi.

Član 9. Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Federalne Narodne republike Jugoslavije.

Beograd, 17. lipnja 1946.

Ministar industrije:

Boris Kidrić, s. r.

Ministar poljoprivrede i šumarstva:

Dr. Vaso Čubrilović, s. r.

Predsjednik vlade FNRJ i

Ministar narodne obrane,

Maršal Jugoslavije:

Josip Broz-Tito, s. r.

**ZAKONI, NAREDBE, UREDBE I RJEŠENJA ZA PODRUČJE NR HRVATSKE
OBJAVLJENI U NARODNIM NOVINAMA**

1) Tarifa za prijevoz robe cestovnim zaprežnim vozilima na području NR Hrvatske. — Izdao Zemaljski ured za cijene. — NN br. 9 od 11. I. 1946.

2) Rješenje o spajanju tt. Bitoraj, promet drvima »Jezerane« u Zagrebu, sa Slavonskom industrijom drva u Zagrebu. — Izdalo Republikansko Ministarstvo industrije i rудarstva. — NN br. 14 od 17. I. 1946.

3) Rješenje o spajanju tt. Drag. Pavlović, pilana d. o. s. u Sušaku, i tt. Bartol Grgurić, parna pilana u Lokvama, sa Goransko-Primorskom industrijom drva u Delnicama. — Izdalo Ministarstvo industrije i rudarstva. — NN br. 21 od 31. I. 1946.

4) Rješenje o izmjeni rješenja br. 6498-45. od 6. XII. 1945. o najvišim cijenama za sječu i izradu šumskih proizvoda (pragova). — Izdao Zemaljski ured za cijene. — NN br. 23 od 5. II. 1946.

5) Naredba o prijavi šumarskih inženjera i apsolvenata srednje šumarske škole. Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. — NN br. 37 od 7. III. 1946.

6) Naredba o nagradama za tamanjenje vukova. — Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. — NN br. 42 od 16. III. 1946.

7) Naredba o upotrebi stočnih sprega privatnika za izvoz drvnih proizvoda u godini 1946. — Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. — NN br. 42 od 16. III. 1946.

8) Naredba o načinu izдавanja ogrjevnog i gradevnog drva za lokalne potrebe i obnovu ratom uništenih domova. — Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva u Zagrebu br. 3021-III-1946, od 11. III. 1946. — NN br. 43 od 19. III. 1946. Radi važnosti donosimo ovu naredbu u cijelosti:

Član 1. U cilju organizirane opskrbe zemljoradničkih domaćinstava gradevnim i ogrjevnim drvom, a radi pojednostavljenja čitavog postupka i uklanjanja administrativnih noteškoća, propisuje se da šumarski odsieci kotarskih narodnih odbora, odnosno šumske ispostave, izdaju drvo na način propisan ovom naredbom.

Član 2. Kotarski narodni odbori osnovat će po mjesnim narodnim odborima katastar zemljoradničkih domaćinstava, katastar nezemljoradničkih domaćinstava i katastar ratom postradalih domaćinstava.

Katastar služi kao osnov za oskrbu domaćinstava drvom i sastavlja se u pravosnom obliku u tri primjerala, a s tim, da jedan primjerak ostane kod kotarskih narodnih odbora, drugi ide mjesnom narodnom odboru, a treći šumskoj ispostavi.

Član 3. Svake godine do roka, koji propiše kotarski narodni odbor, mjesni narodni odbor najavit će u formi propisanog iskaza potrebu na grad i ogrevnu po pojedinih domaćinstvima, bilo putem šumske ispostave, bilo putem šumarskog odsjeka kotarskog narodnog odbora, i to posebno za zemljoradnička i posebno za nezemljoradnička domaćinstva. Iskazi se sastavljaju i šalju u tri primjerala.

Član 4. Šumarski odsieci, odnosno šumske ispostave preispitati će putem iskaza najavljenu potrebu grade i ogrijeva, izvršivši procjenu na licu mjesta, sruvniti će najavljenu potrebu s etatnim mogućnostima, odnosno drvosjećnom osnovom i staviti kotarskom narodnom odboru u prijedlog za ušumljenje po mjesnim narodnim odborima.

Član 5. Na osnovu najavljene potrebe i prijedloga šumarskog odsjeka, odnosno šumske ispostave, kotarski narodni odbor donosi u okviru drvosjećnog prijedloga odluku o količinama grada i ogrijeva, koja će se razdijeliti pojedinim mjesnim narodnim odborima. Radi izvršenja razdiobe, kotarski narodni odbor šalje po jedan primjerak revidiranog i odobrenog iskaza šumskoj ispostavi i mjesnom narodnom odboru.

Izdavanje drva u količinama, koje nisu predviđene drvosjećnom osnovom, održava okružni narodni odbor.

Član 6. Lica, koja su ovlaštenici zemljišnih zajednica, ili koja imaju vlastitih šuma, ili koja imaju na zalihi izradenog drva, ušumljuju se za toliko manje, koliko im iznosi pripadnost kod njihovih zemljišnih zajednica, ili koliko se mogu podmiriti iz svojih vlastitih šuma, ili od postojećih zaliha izradenog drva.

Član 7. Postoji li na nekom području manjak na ogrjevnom ili gradevnom drvu, stanovništvo pojedinih mjesnih narodnih odbora jednog kotarskog narodnog odbora može se ušumiti na području drugog kotarskog narodnog odbora, a odnosno drugog okružnog narodnog odbora u sporazumu s nadležnim narodnim odborom, odnosno Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva.

Član 8. Izdavanje ogrjeva i grade domaćinstvima vršit će u načelu šumarski odjaci, odnosno šumske ispostave skupno po mjesnim narodnim odborima, odnosno se lima. Od toga se izuzimaju izdavanje ogrjeva za potrebe lokalnih obrtno-industrijskih poduzeća i drugih narodnih ustanova.

Pojedinačno izdavanje drva može se vršiti samo u iznimnim slučajevima.

Član 9. Gorivo i gradevno drvo izdaje se odjednom i skupno za cijelo selo predstavnicima mjesnog narodnog odbora, tako da im se na licu mjesta predaju doznačena stabla po brojevima, prijepisi procjenbenog manuela doznačenih stabala i triplikat doznačenica kao potvrde za uplaćene svote, koje imaju mjesni narodni odbori po svojim predstavnicima platiti skupno za cijelo selo.

Član 10. Primopredajom ogrjeva i grade predstavnicima mjesnog narodnog odbora u smislu čl. 9. ove naredbe prestao je daljnji dijelokrug šumarskih odsjeka kotarskih narodnih odbora, odnosno šumske ispostave u pogledu razdiobe drva.

Mjesni narodni odbor vršit će u svom djelokrugu razdiobu primopredane grade i ogrjeva pojedinih domaćinstvima bilo na panju, bilo u izrađenom stanju.

Član 11. Rok sječe i izvoza za izdano drvo odreduje se u doznačenici i on traje 4 mjeseca od dana uplate, odnosno primopredaje drva. Taj rok može produžiti šumarski odsjek kotarskog narodnog odbora, odnosno šumska ispostava u opravdanim slučajevima za 2 mjeseca. Okružni narodni odbor može tako produženi rok produžiti u izuzetnim slučajevima još za 2 mjeseca.

Član 12. Izdavanje grade i ogrjeva vršit će se bez naknadne premjerbe, tj. na panju.

Član 13. Na jednak način, tj. skupno po mjesnim narodnim odborima vršit će se prema članu 3. i 9. ove naredbe izdavanje gradevnog drva i za obnovu ratom uništenih domova.

Ministar poljoprivrede i šumarstva:
Stjepan Prvić, s. r. e.

9) Uputstva za primjenu Odštetnog ejenika. — Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. — NN br. 44 od 21. III. 1946.

10) Rješenje o ejeni bukovog drvenog ugljena paljenog u šumi. — NN br. 56 od 18. III. 1946.

11) Naredba za provedbu dražbe lovišta. — Izdalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. — NN br. 57 od 20. III. 1946.

12) Rješenje o ejenama za sječu i izradu šumskih proizvoda. — Izdao Zemaljski ured za ejdene. — NN br. 70 od 23. V. 1946.

I Z S T R U Č N E K N J I Ž E V N O S T I

ШУМЕ У ДФ ЈУГОСЛАВИЈИ. Публикација Државног статистичког уреда ФНР Југославије у Београду, Серија IV., свеска 1. Издано у јуну 1945. Раздано.

Сврха је овој публикацији била да у првим моментима организације шумарске стручбе пружи опћу слику шумарства у појединим народним републикама, аутономним покрајинама и областима. Она је имала и да послужи као прво помоћно средство у сазнању тамо где су у току рата уништене или изгубљене евиденције основних података. Ту су донесени у првом реду опћи подаци о површини шума, затим подаци о површини шума према врсти власништва, врсти узгоја, вретама дрва и т. д., и то према подацима статистике шума из 1938. год.

СТАЊЕ ШУМА И СЕЋА ДРВЕТА ОД 1941/42.—1943/44. ГОД. (ПРЕМА ПОПИСУ ИЗ 1945.) ЗА НР ЦРНУ ГОРУ. Публикација Државног статистичког уреда у Београду. Серија IV., свеска 2. Издано у Београду у децембру 1945. као умножак (мултипликатором), на 40. стр. Цијена 20.— Дин.

Овде су донесени табеларно подаци по срезовима, којих у Црној Гори има 12. У табели бр. 1. налазе се подаци о површини шума и шикара, у апсолутном и релативном износу. Одатле видимо, да постојак шумовитости износи за цијelu републику 35%. Најшумовитији је срез Даниловград (67%), а најоскуднији је шумама срез Бар (17%). На појединог становника отпада просјечно за цијelu републику око 1 ха жума.

У табели бр. 2. садржани су подаци о површини шума по власништву. Одатле се види, да површина државних шума и шикара запрема 8%, површина шума и шикара градова, општина, села, братства и племена 62%, а површина приватних шума и шикара око 27% од укупне површине шума.

У табели бр. 3. налазе се подаци о површини шума према уређењу. Према тим подацима у њему је тек 8% од свих шума. Највише има уређених државних (15%), а најмање приватних (3%) шума.

У табели бр. 4. садржани су подаци о старости и дебљини састојина. Одатле се види, да у регуларним високим шумама превладавају састојине у доби до 40 година. Према тим подацима отпада: од државних шума (35.675 ха) на четињаче 70% и на листаче 30%, од шума градова, општина, села, племена и братства (227.000 ха) на четињаче 13% и листаче 87%.

У табели бр. 5. приказана је производна способност шума. Према тим подацима на укупној површини шума (362.202 ха) износи стварна дрвна маса око 65 милиона m^3 (52% четињаче и 48% листаче), а прираста 613.600 m^3 , односно прираст по 1 ха просјечно 1,7 m^3 , као и да приближни етат износи око 1,06 милиона m^3 . Етат у државним шумама износи око 160.500 m^3 , у комуналним шумама око 720.000 m^3 , у приватним шумама 162.000 m^3 , а у осталим шумама 20.500 m^3 .

У табели бр. 6. наведени су подаци о јечи дрвета у раздобљу 1941/42.—1943/44. У том периоду појећено је свега око 2,2 милиона m^3 дрва.

Дакако, да се ови подаци не могу узети као потпуни, јер су у већини сличајева — како је у публикацији наглашено — оцијењени апроксимативно. Међутим, они ће послужити као добра подлога за употребљавање постојећих и прикупљање нових поплатака.

ШУМЕ У НР ЦРНОЈ ГОРИ. КАРТОГРАМИ. Публикација Државног статистичког уреда у Београду. Серија IV., свеска 2а (прилог свеску 2.). Издано у Београду 1946. Цијена 55.— Дин.

Публикација садржи 14 картограма у мјерилу 1:1.000.000. У њима је приказана административна подјела, те подаци о површини шума по појединим срезовима. Приказани су подаци о шумовитости и припадности шума по 1 становнику, као и подаци о односу површине шума, шикара и голети, о односу листача и четињача, те о односу државних, комуналних, приватних и осталих шума према укупној површини шума у дотичном срезу.

М. Анић.

PROF. DR. N. NEIDHARDT: OSNOVI GEODEZIJE, I DIO — Uvod. Elementarne sprave i male izmjere, Zagreb, 1946. — Izdala Poljoprivredna nastada kao 1. svezak svoje Znanstvene poljoprivredne knjižnice. — Cijena 120 Din.

На подручју стручне geodetske knjige осјећала се код нас већ decenijima овећа praznina. Оsim nekoliko radova — izdanih u obliku predavanja (Kostić, Terzić i dr.) — nismo u stvari imali nijedno новije cjelokupno djelo iz područja geodezije. Početkom 1946. god. izašla je iz štampe knjiga pod gornjim naslovom iz pera profesora geodezije na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu. Djelo je zamišljeno u 5 omanjih svezaka. Namijenjeno je prvenstveno slušačima šumarstva i poljoprivrede, ali će se njime moći poslužiti i slušači drugih fakulteta i škola. »Osnovi geodezije« — kako se to jasno razabire iz prvog svezka — odlikuje se svojom originalnom interpretacijom. Dok su neki udžbenici iz geodezije често teško pristupačni почетнику, jer su protkani odviše matematskim izlaganjem, dотле djelo prof. Neidhardt-a privlači pažnju читаoca. Ono je pisano metodički, t. j. читаоцу se pruža najprije gradivo, koje može razumjeti i bez неког naročitog predznanja. Stoga su i iznesene najprije elementarne sprave i izmjere, na kojima читалac najlakše može upoznati bit stvari, која se obraduju u geodeziji. Prva knjiga je i u pedagoškom smislu na visini. Pojedini pojmovi razrađeni su potrebnom širinom, kako ne bi nakon studiranja predmeta neke stvari morale остати nerazjašnjene ili nedovoljno jasne. Zato je izlaženje »Osnova geodezije« pozdravljeno i izvan šumarske struke као prikladan udžbenik. Prvi svezak

obuhvaća ova poglavlja: općenito; oblik i veličina Zemlje; zanemarivanje zakrivljenosti; mjere; pomagala kod računanja (strojevi, logaritmar); pogreške; stabilizacija i signalizacija točaka; visak, rezalni trokut, libela; sprave za iskolčivanje okomica; izravno mjerjenje duljina na terenu; male izmjere; mjerila i noniusi. — Knjiga obuhvata 182 stranice sa isto toliko slika.

Iz predgovora vidimo, da će drugi svezak obuhvatiti: optičko mjerjenje duljina i mjerjenje kutova; treći: trigonometričku, poligonsku i linijsku mrežu; četvrti: kartiranje, račun površina i promjene meda zemljinih čestica, a peti: mjerjenje visina.

Ing. Z. T.

PROF. DR. N. NEIDHARDT: REPETITORIJ NIŽE GEODEZIJE. — Izdanje Poljoprivredne naklade, Zagreb, 1946. — Cijena 50 Din.

Susretljivošću Poljoprivredne naklade izao je »Repetitorij niže geodezije« prof. Neidharta, kao zaseban otisak iz I. dijela »Šumarskog priručnika«, koji će do skora izići iz štampe. Na svega oko 90 stranica uspio je pisac laganim i sažetim načinom izložiti materiju niže geodezije. »Repetitorij« je u prvom redu namijenjen kao podsjetnik stručnom šumarskom osoblju u praksi. Teoretskog razlaganja u ovom djelu gotovo i nema. Sve što je rečeno, izneseno je kratko i zbitno, a kraj toga razumljivo. Brojne slike daju prikazima potrebnu plastiku. Isto djelo nailazi na primjenu kao pomagalo i kod ostalih tehničara, na pr. kao udžbenik za slušače onih odsjeka Tehničkog fakulteta i srednjih tehničkih škola, koji izučavaju geodeziju u skraćenom opsegu.

Ing. Z. T.

UNAPREĐENJE RADA U ŠUMI

Proučavanjem produktivnosti ljudskog rada na naučnoj osnovici počela se praksa i nauka baviti tek drugom polovicom prošloga stoljeća. Intenzivno istraživanje oko unapređenja rada u šumi započeto je razmerno vrlo kasno, zapravo poslije prvog svjetskog rata. Smatralo se, da se samo rad na stroju i rad po sistemu vrpcu može savršenijim rasporedom dinamike pokreta unaprediti, te da je rad u šumi izvan toga domašaja. Potanji studij rada u šumi, a napose upotreba šumskog oruda, pokazao je, međutim, da se i u takav rad može uvesti izvještaj sklad i redoslijed kretanja, da bi se radni učinak povećao.

Rad se u šumi ne može rukovoditi kao tvornički rad. Tu su pojedine radne grupe raspoređene na prostranim površinama, te se lično stečena iskustva polagano prenose sa jedne na drugu grupu radnika. Izbor, oblik i njega šumskog oruda mnogo su ovisili o tradiciji pojedinog šumskog područja. Rad je u šumi sezonski rad, a šumski su radnici uglavnom poljodjelci, te se zbog toga stvaraju slabe mogućnosti za obrazovanje stalnog kadra kvalificiranih šumskih radnika. Osim toga kod rada se u šumi okolnosti od stabla do stabla mijenjaju, napose u planinskim prebornim šumama, pa se tu ne može izraditi neki posve određen redoslijed radnih zahvata. Stoga, često prepusten sam sebi, šumski radnik, da bi povećao efekt svoga rada i racionalno šudio sirovinu i preostalu sastojinu, upravo mora u svoj manuelni rad unositi i svoj intelekt. Tako stečena lična iskustva tradicijom su u pojedinom kraju prenošena od jedne generacije radnika u drugu.

Na osnovu tih iskustava nauka je započela istraživati rad u šumi kako na terenu tako i u laboratoriju. Da bi se radnici svih šumskih područja mogli koristiti naučnim tekovinama istraživanja šumskog rada, pisana su uputstva za šumske radnike, a po tom i opsežnije knjige.

U nastajanju, da se šumski radnici upozore na racionalnije korišćenje normalne radne snage, u Čehoslovačkoj je 1941. god. izašlo već drugo izdanje priručnika za šumske radnike od poznatog pisca i naučnog radnika doc. dr. ing. Václava Weingartla: »Tehnická příručka pro dřevorubce a lesníky«, na 180 stranica maloga oktavnog formata.

Knjiga je razdijeljena u tri bijela. I. dio obuhvata tehniku obaranja stabala i izrade trupaca, II. dio: vrste šumskog oruda, III. dio: tehničku zaštitu radnika od nesreća. Autor na osnovu opsežne literature i svojih iskustava na vrlo popularan način analitički razmatra okolnosti šumskih radova, njihov redoslijed, primjenu korisnih kretanja, izbor i ekonomičnu upotrebu alata (napose pile i sjekire), te okolnosti, pod kojima se može dogoditi nesreća. U knjizi se nalaze i rezultati naučnih istraživanja rada u šumi.

Danas, kad je rad i u nas dobio novi i dublji smisao, te kad se sve sile ulažu, da se on unaprijedi, krajnje je vrijeme, da se racionalizaciji rada u šumi pokloni veća pažnja. Jedan bi od prvih zadatka bio, da se smanji broj zastarjelog šumskog oruđa i uvede ekonomičnije oruđe. Radnički rukovodioce i radnici trebali bi se poučiti pravilnijoj upotrebi oruđa i ekonomisanju pokreta, da bi se na taj način povisio radni učinak.

Ing. J. Šafar

URBANI M.: GLJIVE — MESO NAŠIH ŠUMA, Zagreb, 1946. Izdala Poljoprivredna naklada kao 2. svezak svoje Popularne knjižnice. Oktavni format, 68 str. Cijena 24.— Din.

U knjižici se najprije govorи općenito o životu gljiva i koristima od njih. Najveći dio posvećen je poglavljу »Kako ćemo odrediti rod i vrst neke gljive«. Tu je u skupini stапčara ili nasađnjača (Basidiomycetes) opisana 51, a u skupini mješinarka ili kesičarka (Ascomycetes) 6 gljiva. Nazivi gljiva i uopće terminologija uzeti su uglavnom prema K. Blagaiću. Tekst je upotpunjena sa 24 crteža ili fotografije gljiva. Na kraju knjižice nalaze se upute o sabiranju, umjetnom uzgajanju i konzerviranju gljiva, te o pripremanju jela od gljiva.

M. A.

DR. N. ZDANOVSKI: SILAŽA, Zagreb, 1945. Izdala Poljoprivredna naklada kao 1. svezak svoje Popularne poljoprivredne knjižnice. Džepni format, 40 str. Cijena 10.— Din.

Obnova našeg stočarstva, kao i inače povećanje brojnog stanja stoke, iziskuje povećanje stočne hrane. U tome pogledu očekuje se kod nas znatna pomoć putem izgradnje i upotrebe silosa. Tu akciju podupiru i podupirat će vrlo obilno i naši šumari na terenu, jer se povećanjem stočnih krmiva ovim putem stvara mogućnost stajskog hranjenja, a ujedno otklanaju ili smanjuju štete od paše i brsti u našim šumama. U knjižici su ukratko opisane upute za izgradnju silosa, kao i upute za spremanje krmiva u silose, te prehranu stoke silažom.

M. A.

KELLER B. A.: PREOBRAZITELJI PRIRODE BILJA: K. A. TIMIRJAZEV, I. V. MIČURIN i T. D. LISENKO. Prevele s ruskog ing. J. Jančić-Stare i V. Zdanovski. Izdala Poljoprivredna naklada, Zagreb, 1945. Oktavni format, str. 81. Cijena 18.— Din.

U ovoj popularno-znanstvenoj knjižici opisane su u prvom redu glavne značajke ishrane bilja, kao i uloga bilja kao izvora energije za čitav živi svijet. U dalnjemu opisano je značenje triju ruskih istraživača za razvitak poljoprivrede uopće.

K. A. Timirjazev (1843.—1920.) mnogo je učinio na preobraženju prirode bilja. Bavio se fiziologijom bilja, a naročito njenom primjenom s obzirom na ratarstvo. Radio je pod geslom, da nauka ima zemljoradnika pomoći u radu i učiniti produktivnijim. Mnogo je pisao za narod. Njegova knjiga »Život bilja« važi i sada kao uzorno naučno-popularno djelo.

I. V. Mičurin (1855.—1935.) učinio je vrlo mnogo na preobraženju voćnog bilja, kao i inače na unaprednju voćarstva. Postigao je nevidene uspjehe vlastitim metoda rada na području preobrazbe prirode u korist čovjeka. U svome radu služio se odabiranjem, a još više t. zv. udaljenim križanjem, te osobitom načinom uzgoja bilja. Mičurin je uzgojio i dao ruskom narodu nove sorte voćaka i jagoda. Od velike je važnosti činjenica, da su njegovu metodu rada prigrliše šroke narodne mase. U knjižici je ukratko spomenut i teški put Mičurina, koji se od običnog željezničkog činovnika razvio u velikog narodnog učenjaka.*

T. D. Lisenko (rod. 1898.) glasoviti je svojstki učenjak na polju biologije i poljoprivrede. Bavi se raznim pitanjima iz poljoprivredne proizvodnje. U svome radu on podržava čvrstu povezanost sa širokim masama kolhoznika. Danas neumorno radi na unaprednju poljoprivrede i području sibirskih stepa.

M. Ante

* Život I. V. Mičurina opisao je sovjetski šumar i publicista V. Lebedjev u knjizi »Preporoditelj prirode (Život Mičurina)«. Knjigu je preveo na naš jezik M. Malina, a izdao Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb, 1946. Ona ima 303 str. oktav. formata. Cijena joj je 50.— Din. U knjizi je pored ostalog istaknuto, kako se napredno novotarsko gospodarstvo istraživača Mičurina pretvorilo u moćan sovjetski značenja.

OBAVIJEŠT PRETPLATNICIMA ŠUMARSKOG PRIRUČNIKA

U prvotnom pozivu na pretplatu za Šumarski priručnik bilo je najavljeni, da će knjiga izaći koncem 1945. Taj je poziv bio raspisan, da bi se bar otprilike mogao saznati broj interesenata za to opsežno djelo, pa da se na osnovu toga utvrdi broj štampanih primjeraka, kao i da se tako pribavi bar dio najpotrebnije svote novea, koju je trebalo unaprijed položiti štampariji.

Priručnik nije do sada izašao iz štampe iz mnogobrojnih razloga tehničke naravi. Djelo je prema prvotnoj zamisli mnogo prošireno. Štamparija je bila opterećena momentano aktuelnijim radovima, nije mogla pravovremeno nabaviti papir, a osim toga u međuvremenu su joj bili izmijenjeni strojevi. Mnoštvo tablica, formula i klišaja u prvom dijelu priručnika znatno je usporio rad. Osim toga nisu bili rukopisi dostavljeni u ugovorenom roku zbog opterećenosti suradnika drugim poslovima.

Slaganje je prve knjige obavljeno i štampanje će biti dovršeno još tokom ovoga mjeseca. Druga će knjiga biti brzo odštampana, jer ne će imati mnogo formula, tablica i klišaja. Knjige će biti otpremljene pretplatnicima uz nadoplatu do potpune cijene, koja će se točno odrediti po dovršenju štampanja, i to uz 25% popusta od knjižarske cijene.

Nadamo se, da će pretplatnici uvažiti razloge, zbog kojih Priručnik nisu do sada primili, ma da su na ime pretplate položili dio odnosnog novea.

Obavještenja u svim ostalim pitanjima daje Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb, Strosmajerov trg 12.

Uredništvo Šumarskog priručnika.

D R U Š T V E N E V I J E S T I

P R E G L E D

RADA ŠUMARSKIH SEKCIJA DRUŠTVA INŽENJERA I TEHNIČARA (DIT) FNR JUGOSLAVIJE

ŠUMARSKA SEKCIJA DIT-A HRVATSKE

1) Rad u vremenu od siječnja do ožujka 1946.

U ovom vremenskom razdoblju Hrvatsko šumarsko društvo sa sjedištem u Zagrebu nastavilo je svoj stručni i društveni rad, i to po odobrenju Republikanskog Ministarstva unutrašnjih poslova.

Pod konac siječnja održana je konferencija užeg kruga šumara (Anić, Čop, Duić, Išpanović, A. i I. Horvat, Marinović, Neidhardt, J. Radošević, Andrija Premužić, Spoljarić, Ugrenović, Vajda) u predmetu izdavanja Šumarskog lista.

Republikansko Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo) dalo je svoju pripomoć za Šumarski list u iznosu od 19.500 Din.

Stanje blagajne na 1. II. o. g. bilo je slijedeće:

1) Gotovina	18.922.— Dinara
2) Vrijednosni papiri	25.004.— "
3) Zaklade	2.495.— "

Uredništvo Šumarskog lista izvršilo je konačnu redakciju članaka i obavilo tehničke pripreme oko izdavanja lista.

Dovršeni su pripremni radovi Medusekcijskog inicijativnog odbora za pristupanje u Društvo inženjera i tehničara Hrvatske. Odbor je radio na izradi načrta pravila DITH-a.

Sazvana je izvanredna skupština članstva Hrvatskog šumarskog društva za 23. III. o. g. radi pristupanja u DITH.

U ovom su razdoblju umrli: Ing. Dragutin Gürth, ing. Petar Manojlović, Milivoj Kreč i ing. Dragutin Matizović.

2) Izvanredna skupština

Rad i zaključci izvanredne skupštine Hrvatskog šumarskog društva, koja je održana dne 23. ožujka 1946. god. u prostorijama društva Vukotinovićeva ulica br. 2:

Skupštini su prisustvovali: Antolić, Bastjančić, Batić, Čeović, Duduković, Duić, Diković, Emrović, Hang, Helebrandt, A. Horvat, I. Horvat, Klepac, J. Kosović, Količić, Kraljić, Krpan, Lajer, Levaković, Loger, Lončar, Maček, Manojlović, Marinović, Matić, Mujdrica, Navratil, Nenadić, Pere, Perušić, Plavšić, Andrija Premužić, Ante Premužić, Radimir, V. Radošević, Ravnik, Safar, Skrljac, Šmidt, Sokčević, Spoljarić, Sustić, Tomičić, Tregubov, Vajda, Wajler, Zmijanac, Žeravica i Živković.

Dnevni red:

1) Izvještaj delegata Medusekcijskog inicijativnog odbora Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske.

2) Pristupanje u Društvo inženjera i tehničara NR Hrvatske.

3) Izbor radnih odbora u DIT Hrvatske.

Predsjednik Društva prof. dr. Đuro Nenadić otvorio je skupštinu, te pozdravio predstavnika Gradskog Narodnog odbora i prisutne učesnike.

Drug ing. Z. Spoljarić podnio je slijedeći izvještaj o radu Medusekcijskog inicijativnog odbora za osnutak DITH-a:

Dne 10. prosinca 1945. na poticaj Mjesnog vijeća Saveza namještenika privredno-upravnih i tehničkih ustanova Jugoslavije održan je u Radničkoj komori sastanak inženjera i tehničara sa zadatkom, da se osnuje jedinstveno društvo tehničkih stručnjaka sviju struka.

Glavna je svrha toga društva koncentracija snaga naših stručnjaka, kako bi se što uspješnije pomogla narodna vlast u obnovi i izgradnji zemlje. Da bi se to u potpunosti postiglo, Društvo je dužno posvetiti najveću pažnju izdizanju stručnih kadrova. To će se postići stručnim i popularnim predavanjima, tečajevima, stručnom stampom i nastojanjem za što temeljiti reformu stručnog školstva.

Prisutni tehnički stručnjaci prihvatali su izneseni program i izabrali Inicijativni medusekcijski odbor, koji će izvršiti sve pripreme za osnutak Društva.

Na sastanku je bilo oko 500 inženjera i tehničara, a zastupane su bile slijedeće struke: 1) agronomска, 2) arhitektonska, 3) brodograđevna, 4) elektrotehnička, 5) geodetska, 6) gradevinarska, 7) kemičarska, 8) metalurgijska, 9) rudarska, 10) strojarska i 11) šumarska.

Na inicijativu Sindikata već je ranije održan širi sastanak šumara, na kojem je izabran Inicijativni odbor sekcije šumara. U Inicijativni odbor izabrani su slijedeći drugovi: ing. Duić, ing. Horvat Gustav, dr. Anić, ing. Šafar, ing. Godek i ing. Spoljarić.

Za delegate šumara u Medusekcijski inicijativni odbor izabrani su ing. Šafar Josip i ing. Spoljarić Zvonimir.

Kratko vrijeme iza sastanka u Radničkoj komori članstvo Društva inženjera i arhitekta i Društva graditelja zaključilo je na svojim glavnim skupštinama kolektivni pristup u novo društvo. Rad spomenutih društava nastavio se u stručnim sekcijama, koje i nadalje samostalno raspolažu čitavom ranije stičenom imovinom.

Medusekcijski inicijativni odbor bio je mišljenja, da Hrvatsko šumarsko društvo može kao cjelina pristupiti u DITH. U vezi s time Inicijativni odbor sekcije šumara

14. I. 1946: dostavio Upravnom odboru Hrvatskog šumarskog društva obrazložen prijedlog za pristup u DITH. Na temelju tog prijedloga Upravni odbor društva na svojoj sjednici 4. II. 1946. jednoglasno je zaključio pristupanje Hrvatskog šumarskog društva kao sekcije u DITH.

U ostalim narodnim republikama udruživanje tehničkih stručnjaka pošlo je istim putem kao i u Hrvatskoj, te dostiglo slični stupanj razvijanja. Da se taj rad koordinira i poveže, održana je 24. II. o. g. konferencija u Beogradu, na kojoj su prisustvovali predstavnici Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije i Srbije.

Na toj konferenciji stvoreni su zaključci u svim aktuelnim pitanjima, napose o reformi stručnog školstva, stručnim časopisima, jedinstvenoj organizaciji DIT-a u svim narodnim republikama i o kongresu inženjera i tehničara Jugoslavije, na kojem će se osnovati Savez društava inženjera i tehničara Jugoslavije. Kongres s izložbom održati će se u Zagrebu na dane 5. 6. i 7. svibnja o. g.

S obzirom na zaključke o jedinstvenoj organizacionoj shemi DITH-a u svim narodnim republikama Upravni je odbor Hrvatskog šumarskog društva na sjednici dne 14. III. o. g. pretresao načrt pravila DITH-a.

Budući da prihvatanje pravila DIT-a znači mijenjanje pravila i stare organizacione forme Hrvatskog šumarskog društva, Upravni je odbor sazvao izvanrednu skupštinu.

Upravni odbor HŠD smatra, da su predložena pravila u načelu prihvatljiva, no mišljenja je, da je potrebno jače naglasiti samostanost sekcija u rješavanju stručnih pitanja. S time je u vezi Upravni odbor predložio nekoliko važnih dopuna pravila, koje je predstavnik šumara iznio dne 16. III. o. g. na sjednici Radnog odbora za pravila. Nadopune pravila predložene od Upravnog odbora HŠD u potpunosti su prihvateće i proširene prijedlozima ostalih sekcija.

Meduseksijski inicijativni odbor s interesom prati nastojanje HŠD, da što prije izda stručni časopis, te je u tom pitanju poduzeo u Beogradu potrebne korake, da se Šumarski list naše sekcije primi kao zajednički stručni list za čitavu Jugoslaviju.

Organizacija društva na centralu, sekcije i podružnice, te podružničke sekcije, vanredno olakšava povezivanje članova u provinciji, te uplatu članarine i sekcijskih doprinosa.

Na posljeku treba istaknuti, da je HŠD u čitavoj Jugoslaviji jedino stručno društvo, koje je formalno izvan organizacije DIT-a, a faktično već mjesecima najaktivnije surađuje s Meduseksijskim inicijativnim odborom, te u sve radne odbore i odbore za kongres ima da delegira svoje predstavnike.

Na temelju svega naprijed izloženog Inicijativni odbor sekcije šumara stekao je uvjerenje, da je daljnji uspješni rad šumarskih stručnjaka moguće samo u Društvu inženjera i tehničara Narodne Republike Hrvatske, te poziva sve prisutne drugove, da nakon pretresa prijedloga pravila DIT-a donesu zaključke u tom smislu.

Nakon podnesenog izvještaja o radu drug. ing. Špoljarića čita član po član načrta pravila DITH-a.

Nakon što je pročitan načrt pravila i s malim izmjenama jednoglasno prihvaćen, predsjednik HŠD prof. dr. Nenadić pita prisutne, da li prihvataju prijedlog, da Hrvatsko šumarsko društvo uđe u sklop Društva inženjera i tehničara N. R. Hrvatske, te da kao Šumarska sekcija ovog novo-osnovanog društva nastavi svoj stručni rad.

Prisutni izjavljuju, da prihvataju prijedlog. Zatim skupština donosi jednoglasni zaključak, da cijelokupni dosadanji upravni odbor priđe sa svojim funkcijama u Šumarsku sekciju DITH-a.

Nakon ovoga skupština odabire drugove, koji će predstavljati Šumarsku sekciju u Upravnom odboru DITH-a (Šafar, Manojlović, Špoljarić).

Na završetku formirano je 12 radnih odbora (za: stručno školstvo, poslovnik sekcije, normalizaciju i standardizaciju, organizaciona pitanja, finansije, stručnu štampu, šumarsku terminologiju, uzgajanje, iskorišćivanje i uređenje šuma, šumarski muzej i proslavljanje 100. godišnjice najstarijeg šumarskog društva, te redakcijski odbor) i odabiru drugove za rad u ovim odborima.

3) Rad u vremenu od travnja do lipnja 1946.

U ovome razdoblju održane su 2 sjednice Uprave Šumarske sekcije DITH-a, jedan skupni i nekoliko pojedinačnih sastanaka radnih odbora.

Stanje blagajne na 4. VI. o. g. bilo je:

1) Gotovina	39.592.— Dinara
2) Vrijednosni papiri	5.052.— "
3) Zaklade	2.495.— "

Nabavljeno je 1.500 araka tvrdog papira za korice Š. L. za 3.920.— Dinara. Izašao je Šumarski list za 1945. godinu u 1000 primjeraka. Zaključeno je, da se izašlo godište Šumarskog lista za 1945. za sada ne razašilje, nego tek po izlasku prvog broja za 1946. godinu. Godište za 1945. razaslat će se samo drugovima na području Hrvatske (uz eijenu od 30.— Dinara), dok će se drugovima iz ostalih republika poslati, ako to zatraže.

Prireden je materijal za šesterobroj Šumarskog lista, koji će se štampati u 1.200 primjeraka. Po Radnom odboru za stručnu štampu sastavljen je načrt poslovnika za uređivanje Šumarskog lista.

Na temelju § 4. projektiranog poslovnika u Redakcionom odboru za uređivanje Šumarskog lista odabiru se: Anić, Bunjević, Duić, A. Horvat, J. Radošević, Ugrenović i Vajda.

Ovaj poslovnik dostavljen je na prihvat ostalim republikanskim šumarskim sekcijama.

Zaključeno je, da se posebnim apelom zamole Savezno i republikanska resorna ministarstva, republikanska državna šumska poduzeća i republikanske šumarske sekcije za novčanu pomoć za izdavanje Šumarskog lista.

Šumarska sekcija DITH-a poklonila je besplatno 40.000 araka papira za štampanje Šumarskog lista u toku 1946. godine, a početkom godine Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo) Hrvatske doznačilo je u istu svrhu 19.500.— Dinara.

Nastojat će se List učiniti pristupačnim širim krugovima unutar i van struke. Pozvat će se na suradnju i lugarsko osoblje, pilanske stručnjake, stručnjake ostale drvne industrije, kao i inače sve one, koji imaju dodirne točke sa šumarstvom.

Rad je na izradi lugarskog udžbenika organiziran (prof. ing. Kauders) i podijeljen po grupama. Obradu propisanog gradiva izvršit će: Anić, Čeović, Kauders, Majnojlović, Perušić i Vajda. Potrebnu materiju o procjeni i iskorisćivanju šuma obradit će u svojem djelokrugu Radni odbor za iskorisćivanje šuma.

Nakon što su radni odbori podnijeli Upravi Sekecije planove rada u 1946. godini zaključeno je: 1) da se radni odbori Sekcije povežu sa republikanskim ministarstvom šumarstva i zajednički prodiskutiraju podnijeti plan; 2) da Ministarstvo šumarstva odredi zadatak radnim odborima, koji će ga izvršiti u postavljenom roku; 3) da članovi radnih odbora budu u stalnoj vezi sa Upravom Sekcije, radnim odborima u Centralnoj upravi DITH-a i republikanskim Ministarstvom šumarstva i 4) da se predstavnici radnih odbora pozivaju na sjednice Sekcije, gdje će redovno podnositи izvještaje o stanju radova i izvršenju postavljenog plana rada.

Kako je dosadanji predsjednik ove Sekcije prof. Nenadić podnio radi bolesti ostavku, to je odlučeno, da se sazove godišnja skupština, na kojoj će članstvo izabrati novi odbor.

POMOĆ ZA IZDAVANJE ŠUMARSKOG LISTA

Radi finansijskih neprilika, koje su nastupile u vezi sa izdavanjem Šumarskog lista, Uprava Šumarske sekcije DIT Hrvatske zamolila je Savezno Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva FNRJ, kao i resorna ministarstva Srbije, Makedonije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Crne Gore, te Autonomnu oblast Vojvodine za novčanu pomoć.

Prva je pomoć stigla od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo) Crne Gore u iznosu od 10.000 Din. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo) Hrvatske doznačilo je u prošloj godini 20.000 Din, a sada 15.000 Din.

Ova se Uprava raduje, što je u postojećim poteškoćama oko izdavanja jedinog našeg šumarskog glasila našla na razumijevanje kod resornih ministarstva NR Crne Gore i NR Hrvatske, te se zahvaljuje na pruženoj pomoći.

Uprava Šumarske sekcije DIT-a Hrvatske.

Poruke iz Uprave Šumarskog lista

Ovim prvim brojem u 1946. godini Uprava Šumarskog lista, izlazeći pred stručnu šumarsku javnost, poručuje slijedeće:

1. Redakcioni odbori šumarskih sekcija DIT pojedinih narodnih republika mole se, da po mogućnosti što prije dostave prikupljeni materijal stručnog i društvenog karaktera. Materijal treba poslati Upravi Šumarskog lista, Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2.

U pogledu daljnog sabiranja materijala prvenstveno treba obraditi:

- a) glavne probleme šumarstva dotične republike;
- b) osrvt na rad šumskih poduzeća u državnom i zadružnom sektoru proizvodnje drveta;
- c) rad u drvnoj industriji;
- d) problem kadrova s osrvtom na sadanji broj zaposlenih šumara, tehničara, luhara i sl.

Članci i sastaveći društvenog karaktera treba da prikazuju:

- a) rad uprave sekcije DIT dotične republike i važnije zaključke;
- b) plan rada pojedinih radnih odbora i njegova realizacija;
- c) rad Redakcionog odbora Šumarskog lista za dotičnu republiku;
- d) rad na organizaciji i povezivanju članstva;
- e) broj članova sekcija i podružnica;
- f) zakone, uredbe, propise i rješenja iz područja šumarstva, koji su obnarodovani u službenim novinama dotične narodne republike.

Ovaj je materijal potrebno dostavljati svakog mjeseca, jer će se u Šumarskom listu redovno iznositi:

- a) Pregled rada šumarskih sekcija DIT;
- b) izvodi zakona, uredaba i propisa;
- c) Poruke pojedinih šumarskih sekcija svojem članstvu.

2. Šumari i tehničari FNR Jugoslavije treba da suraduju u Listu. Svoje sastavke dostavljat će redakcionim odborima svoje Šumarske sekcije, kako je to predvideno Poslovnikom za uređivanje Šumarskog lista.

3. Studenti šumarstva poljoprivredno-šumarskih fakulteta u Beogradu i Zagrebu dostavljat će svoje sastavke izravno Upravi Šumarskog lista, Zagreb, Vukotinovićeva ulica broj 2.

4. Uprave šumarskih sekcija nastojat će, da za surađnju u Š. L. pridobiju i ostale stručnjake svoje republike, a napose one kojih je struka srodnna ili ima dodirne točke sa šumarstvom.

5. Lugare treba također okupiti i pridobiti za surađnju u Listu putem šumarskih sekcija, imajući kod toga u vidu, da je Šumarski list odlično sredstvo za odgoj i ospozobljavanje stručnih kadrova uopće.

6. Šumarski list će izlaziti redovno svakog 1.—5. u mjesecu. Dakako, da njegovo izlaženje zavisi od pomoći, koju će Upravi Lista pružiti Savezno i republikanska ministarstva, na koja se u sadanjem teškom finansijskom stanju Uprava Lista обратila posebnim dopisom.

7. Godišnja je pretplata Šumarskog lista odredena sa 240.— din. Mole se pretplatnici, da: a) putem priložene čekovne uplatnice izravno pošalju čitavu ili jedan dio pretplate i b) istovremeno naznače svoje točne adrese, na koje žele da im se List dostavlja.

Imajući u vidu, da je Šumarski list važno sredstvo za unapređenje struke, Uprava će Lista biti zahvalna svakome, koji se kritički osvrne na sadržaj i opremu Lista, te u tom smislu dade potrebne smjernice.

Poruke iz Uprave Šumarske sekcije DIT-a Hrvatske

Obavješćuju se članovi Šumarske sekcije DITH-a sa područja grada Zagreba i ONO-a Zagreb, kao i svi šumari Narodne Republike Hrvatske, da će se u prvoj polovici mjeseca rujna o. g. održati u Zagrebu:

1. Plenum članstva Šumarske sekcije DITH-a (za zagrebačko područje);
2. Skupština cjelokupnog članstva sekcija i podružnica Društva inženjera i tehničara — šumarske struke — sa čitavog područja Narodne Republike Hrvatske.

Ovaj će sastanak šumara iskoristiti i republikansko Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (Šumarstvo), te istodobno održati službeni sastanak i dogovor sa prisutnim šumarima.

Putem posebnih poziva preko novina, raspisima i preko Šumarskog lista, članovi će na vrijeme biti obaviješteni o tome, kada će se točno održati najavljeni plenum, skupština i sastanak šumara Hrvatske, kao i o detaljnem rasporedu rada na tim sastancima.

U pogledu pristupanja novih članova u Sekciju, prava i dužnosti dosadanih članova, te u pogledu visine upisnine i članarine članovi će biti pravovremeno obaviješteni putem Šumarskog lista i posebnom okružnicom.

„ZEŠUMPOH“ ZEMALJSKO ŠUMSKO PODUZEĆE HRVATSKE

PROIZVAĐA I NUDI NA PRODAJU:

tehničku oblovinu, rudno drvo i kolarsku gradu,
željezničke pragove i skretničku gradu,
ogrjevno, taninsko i celulozno drvo, sve vrste dužica,
drvni ugljen, ogrjev za ciglane i krečane i
tehničku cjepanicu

Za sve informacije treba se obratiti na **Centralu poduzeća**,
Zagreb, Trg Republike br. 1 — tel. 89-55, 89-56, 89-57
i na podružnice:

SUŠAK,
GOSPIĆ,
KARLOVAC,
SISAK,

NOVA GRADIŠKA,
BJELOVAR,
OSIJEK,
VINKOVCI.

Izdaje: Šumarska sekcija Društva inženjera i tehničara Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu. — Urednik: dr ing. Milan Anić. — Članovi Redakcionog odbora: ing. Zlatko Bunjevčević, ing. Ante Duić, ing. August Horvat, ing. Josip Radošević, dr ing. Aleksandar Ugrenović i dr. ing. Zlatko Vajda. — Uprava i Uredništvo Šumarskog lista: Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2. — Telefon: Uredništvo 33-39, Uprava 64-73. — Čekovni račun: broj 31-704. — Tiskara C. Albrecht (P. Aeinger), Zagreb, Radićeva ul. 26.

7-9/46

7-9/46